

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

HANEHALKININ YOKSULLUK ALGISI ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA: BARTIN İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
EMİNE ELİF AYHAN

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. RAMAZAN ARSLAN

BARTIN-2017

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

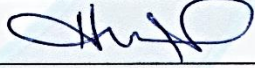

HANEHALKININ YOKSULLUK ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: BARTIN İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Emine Elif Ayhan

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Ramazan ARSLAN

“Bu tez/....../201.. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	İMZA
Prof. Dr. Hamza FEVZİ	
Yrd. Doç. Dr. Ramazan ARSLAN	
Yrd. Doç. Dr. M. Zeynep CEYHAN	

KABUL VE ONAY

Emine Elif AYHAN tarafından hazırlanan “Hanehalkının Yoksulluk Algısı Üzerine Bir Araştırma: Bartın İli Örneği” başlıklı bu çalışma, 24/08/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda **oy birliği/oy çokluğu** ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi/Doktora tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Ramazan ARSLAN
(Danışman)

Üye : Prof. Dr. Hamza ÇEŞTEPE

Üye : Yrd. Doç. Dr. M. Said CEYHAN

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 25.08.2017 tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. M. Said CEYHAN
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Yrd. Doç. Dr. Ramazan ARSLAN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Hanehalkının Yoksulluk Algısı Üzerine Bir Araştırma: Bartın İli Örneği” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

24/08/2017

Emine Elif AYHAN

ÖN SÖZ

“Hanehalkının Yoksulluk Algısı Üzerine Bir Araştırma: Bartın İli Örneği” tez çalışmamı yazarken, dar zamanında zengin katkı ve eleştiriyile bana yol gösteren, bana inanan ve cesaretlendiren çok değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ramazan ARSLAN’a; üniversite eğitimim boyunca hayata ve iktisada dair pek çok kıymetli bilgiyi öğrenmemi sağlayan Yrd. Doç. Dr. M. Said CEYHAN’a; tezin uygulama kısmında yardımlarını benden esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Hande KÜÇÜKÖNDER’e çok teşekkür ederim.

Geçirdiğim zorlu süreçleri kolaylıkla atlatmamı sağlayan, bu hayatta bana ve kardeşlerime maddi ve manevi sahip çıkan, anne ve baba eksikliğini bir an bile hissettirmemek için uğraşan büyükbabam İsmail KORKUSUZ’a ve ananem Hacer KORKUSUZ’a teşekkür ederim. Sevgileriyle güç bulduğum canım kardeşlerim Melike Nursen AYHAN ve Mustafa Fevzi AYHAN’a; bugünlere gelmemde çok büyük emekleri olan teyzelerim Emine KORKUSUZ ACAR’a, Selma KORKUSUZ KIRBAŞ’a ve Esra KORKUSUZ KÜÇÜK’e teşekkür ederim. Beni hayata hazırlayan ve öğrettikleriyle yetiştirdiğim rahmetli anneciğim Mine KORKUSUZ’a teşekkür ederim. Ayrıca her an varlığını hissettiğim Kubilay Akbaş’a teşekkür ederim.

Emine Elif AYHAN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Hanehalkının Yoksulluk Algısı Üzerine Bir Araştırma: Bartın İli Örneği

Emine Elif AYHAN

Bartın Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İktisat Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ramazan ARSLAN

Bartın- 2017, xix+120

Yoksulluk, insanların hayatlarını devam ettirebilmeleri için temel gereksinimlerini karşılayacak ekonomik ve sosyal güçlerinin olmadığı durum olarak ifade edilebilen, çok boyutlu bir kavramdır. 1980’li yıllardan itibaren dünya gündemine oturmuş, özellikle gelişmekte olan ülkelerde mücadele edilmesi gereken bir sorun haline gelmiş olan yoksulluk, zamanın akışı içinde Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası gibi kuruluşların çalışmalarında yer almaya başlamıştır. Yoksulluk kavramı, 1990’lı yıllarda yaşanan ekonomik krizler ve aynı tarihte meydana gelen deprem gibi bir doğal afetin etkisiyle Türkiye’de gündem konusu olmuş ve o tarihten günümüze birçok araştırma konusu haline gelmiştir.

Yoksullukla ilgili öne çıkan önemli kavramlardan biri de hanehalkı yoksulluk algısıdır. Bu kavram; öznel ve nesnel yaklaşımlarla değerlendirilebilen, yoksulluk gibi çok boyutlu bir olgu olarak ifade edilebilir. Bu çalışmanın amacı yoksulluk kavramının, hanehalkı bireyleri tarafından nasıl algılandığını öznel yaklaşımlarla ortaya koymaktır. Çalışma yöntemi olarak anket uygulaması tercih edilmiştir. Bu amaca yönelik olarak rastgele örnekleme tekniği ile belirlenen toplam 394 hanehalkı reisiyle yüz yüze görüşülmüştür. Kişilerin vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda Bartın’da ikamet eden

hanehalkı bireylerinin genellikle kendilerini yoksul olarak görmediği, yoksulluğun çok boyutlu yapısının kısmen farkında oldukları istatistiksel olarak önemli bulunurken, hayat standartlarından memnuniyet cinsiyete göre değer kazanmamıştır. Ayrıca Bartın'daki yoksulluğun %27 seviyesinde algılandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Yoksulluk Algısı, Hanehalkı, Bartın.

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

A Survey On Poverty Perception Of Household: Bartın Province Example

Emine Elif AYHAN

Bartın University

**Institute of Social Sciences
Economics Department**

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Ramazan ARSLAN

Bartın-2017, Page: xix+120

Poverty is a multi-dimensional concept which may be expressed as a situation where people do not have economical and social opportunities to meet their basic needs in order to be able to continue their lives. The poverty, which has been on agenda of the World since the 1980s and which has been a problem that should be solved especially in developing countries started to be included in studies of the institutions such as the United Nations and World Bank in due course of time. The concept of poverty has been an issue of agenda in Turkey due to the suffered economical crisis situations in the 1990s and because of natural disaster such as earthquake occurred on the same date and has been the topic of many researches since such date.

One of the most important concepts that is prominent with regards to poverty is household poverty perception. Such a concept may be expressed as a fact that may be assessed as a multi dimensional one like poverty by means of subjective and objective approaches. The purpose of this study is to assert the manner of perception of the poverty concept by household individuals by means of subjective approaches.

Questionnaire application was preferred as study method. Face-to-face interviews were held with totally 394 household heads who were determined by means of random sampling technique for such a purpose. In line with answers given by the people, it was seen that household individuals residing at Bartın did not generally consider themselves poor and while the fact that they were partially aware of multi dimensional structure of poverty was statistically found important and that satisfaction about living standards did not gain any value by gender. Additionally, it was detected that poverty in Bartın was perceived at the level of 27%.

Keywords: Poverty, Poverty Perception, Household, Bartın.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	ii
BEYANNAME.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
EKLER DİZİNİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xviii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I YOKSULLUKLA İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1.Yoksulluk Kavramı.....	3
1.2. Yoksulluk Türleri.....	5
1.2.1. Mutlak Yoksulluk	5
1.2.2. Göreceli Yoksulluk	6
1.2.3. Objektif Yoksulluk.....	7
1.2.4. Subjektif Yoksulluk	7
1.2.5. Gelir Yoksulluğu.....	7
1.2.6. İnsani Yoksulluk	8
1.2.7. Kentsel Yoksulluk.....	9
1.2.8. Kırsal Yoksulluk	9
1.2.9. Kronik Yoksulluk.....	10
1.2.10. Geçici Yoksulluk.....	10
1.3.Yoksulluğun Nedenleri	11
1.3.1. Ekonomik Nedenler	11
1.3.2 Siyasi Nedenler	12
1.3.3. Sosyal ve Demografik Nedenler	12
1.3.4. Dış Etmenler.....	13
1.4. Yoksulluğu Ölçme Yöntemleri.....	14
1.4.1. Kafa Sayım Endeksi.....	14

1.4.2. Yoksulluk Açığı Endeksi	15
1.4.3. Sen Endeksi.....	15
1.4.4. Foster-Greer-Thornbecke Endeksi (FGT).....	16
1.4.5. İnsani Gelişme Endeksi.....	17
1.4.6. İnsani Yoksulluk Endeksleri	19
1.5. Genel Olarak Dünya’da ve Türkiye’de Yoksulluk.....	19
1.5.1. Dünya’da Yoksulluk	19
1.5.2. Türkiye’de Yoksulluk	25
BÖLÜM II HANEHALKI YOKSULLUK ALGISI.....	29
2.1.Hanehalkı Kavramı	29
2.1.1.Türkiye’de Hanehalkının Özellikleri	30
2.1.1.1.Hanehalkının Demografik Özellikleri	30
2.1.1.2.Hanehalkının Ekonomik Özellikleri.....	31
2.1.2.Hanehalkının Yaşam Memnuniyeti	44
2.2. Hanehalkı ve Yoksulluk İlişkisi.....	47
2.2.1.Hanehalkı Gelirine Dayalı Yoksulluk.....	47
2.2.2. Hanehalkı Harcamalarına Dayalı Yoksulluk	51
2.3. Yoksulluk Algısıyla İlgili Kavramlar	56
2.3.1. Yoksulluk Algısı	56
2.3.2. Yoksulluk Algısıyla İlgili Literatür Taraması.....	58
2.3.3. Refah Algısı	59
2.3.3.1. İktisadi Refah	59
2.3.3.2. Sosyal Refah.....	60
BÖLÜM III HANEHALKININ YOKSULLUK ALGISINA İLİŞKİN ALAN	
ARAŞTIRMASI.....	61
3.1. Araştırmanın Amacı.....	61
3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Örneklemi	61
3.3. Araştırmanın Bulguları	62
3.3.1. Frekans Dağılımları.....	62
3.3.2. Likert Sorulara Verilen Cevapların Dağılımları	67
3.3.3. Hipotezler.....	69

3.3.3.1. Hipotezlerin Test Edilmesi ve Yorumlanması	71
SONUÇ.....	92
KAYNAKLAR.....	94
EKLER	104
ÖZGEÇMİŞ.....	120

SEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
No	No
1 Gelir Yoksulluğu Aralığı.....	8
2 Dünya’da Aşırı Yoksul Sayısı	20
3 Toplumda Algılanan Yoksulluk Oranına İlişkin Şekilsel Gösterim.....	91

TABLULAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
No	No
1 Bölgeler arası insani gelişme endeksi oranları, 2015.	18
2 Dünya bölgelerindeki yoksulların sayısı ve oranı (1990-2012).	22
3 1990-2015 Yılları için bazı ülkelerin İGE'ye göre sıralaması	23
4 Yoksulluk sınırı yöntemlerine göre fert yoksulluk oranları, (2007-2015).	26
5 Hanehalkı tiplerine göre hanehalkı sayısı ve oranı, 2016.	31
6 Hanehalkı bireylerinin temel işgücü göstergeleri (2007-2016).	32
7 Hanehalkı bireylerinin yıllara göre işteki durumu (2007-2016).	33
8 Hanehalkı bireylerinin işe dâhil olmama nedenleri (2007-2016).	34
9 Hanehalkı bireylerinin sektör bazlı istihdam dağılımı (2007-2016).	35
10 Hanehalkı fertlerinin gelir durumu, (2006-2015).	37
11 Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre sıralı yüzde 20'lik gruplar itibarıyla yıllık eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirinin dağılımı, 2006-2015.	38
12 Harcama gruplarına göre toplam, hanehalkı tüketim harcamasının dağılımı, Türkiye, (2007-2015).	40
13 Gelire göre sıralı % 20'lik grupların harcama türleri içindeki payları, 2007-2015.	41
14 Hanehalkının temel gelir kaynağına göre tüketim harcamalarının dağılımı, 2007-2015.	42
15 Hanehalkının genel mutluluk düzeyi, 2007-2016.	44
16 Hanehalkının işten elde ettiği kazançtan duydukları memnuniyet oranları (2007-2016). ...	45
17 Hanehalkının cinsiyet bazlı umut düzeyi.	46

18 Hanehalkının bir yıl sonrası için yaşama ilişkin beklentileri.	46
19 Hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre hesaplanan yoksul sayıları, yoksulluk oranı ve yoksulluk açığı, (2006-2015).....	48
20 Eşdeğer kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'si bazında hanehalkının eğitim durumuna göre yoksul sayıları ve yoksulluk oranı, (2006-2015).....	49
21 Hanehalkı tipine göre yoksul sayıları ve yoksulluk oranı, (2006-2015).	50
22 Satınalma gücü paritesi (SGP) kullanılarak hesaplanan gelire dayalı görelî yoksulluk sınırına göre yoksul sayıları, yoksulluk oranı ve yoksulluk açığı oranı, (2006-2015).	51
23 Hanehalkı türüne göre yoksul hanehalkı oranı ve yoksul fert oranı (2002-2009).....	52
24 İktisadi faaliyetlere göre hanehalkı fertlerinin yoksulluk oranı (2002-2009).....	53
25 İşteki Duruma Göre Hanehalkı fertlerinin yoksulluk oranı.....	54
26 Çalıştığı sektöre göre hanehalkı fertlerinin yoksulluk oranı (2002-2009).	55
27 Cinsiyet ve eğitim durumlarına göre harcamaya dayalı hanehalkı fertlerinin yoksulluk oranları (2006-2009).....	55
28 Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı.	62
29 Katılımcıların yaşa göre dağılımı.	62
30 Katılımcıların oturdukları yere göre dağılımı.....	63
31 Katılımcıların medeni duruma göre dağılımı.	63
32 Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı.	64
33 Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı.....	64
34 Katılımcıların sosyal güvenlik türüne göre dağılımları.....	65
35 Katılımcıların hanehalkı türüne göre dağılımları.	65
36 Katılımcıların hanelerinde yaşayan kişi sayılarına göre dağılımları.	66

37 Katılımcıların hanelerinin aylık toplam gelirlerine göre dağılımları.....	66
38 Katılımcıların yaşadıkları evlerin mülkiyet durumuna göre dağılımı.	66
39 Anket sorularına verilen cevapların yüzdeler dağılımları.	67
40 Hanenin düşük gelir grubunda algılanması ile bireylerin cinsiyetleri arasındaki ilişki.	71
41 Hanehalkı bireylerinin eğitim alabilme durumları ile hanenin aylık toplam geliri arasındaki ilişki.	72
42 Hanehalkı bireylerinin maddi ve sosyal sorunları nedeniyle sağlıklarına özen gösterip gösterememeleri ile mensup olduğu sosyal güvence türleri arasındaki ilişki.	73
43 Aylık gelirin giderleri karşılayıp karşılayamaması ile hanenin mülkiyet durumu arasındaki ilişki.	74
44 Alışveriş için pazara gitme durumu ile hanenin geliri arasındaki ilişki.	74
45 Hayat standartlarından memnuniyet durumu ile cinsiyet arasındaki ilişki.	75
46 Hanenin genişliğinin yeterlilik durumu ile hanede yaşayan kişi sayısı arasındaki ilişki. ...	76
47 Fatura ödemelerindeki zorluklar ile hanenin mülkiyet durumu arasındaki ilişki.....	76
48 Sosyal aktivitelere katılma ile yaş aralığı arasındaki ilişki.....	77
49 Temiz suya kolay erişim ile ikamet edilen ilçe arasındaki ilişki.	78
50 Yoksulluğun parasal algılanması ile meslek ilişkisi.....	79
51 Maddi yoksulluk tanımı ile hanehalkı türü arasındaki ilişki.	79
52 Psikolojik yoksulluk tanımı ile cinsiyet arasındaki ilişki.	80
53 Yoksulluğun tembellikle alakalı olması ile bireylerin eğitim durumları arasındaki ilişki. .	81
54 Yoksulluğun aileden kaynaklanması ile hanede yaşayan kişi sayısı arasındaki ilişki.	82
55 Maddi zenginlik tanımı ile hanenin toplam geliri arasındaki ilişki.	83

56	Yoksulluğun sorumlusunun zenginler olması ile bireylerin meslekleri arasındaki ilişki....	84
57	Zengin olmak için çalışmak gerekir ifadesi ile bireylerin meslekleri arasındaki ilişki.....	85
58	Yoksulluk aile içi şiddete sebep olmaktadır ifadesi ile bireylerin cinsiyetleri arasındaki ilişki.....	86
59	Yoksul kişilerin suça yatkınlığı ile hanehalkı bireylerinin eğitim durumları arasındaki ilişki.....	86
60	Yaşanılan yerin güvenli olması ile ikamet edilen ilçe arasındaki ilişki.	87
61	Yoksulluk ile ekonomik ve sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebilir ifadesi ile bireylerin eğitim durumu arasındaki ilişki.....	88
62	Yoksulluk önlenemez bir olgu olduğu görüşü ile bireylerin yaş aralığı arasındaki ilişki..	89
63	Eğitim seviyesinin yoksulluğu etkilemesi ile hanenin toplam geliri arasındaki ilişki.	89
64	Yoksulluk kişinin kaderidir ile bireylerin yaş aralığı ilişkisi.	90

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
Ek A. Bartın hanehalkına uygulanan anket formu.....	104
Ek B. Gelire göre sıralı % 20'lik grupların harcama türleri içindeki payları.....	107
Ek C. Hanehalkının temel gelir kaynağına göre tüketim harcamalarının dağılımı.....	113

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

H	:Kafa Sayım Oranı Göstergesi
Q	:Yoksul Kişi Sayısı
N	:Nüfus
G_i	:Yoksulluk Açığı
z	:Yoksulluk Sınırı
y_i	:Yoksul Geliri
P_l	:Yoksulluk Açığı Endeks Göstergesi
S	:Sen Endeksi
G_p	:Gini Katsayısı
α	:Yoksulluktan Kaçınma Parametresi

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
ADNKS	:Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
CDGE	:Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi
ÇBYE	:Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi
EUİGE	:Eşitsizliğe Uyarlanmış İnsani Gelişme Endeksi
FGT	:Foster-Greer-Thornbeck Endeksi
HBA	:Hanehalkı Bütçe Araştırması
İGE	:İnsani Gelişim Endeksi
İYE	:İnsani Yoksulluk Endeksi

KSE	:Kafa Sayım Endeksi
MDGs	:Milenyum Kalkınma Hedefleri
SDGs	:Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
SGP	:Satın Alma Gücü Paritesi
TCEE	:Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	:Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UAKS	:Ulusal Adres Kayıt Sistemi
WHO	:Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Yoksulluk, dünyanın her yerinde görülebilen; barınma, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim, özgürlük, güvenlik ve daha pek çok faktöre sahip olmama gibi yalnızca gelir ve tüketim seviyesiyle belirlenemeyen çok boyutlu bir olgudur. Yoksulluk ile ilgili pek çok tanımlama yapılmıştır. Ancak dünyada yoksulluk ile ilgili ilk bilimsel tanımlamayı Benjamin Seebohm Rowntree yapmıştır. Rowntree yoksulluğu birincil ve ikincil olmak üzere iki şekilde gruplandırmıştır. Temel ihtiyaçlarını karşılamak için yetersiz gelire sahip olan haneleri birincil yoksulluk grubu olarak tanımlarken, temel ihtiyaçlarını karşılayabilen ancak diğer ihtiyaçları için harcama yapamayan haneleri ise ikincil yoksulluk grubu içinde değerlendirmiştir.

Yoksulluk kavramı, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler gibi kuruluşların gündemine 1980'li yıllarla birlikte girmiştir. Bu dönemde dünyada artan yoksullukla mücadele edebilmek için çeşitli ölçüm yöntemleri geliştirilmiştir. Bu ölçüm yöntemleri toplumdaki bireylerin gelir veya tüketim seviyelerini dikkate alarak objektif yaklaşımla bir sınır çizmekte ve sınırın altında kalan bireyleri yoksul olarak kabul etmektedir. Buna göre açlık ve yoksulluk sınırının altında kalanlar yoksul bireyler olarak adlandırılmaktadır. Açlık sınırı, günlük olarak alınması gereken en az 2400 kaloriyi ifade ederken, yoksulluk sınırı günlük 1\$, 2.15\$ ve 4.3\$'ın altında kazanç elde etmeyi ifade etmektedir. Birleşmiş Milletler ilk defa 1990 yılında, yoksulluğu ölçmek ve yoksullukla mücadele edebilmek için İnsani Gelişim Endeksi'ni (İGE) yayımlamıştır. Bu endekse göre yoksulluk, yalnızca ülkenin gelir veya tüketim seviyesiyle değil, sağlıklı bir hayat ve eğitim süresine göre de belirlenebilmektedir.

Dünya Bankası öncülüğünde 1999 yılında 23 ülkeden 20,000'den fazla yoksul birey ile görüşülmüş, katılımcı yoksulluk yöntemleri (Chambers R. , 2006, s. 3-4) kullanılarak bir çalışma yapılmış ve bu çalışmada (Narayan, vd., 1999) yoksul bireylerden yoksulluğu tanımlamaları istenmiştir. Çalışma sonucunda bu bireyler yoksulluğu, yalnızca maddi ve manevi yoksunluk değil; yoksul bölgelerde yaşamak ve çalışmak, zamanın kıymetini bilememek, etrafındakilerle kötü sosyal ilişkilerde bulunmak, sigortasızlık, kaygı duyulan, güvensiz bir hayat yaşamak ve güçsüzlük olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Bunun sonucunda kültürel bağlamda pek çok yoksulluk tanımı belirlenmiştir. Yoksulluk ile ilgili yapılan tanımlar dikkate alındığında, yoksulluğun yalnızca matematiksel formüllerle ölçülebilen objektif kıstaslara dayanmadığı, subjektif olarak da ifade edilebilen öznel

kıstaslara dayandığı görülmektedir. Başka bir ifade ile objektif yoksulluk kıstaslarına göre yoksul sayılabilen hanehalkı bireyleri subjektif yaklaşımda yoksul olarak görülmeyebilmektedir.

Türkiye’de yoksulluk ile ilgili daha çok objektif kıstaslar dikkate alınarak yapılmış pek çok çalışmaya rastlamak mümkündür. Ancak çalışma konumuz itibariyle hanehalkı yoksulluk algısı üzerine yapılmış çalışma sayısı oldukça azdır. Bu çalışma ile söz konusu açığın giderilmesine bir katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünden sonra birinci bölümde, yoksulluğun kavramsal çerçevesi çizilerek, yoksulluk türleri, nedenleri ve ölçüm yöntemlerine değinilmiştir. Ardından dünya ve Türkiye’deki yoksulluk durumu bazı ulusal ve uluslararası otoritelerin yayımladığı raporlar baz alınarak incelenmiştir.

İkinci bölümde, hanehalkının yoksulluk algısı üzerinde durulmuştur. Türkiye’deki hanehalkının yapısı, demografik ve ekonomik özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Türkiye’deki hanehalkı ve yoksulluk ilişkisi konusunda TÜİK’in hanehalkının gelirine ve harcamasına dayalı yapmış olduğu yoksulluk araştırmalarından yararlanılmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise Bartın’daki hanehalkı bireylerinin yoksulluk algısını ortaya koymak amacıyla Bartın’da yaşayan 394 hanehalkı bireyine yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır. Rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenen kişilerin ankete vermiş olduğu yanıtlar IBM SPSS 22 programında analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin veriler için frekans tabloları verilmiştir. Elde edilen veriler için hangi testin kullanılacağını belirlemek üzere verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov- Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. Analiz sonucunda verilerin normal dağılıma uygun olmadığı görüldüğünden parametrik olmayan Ki-Kare testi kullanılarak, hanehalkı bireylerinin demografik bilgilerine göre yoksulluk algıları arasındaki farklılıklar yorumlanmıştır.

BÖLÜM I

YOKSULLUKLA İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Yoksulluk Kavramı

Yoksulluk, dünyanın her yerinde görülebilen çok boyutlu bir kavram olduğu için kesin sınırlarla çizilmiş bir tanımı olmadığı bilinmektedir. Ancak belli kalıplara atıfta bulunulmadıkça, yoksulluk kavramının hiçbir anlam ifade etmeyen bir terim olduğu söylenebilir (Stapleford, 1919, s. 157). Bu nedenle, farklı yaklaşımlarla yoksulluğun tanımı yapılmaya çalışılmıştır. Yoksulluk kavramı en genel tanımıyla; kişilerin yaşamlarını devam ettirebilmek için temel gereksinimlerini karşılayacak ekonomik ve sosyal gücünün bulunmadığı durum olarak ifade edilebilir.

Modern yoksulluğun babası olarak bilinen Adam Smith, yoksulluğu “hayatın gerektirdiği temel ve kültürel ihtiyaçları satın almanın yetersizliği” şeklinde tanımlayarak, yoksulluğu sadece parasal bir olgu olarak ifade etmemiştir (Smith, 1776; Davis & Sanchez-Martinez, 2014. s.7). İnsanoğlu sınırsız ihtiyaçları olan bir varlıktır. Öncelikle gıda olmak üzere, giyim, barınma, eğitim, sağlık, altyapı, kültür gibi gereksinimlerini de karşılamak ister. Bu nedenle önemli olan insanın ihtiyaçlarını yeterince karşılayıp karşılayamamasıdır (Dumanlı, 2002, s. 2). Ayrıca yoksulluk, sadece sahip olunan varlıkların yeterli veya yetersiz olmasından değil, varlıkların zaman ve sermaye bakımından kısıtlı olmasıyla da ortaya çıkmaktadır (Carter ve May, 1999, s. 2).

Yoksulluğun tanımlanması ve ölçülmesi konusunda, yoksulluk yaklaşımlarında da ele alınan sorunlar mevcuttur. Bu sorunların birçoğu, yoksulluk olgusunu literatüre ilk kazandıran kişi olarak bilinen Rowntree'nin çalışmalarında da ortadadır (Laderchi vd, 2003, s. 3). Yoksulluk ile ilgili araştırmaların öncüsü olarak, Benjamin Seebohm Rowntree (1871-1954) kabul edilmektedir. İlk kez 1899 yılında yazdığı, 1901 yılında yayımlanan, “Yoksulluk: Kent yaşamı üzerine bir çalışma (Poverty: A study of town life) ” isimli çalışmasında hem yoksulluk olgusunu ve yoksulları, hem de yoksulların yaşam koşullarını incelemiştir (Veit-Wilson, 1986, s. 69-70). Rowntree bu çalışmasında, “*yoksulluğun doğasını*” saptayabilmek için yoksul aileleri, “*birincil yoksulluk grubu*” ve “*ikincil yoksulluk grubu*” olmak üzere, iki gruba ayırmıştır. Buna göre:

- a) Birincil Yoksulluk Grubu: Asgari yaşam standardına sahip olmak için toplam kazancı yetersiz olan ailelerdir.
- b) İkincil Yoksulluk Grubu: Toplam kazançları, asgari geçim için yeterli olmasına rağmen elde ettikleri gelirleri diğer harcamalarına yetmeyen ailelerdir (Rowntree, 1908, s. 86-87, 295-296; Wilson, 1986, s. 70-74).

Yoksulluğun tanımlanmasında ortaya çıkan sorunların, yoksul olan ve yoksul olmayan kesimlerin, somut özelliklerinin saptanamamasından kaynaklandığı düşünülebilir. İki kesim arasında net bir ayrım olmamasından dolayı; Kakwani (2001), Qizilbash (2003) ile Santos ve Salvucci (2017) yoksulluk olgusunu, genel itibariyle çok boyutlu olduğu için belirsiz bir kavram olarak tanımladıkları söylenebilir. Watts (1964), yoksulluğu ortadan kaldırmaya yönelik politikaların başarısızlığı ve kişilerde meydana gelen hoşnutsuzluk sebebinin, yoksulluğun tanımındaki belirsizlikten kaynaklandığını ileri sürmektedir.

Gündoğan (2008), yoksulluğun; “açlık”, “barınamamak”, “eğitim alamamak”, “sağlığın bozulması ve sağlık kurumlarından destek görememek”, “işsiz kalmak ve iyi bir iş bulamamak”, “gelecekte endişe etmek”, “temiz içme suyuna sahip olamamak”, “güçsüzlük” gibi tanımlamalarla çok boyutlu halini açıklamaya çalışmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu, dar anlamda yoksulluk ve geniş anlamda yoksulluk kavramları ile yoksulluk tanımı yapmıştır. Dar anlamda yoksulluk, insanların temel ihtiyaçları olan beslenme ve barınmadan yoksunluktur. Geniş anlamda yoksulluk ise insan hayatının devam edebilmesini sağlayan temel ihtiyaçlara sahip olmasına rağmen bulunduğu çevreye görece geri kaldığını ifade etmektedir (URL-1, 2017). Dünya Bankası; genellikle yoksul kelimesini, yoksulluk sınırı olarak belirtilen gelir seviyesinin altında kalanlar için kullanmaktadır (World Bank, 1991, s. 13). Kalkınma iktisatçı Amartya Sen ise yoksulluğun gelir azlığından daha çok kişinin temel kapasitelerinin yetersizliğinden kaynaklandığını ileri sürmektedir (Yurdakul, 2010, s. 294). Avrupa Birliği 'de yoksulları, kişi başına düşen gelirleri, medyan gelirinin yüzde 50'sinin altında olanlar şeklinde tanımlanmaktadır (World Bank İnstitute, 2005, s. 46).

Yoksullar ise; hayatta her şey normal seyrederken, beslenemeyen, giyinemeyen yani hayatın devamı için temel gereksinimlerine sahip olamamalarından dolayı her an ölümle karşılaşma ihtimali olan kişilerdir. Ancak yoksullar için yapılan bu kadar genel bir tanımın, dünyanın her yerinde kabul gördüğü söylenemez. Bazı bölgelerde temel ihtiyaçlarını

karşılayamayan yoksul kişiler yaşarken, bazı bölgelerde yüksek hayat koşullarına sahip olmasına rağmen bulunduğu çevreye görece yoksullar yaşamaktadır (MacPherson ve Silburn, 1998, s. 2).

1.2. Yoksulluk Türleri

Yoksulluk kavramı çok boyutlu olduğundan yoksulluğun birden fazla türü ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada yoksulluk türleri; mutlak yoksulluk, göreceli yoksulluk, objektif yoksulluk, subjektif yoksulluk, gelir yoksulluğu, insani yoksulluk, kentsel yoksulluk, kırsal yoksulluk, kronik yoksulluk ve geçici yoksulluk olmak üzere on başlık altında incelenmiştir.

1.2.1. Mutlak Yoksulluk

Mutlak yoksulluk en genel tanımıyla; beslenmek, sağlıklı olmak, barınmak, temiz içme suyuna erişebilmek, eğitim alabilmek gibi temel insan ihtiyaçlarından mahrumiyeti açıklayan bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Gordon, 2005, s. 3).

Kavramın, insan hayatını devam ettirebilmesi için sahip olması gereken minimum besin sepetlerini ya da kaloriyi dikkate aldığından mutlaklık özelliği vardır (Aktan ve Vural, 2002). Başka bir yoruma göre mutlak yoksulluk, bireyin hayatını sürdürebileceği temel gereksinimlerini karşılayamamasıdır. Besin ve besinden farklı maddeler de mutlak yoksulluk sınırını belirleyebilmektedir (Taş ve Özcan, 2012, s. 424). Mutlak yoksulluğun ölçülebilmesi için bireylerin yaşamlarını sürdürebilecek kadar temel tüketim ihtiyaçlarının belirlenmesi gerekir. Böylece mutlak yoksulluk sınırı belirlenmiş olur. (Gündoğan, 2008).

Ravallion (1998); iki aşamada mutlak yoksulluk sınırını tanımlamaktadır. İlk aşama, asgari hayat standartlarını temsil eden fayda seviyesinin belirlenmesiyle ilgilidir. İkinci aşama ise, yoksul ve yoksul olmayanlar arasında belirlenen fayda seviyesi kullanılarak oluşturulan, parasal bir sınırın çizilmesidir (Arndt vd., 2016, s. 11).

Genellikle gelişmekte olan ülkeler, ulusal yoksulluk sınırını hesaplarken, temel besin maddelerinden oluşan sepetin maliyetiyle bulunan, açlık sınırı yönteminden de yararlanırlar. Sepette bulunan besin maddeleri, gıda harcaması en az olan son yüzde 20'lik hanehalkı grubunun üstündeki, dördüncü hanehalkı grubunun tükettiği 80 adet gıda maddesidir. Bu maddelerin ortalama satış fiyatları önemsenir (Yardım, 2009, s. 28).

Kişi başına düşen günlük kalori miktarı, kırsal ve kentsel alanlar için sırasıyla 2400 ve 2100 kalori olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu kalori miktarlarının maliyeti bir dolar olarak alınmış, böylece günlük bir doların altında gelire sahip olanlar “mutlak yoksul” olarak adlandırılmıştır (Şenses, 2002, s. 63).

1.2.2. Göreceli Yoksulluk

TÜİK, göreceli yoksulluğu, ‘*toplumun genel seviyesine göre belli bir sınırın altında gelir ve harcamaya sahip olan hanehalkı ya da birey göreceli olarak yoksuldur*’ (URL-2, 2011) şeklinde tanımlamıştır. Göreceli yoksul tanımı ise; toplumun, tüketim veya gelir seviyesiyle ölçülen, ortalama refah düzeyinin altında kalan kişiler olarak ifade edilebilir (Altay, 2005, s. 159).

Göreceli yoksulluk, toplumdaki bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilme durumlarını, karşılaştırarak tanımlanmaktadır. Bu kavrama göre, bireylerin yoksulluğu sadece kendi gelirlerine bağlı değil, toplumdaki diğer bireylerin gelirlerine de bağlıdır. Bu durumda, göreceli yoksulluk sınırı belirlenirken; ya nüfusun düşük gelirli kesimi alınır ya da ortalama gelir düzeyinde bir sınır belirlenerek bu sınırın altında kalanlar yoksul kesim olarak adlandırılır (Memiş, 2014, s. 148).

Türkiye İstatistik Kurumu, fert başına tüketim harcamasına göre yoksulluk sınırını, hanehalkı medyan gelirinin yüzde 50’si olarak tanımlamaktadır (URL-3, 2016). Avrupa Birliği Devletlerinde (AB), kişi başına tüketim harcamaları esas alınarak incelendiğinde, medyan gelirinin yüzde 60’ından daha az gelire sahip olanlar, göreceli yoksul olarak kabul edilmektedir. (Gündoğan, 2008, s. 43).

Göreceli yoksulluk, fiziksel çöküntüden daha fazla, kişinin psikolojik ve sosyal dünyasında çöküntüye neden olur. Çünkü çevresine görece yoksul sayılan kişilerin, giydikleri kıyafetler, katılmadıkları sosyal aktiviteler gibi dışarıdan fark edilebilir etmenler yüzünden ayrıma tabi tutuldukları bilinmektedir. Bu ayrım nedeniyle göreceli yoksul bireylerin, kendilerine saygılarını yitirdikleri, depresyona girdikleri ve dünya ile etkileşimlerini kısıtladıkları görülmektedir (Grayling, 2013, s. 6-8).

Mutlak yoksulluk ve göreceli yoksulluk terimlerini birbirinden ayrı tutmak doğru değildir. Adam Smith’in (1776), toplumda en yoksul kişilerin bile temel ihtiyaçlarının yaşadığı çevreye göre değişip çeşitlendiği görüşünde olduğu bilinmektedir (Wiman, 2012).

1.2.3. Objektif Yoksulluk

Nesnel bir yaklaşımla tanımlanan objektif yoksulluk, yoksulluğun ortaya çıkma nedenlerini ve yoksullukla mücadele yöntemlerinin anlaşılmasını içeren, düzgüsel kavramlardan oluşmaktadır.

Lipton (1997), bireyin temel ihtiyaçlarını karşılayamaması hatta çevresine göre de pek çok ihtiyaçtan mahrum kalmasına bağlı olarak, hayat şartlarının önceden belirlenmiş kıstaslara göre yetersiz olma durumunu, objektif yoksulluk olarak tanımlamıştır. Goedhart, vd. (1977), ise ‘objektif’ kavramını, ‘geçim düzeyi’ şeklinde adlandırarak, kişinin; besin, konut, giysi vb. varlıklara sahip olması gerektiğini, aksi takdirde objektif yaklaşımlar olarak bilinen ve matematiksel formüllerle hesaplanan yoksulluk sınırının altında kalacağını ileri sürmektedir.

1.2.4. Subjektif Yoksulluk

Subjektif yoksulluk, yoksulluğun açıklanmasında öznel bir yaklaşım benimser ve bireylerin kişisel isteklerini karşılayıp karşılayamamasıyla ilgilenir. Buttler (2013, s.4)’e göre; kişilerin kendi mali durumlarını, öznel bir şekilde değerlendirmesidir.

Tanım gereği kişinin; gelir, tüketim, sağlık ve çevresiyle sosyal bütünleşme gibi ihtiyaçlarının, toplumdan daha düşük bir tatmin seviyesinde olmasını öngören subjektif yoksulluk, kişisel algılara ve bu algıları değerlendirmeye dayanmaktadır (Praag & Ferrer-i-Carbonell, 2005; Böhnke, 2008, s. 137).

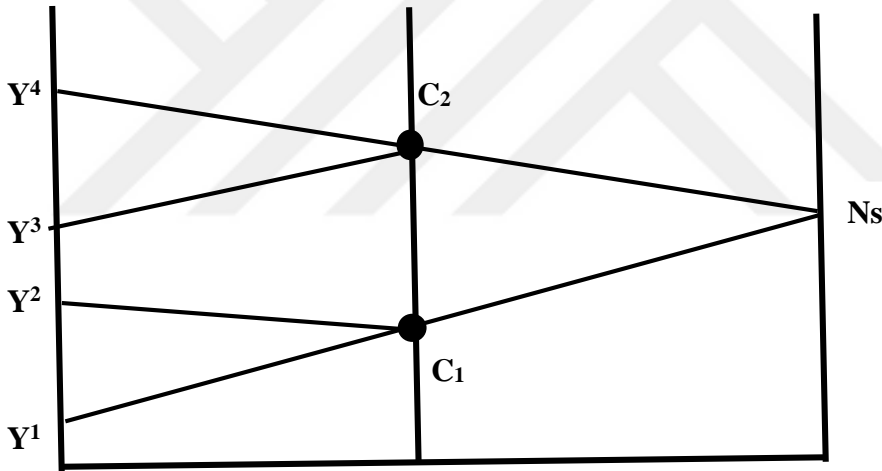
Kişilerin istek ve arzularının şiddetlerini ölçmek ve karşılaştırma yapabilmek pek mümkün olmadığından subjektif yoksulluk, karmaşık ve oldukça belirsiz bir şekilde tanımlanmaktadır. Bu nedenle objektif yoksulluk kavramının daha sık kullanıldığı görülmektedir (Lok-Dessallien, 1995, s. 3).

1.2.5. Gelir Yoksulluğu

Gelir yoksulluğu, bireyin en temel ihtiyaçlarını karşılayıp, hayatta kalabilmesini sağlayan asgari gelirinin yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır (Drewnowski, 1977, s. 185). Gelir yoksulluğunun hesaplanabilmesi için minimum bir gelir düzeyi gereklidir (T.C.Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008, s. 7). Gerekli olan gelir düzeyi,

“yoksulluk sınırı” olarak isimlendirilir (Sam, 2008, s. 62). Bu durumda gelir/tüketim düzeyi, yoksulluk sınırının üstüne çıkamayan hanehalkı fertlerinin yoksul olduğunu söylenebilir.

Şekil 1’de; N_s , herhangi bir birey için asgari beslenme seviyesini göstermektedir. C_1 ve C_2 noktaları ise yaş, cinsiyet ve aktiviteye göre kişiden kişiye değişen beslenme düzeyine ilişkin kalori aralığını ifade etmektedir. Diyagramın en solunda bulunan Y^1 , Y^2 , Y^3 , Y^4 noktaları ise bireye ait gelir düzeyini belirtmektedir. C_1 kalori miktarı, yaşaması için yeterli bir kişinin geliri, Y^1 ve Y^2 aralığında; hayatını sürdürmek için C_2 kalori miktarına ihtiyaç duyan bir bireyin geliri, Y^3 ve Y^4 aralığında olmalıdır. Sırasıyla, Y^1 ve Y^3 ’ün, genel bir ifadeyle; hanehalkı geliri, C_1 ve C_2 noktaları tüketim miktarı için Y^1 ’in altında olan bireylerin, gelir yoksulluğundan dolayı yetersiz beslenme durumuyla karşı karşıya gelmeleri muhtemel gözükmektedir.

Şekil 1: Gelir Yoksulluğu Aralığı

Kaynak: (Laderchi, vd., 2003, s. 11; Kabaş, 2009, s. 10).

1.2.6. İnsani Yoksulluk

Yoksulluk temel insan ihtiyaçları olarak kabul edilen; uzun ve sağlıklı bir yaşama sahip olma fırsatını reddederek, standart, özgür, haysiyetli, kendine ve diğer insanlara saygısı olan bir yaşama sahip olamamak şeklinde de tanımlanmaktadır. Bu yoksulluk tanımı, gelir yoksulluğundan farklı olarak, “insani yoksulluk” olarak adlandırılır. İyi bir yaşam standardına sahip olmak için yeterli gelirin olmaması yoksulluğun boyutlarından sadece biridir. Öteki boyutlarını yalnızca düşük gelirle açıklamak doğru değildir. Örneğin yeterli

geliri olmayan bir kişi, topluma karışabilir veya sağlıklı olmanın keyfini çıkarabilir (Fukuda-Parr, 1999, s. 100).

Birleşmiş Milletler tarafından insani yoksulluk kavramı geliştirilmiştir. İnsanca yaşanacak bir hayat için asgari ihtiyaçlardan daha fazla maddi olanakların olması ile yoksulluğun çok boyutlu bir olgu olduğunu ele alır. Bu kavram parasal olanakların yanında temel ihtiyaçların da karşılanabilmesi, iktisadi, sosyal ve kültürel bazı olanaklara sahip olmanın da gerekli olduğu fikrine (capabilities approach) dayanır. Birleşmiş milletler, insani yoksulluğu ölçmek için insani yoksulluk endeksi (The Human Poverty Index-HPI) geliştirmiştir (Aktan ve Vural, 2002).

1.2.7. Kentsel Yoksulluk

Küreselleşen dünyanın en önemli aşamalarından olan sanayileşme, kentleşmeyi beraberinde getirmiştir. Kentlere yapılan göçler nedeniyle, nüfusun iş bulmakta zorlanması ve yaşam kalitesinin düşmesi kentsel yoksulluğun belirtilerindedir.

Kentsel yoksulluk sadece sonradan kente gelenleri değil, hâlihazırda çalışmakta olan kentteki bireyleri de ilgilendirir. Vasıflı veya vasıfsız artan işgücü, ücret seviyelerini düşürerek çalışan kesimlerin yoksulluğunu artırırken; işsizler, bazı sebeplerden dolayı çalışamayan (engelliler, yaşlılar, çocuklar ev hanımları, gençler vb.) kesimler de yoksullaşmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kentsel yoksulluğun önemli bir nedenin kırsal yoksulluk olduğu yaygın bir görüş kazanmıştır (Ravallion ve Datt, 1994, s. 2).

1.2.8. Kırsal Yoksulluk

Kırsal yoksulluk, esas geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olduğu alanda görülen yoksulluk türüdür. Kentleşmenin yaygın olduğu bu çağda, kırsaldaki hayat ihmal edilerek, buradaki halkın mali durumu bozulmakta ve kente göç etmelerine neden olmaktadır. Ravallion ve Datt (1994)'e göre, kırdan kente doğru göçlerin yaşandığı ülkelerde bulunan gecekondulu mahalleleri, kırsaldaki yoksulluğun kentteki hali olarak ifade edilebilir.

Yapılan araştırmalar, kırsal yoksulluğun kentsel yoksulluktan daha fazla olduğunu göstermiştir. (Gündoğan, 2008, s. 46). Alderman ve Garcia (1993); Pakistan ile ilgili yaptıkları çalışmada, ülkenin refah düzeyini arttırmak ve yoksulluğu azaltmak için alınacak

tedbirlerin başında, kırsaldaki yoksul hanehalklarının özelliklerinin anlaşılması gerektiği sonucuna varmaktadırlar.

1.2.9. Kronik Yoksulluk

Kronik yoksulluk, nesilden nesile aktarılan yoksulluk türü olarak açıklanmaktadır. Çocukluğunda yoksul olanların yetişkin olduklarında da yoksul olma riski olduklarını ve onların çocuklarının, yoksullukla karşı karşıya kalma ihtimalinin yüksek olduğunu ifade eder (Aliber, 2003, s. 476).

Roberts (2000), Güney Afrika, KwaZulu-Natal vilayetinde yaptığı yoksulluk çalışmasında, kronik yoksulları diğer yoksullardan ayıran bazı kıstasların varlığını ileri sürmüştür. Buna göre:

- Kronik yoksul hanehalkı, genellikle geniş ailelerden oluşur ve hanehalkı bireylerinin yaş ortalaması yüksektir.
- Kronik yoksul hanehalkı bireylerinin, eğitim düzeyinin daha düşük olduğu görülmektedir.
- Kronik yoksul hanehalkı bireylerinin, kişi başına düşen yemek parası diğer yoksullara göre daha az olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca Roberts, herhangi bir yerin kronik yoksulluk araştırması yapılırsa yukarıdaki kıstasların yüzdeleri farklı olsa bile şablon bakımından aynı olacaklarını ileri sürmektedir.

1.2.10. Geçici Yoksulluk

Geçici yoksulluk, hayat koşullarının bir seferlik kötüleşmesi sonucu oluşan yoksulluk türüdür. Ekonomik krizlerle sıklıkla ortaya çıkan geçici yoksulluk, dönemsel ve kısa süreli yoksulluk olarak adlandırılabilir (Kaya, 2011, s. 40).

Geçici yoksullar, “dalgalanan ve ara sıra yoksullar” olarak iki gruba ayrılabilir. Dalgalanan yoksullar, genel durumda yoksul sayılmayıp, bazı dönemlerde yoksul sayılanların oluşturduğu gruptur. Ara sıra yoksullar ise, ekonomik durumu yoksulluk sınırının üstünde bulunmasına rağmen az bir dönem yoksul sayılmışların grubunu nitelemektedir (Kocatepe, 2011, s. 26).

1.3.Yoksulluğun Nedenleri

Toplumları hem maddi hem de manevi açıdan etkileyen yoksulluk kavramının ortaya çıkma sebepleri hakkında yapılan araştırmalar geçmişten günümüze kadar devam eden bir uğraştır. Bu araştırmalar ışığında yoksulluğun nedenlerine ilişkin görüşler, ırk, din, yaş, eğitim, gelişmişlik düzeyi ve yerleşim yeri gibi unsurlar ile ülkeden ülkeye hatta ülke içinde de farklılıklar göstermektedir. Yoksulluğun nedenleri tek bir başlık altında toplanabilecek kadar basit bir kavram olmadığından türlerine göre farklı nedenleri mevcuttur. (Şenses, 2002, s. 145-147).

Bu başlık altında yoksulluğa sebep olan unsurlar; ekonomik nedenler, siyasi nedenler, sosyal ve demografik nedenler ve dış etmenler olarak incelenmiştir.

1.3.1. Ekonomik Nedenler

Yoksulluk; ortalama gelir düzeyi, ekonomik büyüme ve gelir dağılımında eşitsizlik derecesiyle birlikte incelenmesi gereken bir kavramdır. Ravallion ve Chen (2007), yaptıkları çalışmada, ortalama gelir düzeyi arttıkça yoksulluğun düştüğünü ortaya koymuşlardır.

Ekonomik büyümeye yönelik politikaların, yoksulluğu azaltacağı yönündeki beklentiler, ekonomik büyüme ve yoksulluk arasındaki ters orantılı ilişkiiden kaynaklanmaktadır. Ülkedeki yapısal uyum ve istikrar, sağlam makroekonomik politikalarla desteklendiği ölçüde, ekonomik büyüme ile yoksulluk azaltılmalıdır (Roemer ve Gugerty, 1997, s. 16).

Gelir dağılımı ise, bir ülkedeki kişiler tarafından üretilen mal ve hizmetlerden elde edilen gelirin, yine o ülkedeki bireyler arasında paylaşımını ifade eder. Toplum içinde sosyal huzur ve barışın sağlanmasında, gelir dağılımındaki adaletin önemi büyüktür. Gelirin adil bir şekilde paylaşımı, toplumun farklı sınıflarındaki bireyler arasında ekonomi, refah ve siyasi güç açısından bir denge oluşturmaktadır (Aktan & Vural, 2002).

Enflasyonist bir ortam da yoksulluğun nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Enflasyonun esas olarak reel ücretleri etkileyerek yoksulluğu tetiklediği iddia edilmektedir. Çünkü nominal ücretlerin, enflasyon oranlarının yükseldiği dönemlerdeki fiyatları yakalayamadığı görülmektedir. Bununla birlikte, enflasyonun, yoksulluğu iki şekilde arttırdığı tahmin edilmektedir. Bunlar; ücretli çalışanların nominal ücretlerinde meydana gelen artışın

tükettikleri malların fiyatlarından daha düşük olması ve enflasyon vergisinin kullanılabilir geliri azaltmasıdır (Cardoso, 1992, s. 2-3). Ayrıca Easterly ve Fischer'ın (2001) araştırmalarının bulgularına göre, enflasyonun yoksulları zenginlerden daha fazla etkilemesi de enflasyon ile yoksul bireyler arasındaki ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır.

Ekonomik krizlerin yaşandığı dönemlerde yoksulluk oranının yükseldiği görülmektedir. Bu ifadeden, yoksulluk ile işsizlik arasında bir ilişki olduğu anlaşılabilir. Çünkü kriz dönemlerinde, öncelikle üretkenliği ve becerisi düşük işçilerin işlerinden çıkarıldığı, böylece işsizliğin yoksulluğa neden olduğu ifade edilebilir (Blank & Blinder, 1985, s. 9).

1.3.2 Siyasi Nedenler

Yanlış yönetim politikaları ve yolsuzlukta yoksulluğun sebepleri arasında gösterilebilen siyasi nedenlerdendir. Örneğin rüşvet uygulamalarının olduğu bölgelerde kaynak dağılımının bozulduğu, bunda yoksulluğa sebep olduğu görülmektedir (Capasso & Carillo, 2012, s. 370-373).

Yoksulluk; çaresizlik, umutsuzluk, açlık gibi şiddete yol açacak olguları bünyesinde bulundurur. Bu olgular zaman geçtikçe, intikam alma duygusuyla terör faaliyetlerine hatta iç savaşa sebep olabilmektedir. Böylece yoksullukla var olan şiddet, yoksullukla beslenerek tekrar yoksulluğa neden olmaktadır (Bilen & Çalışır, 2013, s. 337-339). Tarih boyunca yapılan araştırmalar, yoksulluk ile çatışmanın birbirlerini güçlendirdiklerini göstermektedir. Savaş ve terör gibi olaylar yaşandıkça savunma maliyetlerinde meydana gelen artışların, yoksulluk seviyesinin artmasında etkili olması muhtemeldir (Krueger & Maleckova, 2003, s. 142-143).

1.3.3. Sosyal ve Demografik Nedenler

Sosyal ve demografik unsurlar da yoksulluğun nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Sosyal bir unsur olan nüfus ve nüfusun artış oranının hızlı olması toplum üzerinde baskı oluşturarak yoksulluğu arttırdığı yaygın olarak kabul edilmektedir. Hızla artan nüfusun, olumsuz yaşam koşullarında ve çevre tahribatında rolü olduğu da bir diğer sorundur (Şenses, 2002, s. 152-155).

Yoksulların yaşadığı bölgelerde; nüfus fazlalığı, istihdam yetersizliği, alt yapı sorunları gibi fiziksel problemlerin bulunması da yoksulluğun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Toplumdaki bireylerin, eşit bir şekilde eğitim imkânlarından yararlanamamaları veya gelir yetersizliğinden dolayı eğitim alamamaları da yoksulluğa sebep olmaktadır (Capasso & Carillo, 2012, s. 350-355).

Sağlıklı yetişmenin önemli bileşenlerinden yetersiz beslenme ve sağlık hizmetlerinden mahrum olma yoksulluğun nedenlerindedir. Çünkü yetersiz beslenen ve sağlık hizmetlerinden yararlanamayan çocuklar okula hazırlıksız gittiklerinden öğrenirken sorun yaşarlar. Bu yüzden sınıfta kaldıkları ya da okulu bıraktıkları görülür. Sağlıklı yetişen ve yetişemeyen çocuklar arasındaki farkın erken yaşta ortaya çıktığı ve eşitsizliğin sağlıklı yetişemeyenler için yoksulluğu doğurduğu ifade edilmektedir (UNDP, 2014, s. 4)

Yoksulluk ve suç arasında da birbirini tetikleyen, nedensel bir ilişkinin varlığı söz konusudur (Lee, 2000, s. 189). Çünkü hayatını devam ettirmeye uğraşan yoksulların, illegal yollara başvurup, suç işleyerek de (kuşkusuz yasalara karşı gelmeyen yoksullar mevcuttur.) geçimlerini sağlamaya çalıştıkları görülmektedir (Açıkgöz, 2015, s. 263). Suç ile birlikte ortaya çıkan maddi-manevi yaptırımların da kişiyi yoksullaştıracağı, kuvvetle muhtemel gözükmektedir.

1.3.4. Dış Etmenler

Yoksulluğa neden olan dış etmenlerin başında, toplumların yaşadıkları ani gelişen olumsuz olaylar yani şoklar gelir. Şokun boyutu ile niteliğinin etkileri çok önemlidir. Bu şoklara örnek olarak, evin geçimini sağlayan bireyin vefatı, hastalığı, sakatlığı veya işsiz kalması gibi hususlar gösterilebilir (Adato, Carter, & May, 2006, s. 239).

İrk ve cinsiyet gibi alanlarda yapılan ayrımcılık sonucu oluşan sosyal dışlanma, yoksulluğu tetikleyen bir diğer dış etmendir. Wagle (2008) Sosyal dışlanmanın; sistematik tecrit, reddetme, aşağılanma, sosyal destekten mahrum bırakılma ve sosyal hayata katılımın reddinden kaynaklandığını ileri sürmüştür. Böylece halkın bazı kesimlerinin, servet edinme, eğitim alma, işgücü piyasalarına girebilme gibi temel haklardan mahrum bırakıldığı görülmektedir. Sosyal dışlanmaya tabi tutulan bireylerin yoksullaşmasında, ayrımcılık olgusunun rolü dikkate alınmalıdır (Weziak-Bialowolska ve Dijkstra, 2014, s. 7).

Aniden ortaya çıkan, planlanmamış doğal afetler de yoksulluğun sebeplerinden biridir. Doğal afetler, ülkenin; enflasyon, istihdam, ekonomik büyüme ve kalkınma, beşeri sermaye ve kamu maliyesi üzerinde negatif etkilere yol açtığı için kişilerin yoksullaşmasına neden olmaktadır (Akar, 2013, s. 186-195).

1.4. Yoksulluğu Ölçme Yöntemleri

Yoksulluk her ülkeyi ilgilendiren bir sorun olduğu için bu kavram pek çok farklı yaklaşımlar ile tanımlanmaya çalışılmış ve doğal olarak yoksulluğun ölçülmesini de zorlaştırmıştır. Sen (1976), yoksulluğun ölçümüyle alakalı iki farklı sorunun varlığını belirtmektedir. Bu sorunlar sırasıyla, tüm nüfus içerisinde yoksulluğu belirleyebilmek ve yoksullar hakkında esaslı bilgiler toplayarak yoksulluk endeksleri oluşturmaktır. Bu nedenle ulusal ve uluslararası alanlarda yoksulluğun ölçülebilmesi için endeksler geliştirilmiştir. Bu çalışmada yoksulluğu ölçme yöntemleri; Kafa Sayım Oranı, Yoksulluk Açığı Endeksi, Sen Endeksi, FGT Endeksi, İnsani Gelişme Endeksi ve İnsani Yoksulluk Endeksi başlıkları altında incelenmiştir.

1.4.1. Kafa Sayım Endeksi

Kafa sayım endeksi (KSE) ölçüm yöntemine göre; kişi başına düşen geliri, belirlenen yoksulluk sınırının altında olan bireylerin, toplam nüfus içindeki yüzdesi olarak ifade edilmektedir (Ravallion ve Datt, 1994, s. 10). Yoksulluğun en yaygın ölçütü olarak bilinen bu yöntem, gelir ve tüketim gibi ekonomik kaynaklarla hesaplanmış, yoksulluk sınırının altında kalan bireylerin toplam nüfus içindeki oranını ifade eder. KSE; N nüfusun büyüklüğünü, Q yoksul kişi sayısını göstermek üzere, H simgesi ile aşağıdaki gibi formüle edilebilir;

$$H = \frac{Q}{N}$$

(Osberg ve Xu, 2008, s. 421).

Yoksulluğu ölçmede en bilinen yöntemlerden olan kafa sayım endeksi (head-count poverty index), yoksulluğun şiddeti ve toplumdaki paylaşımı hakkında bilgi vermediği gibi yoksulluk sınırı altında bulunan kişilerin gelirlerinde yaşanan herhangi bir değişime karşı da tepkisizdir. (Aktan ve Vural, 2002). Yoksulluğun derinliği ve dağılımını yok sayan bu ölçütün bazı avantajları da bulunmaktadır. KSE, yoksulluk sınırı altında yaşayan yoksulların

oranlarında meydana gelen değişimlerin fark edilmesini sağlamaktadır. Denklemin kolay kurulması ve anlaşılması, endeksin başka bir yararlı özelliğidir. Başka bir yararı ise, ulusal alanda yoksulluk hesaplanması yapabilmesidir. Çünkü elde edilen veriler ölçüm yapılan ülkeye aittir (Kaya, 2011, s. 51).

1.4.2. Yoksulluk Açığı Endeksi

Yoksulluk açığı, yoksulluğun boyutunu ortaya çıkarmak üzere kullanılan bir endekstir. Yoksulluk açığı endeksi bulunurken toplumdaki ortalama yoksulluk açığı oranı, yoksulluk sınırı oranına eşitlenmek suretiyle hesaplanır. Sonucun ‘yüz’ e yaklaşması toplumun yoksulluk boyutunun son derece derin olduğunu gösterirken, sonucun ‘sıfır’a yaklaşması, yoksulluk boyutunun yüzeysel olduğunu tanımlamaktadır (Shea, 1997, s. 5).

Yoksulluk açığı G_i , yoksulluk sınırı z , yoksul kişilerin gelirlerini y_i olduğunu kabul ederek, yoksulluk açığını daha spesifik bir şekilde aşağıdaki fonksiyon ile ifade edebiliriz;

$$G_i = (z - y_i) \cdot I(y_i < z).$$

Bu fonksiyon, P_1 yoksulluk açığı endeksini tanımlamaktadır. Bu fonksiyondan hareketle, yoksulluk açığı endeksini aşağıdaki gibi formülleştirmek mümkündür;

$$P_1 = \frac{1}{N} \sum_{t=1}^N \frac{G_i}{Z}$$

(World Bank İnstitute, 2005, s. 71-72).

1.4.3. Sen Endeksi

Amartya Sen tarafından geliştirilen ‘‘Sen Endeksi’’ yoksullar arasındaki gelir dağılımını dikkate alarak yoksulların sayısını ve yoksulluğun boyutunu da kapsayan bir endekstir. Ayrıca Sen Endeksi ile yoksul hanenin gelirindeki azalışların yoksulluk endeksini artırması (monotonik aksiyom) ve düşük gelirli yoksul haneden daha yüksek gelirli yoksul haneye bir gelir transferi yaşandığında yoksulluk endeksinin artması (transfer aksiyomu) sağlanır (Sen, 1976, s. 219). Böylece KSE’nin eksiklerinin tamamlanmış olduğu söylenebilmektedir.

Sen Endeksi; Kafa Sayım Endeksi ve Yoksulluk Açığı endeksleri ile gelir dağılımı parametresi olan Gini Katsayısının birleştirilmesiyle oluşmaktadır. Bu durumda Sen Endeksi formülü:

$$S = HI + H(1 - I)Gp$$

S= Sen endeksi,

H= Kafa sayısı endeksi yoksulluk oranı,

I= Yoksulluk açığı endeksini yoksulluk oranı,

Gp= Gini katsayısını tanımlamaktadır (Shorrocks, 1995, s. 1226).

S, 0 ve 1 arasında değerler almaktadır. S=0 olması durumunda tüm hanehalklarının yoksulluk sınırından daha fazla gelire sahip olduğu, S=1 olması durumunda ise herkesin gelirinin sıfır olduğu kabul edilmektedir. Tüm yoksullar aynı gelire sahip olduğu zaman, Gini katsayısı sıfıra yakın olacağından; Sen endeksi, yoksulluk açığı endeksine eşit olmaktadır. Yoksulların gelirleri arasında uçurum olması halinde Gini katsayısı bire yaklaşacağından; Sen endeksi, kafa sayısı yoksulluk endeksine eşit olmaktadır (Cafrı, 2009, s. 21).

1.4.4. Foster-Greer-Thornbecke Endeksi (FGT)

1970'li yılların sonunda Cornell üniversitesinde, bir teorisyen (Foster) ve iki kalkınma iktisatçısı (Greer ve Thornbecke) tarafından, FGT Endeksi geliştirilmiştir. Kalkınma iktisatçısı Amartya Sen'in, Ekim 1979 yılında, Cornell Üniversitesi'ni ziyaret ederek, FGT Endeksi'nin gelişmesine katkıda bulunduğu da bilinmektedir (Foster vd., 2010, s. 4-7).

FGT Endeksi olarak adlandırılan bu ölçüm tekniği; diğer endekslere göre yoksul kitleyi de birbirinden ayırıştırarak, hem kafa sayımına hem de yoksulluk sınırının altında kalan kişi sayısının hesaplanabilmesine olanak verir ve yoksulluğu giderecek imkânların belirlenmesini sağlar. FGT Endeksi, gelir ve tüketim verilerini temel alarak, yoksulluk sınırını, mutlak yoksulluk durumunda ilişkilendirir. Bunun sonucunda sadece toplumdaki yoksul kişi sayısına değil, yoksulluk şiddetine dair bilgiler de elde edilmektedir (Maxwell, 1999).

Fakirlik değerlendirmesinin yoksullar arasındaki ayrımını ölçen FGT Endeksi aşağıdaki formülle ifade edilmektedir:

$$P\alpha = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^q \left(\frac{z - y_i}{z} \right)^\alpha$$

q=Gelirleri/tüketimleri yoksulluk sınırının altında olan insanların sayısı.

z=Yoksulluk sınırı.

y_i=Nüfustaki i'inci insanın tüketim, gelir gibi standart yaşam endeksi.

N=Nüfus büyüklüğü.

α =yoksulluktan kaçınma parametresi.

(Aliber, 2003, s. 12-13).

1.4.5. İnsani Gelişme Endeksi

İnsani Gelişme Endeksi (İGE) kişinin; ortalama hayatta kalabilme beklentisiyle ölçülebilen uzun ve sağlıklı bir hayat sürebilme, ortalama eğitim alabilme süresi ve bu sayede bilgiye ulaşabilme, Kişi başına düşen gayri safi milli hâsılasıyla ölçüldüğünde insana layık hayat koşullarında yaşayabilmeyi önemseyen, bileşik ölçüm yöntemidir (UNDP, 2015, s. 2-3).

Bazı iktisatçılar, özellikle kafa sayım oranı endeksinin eksiklikleri olduğunu belirleyerek yeni endeksler geliştirme yoluna gitmiştir. Geliştirilen yeni endeksler içinde en fazla rağbet göreni; gelir dışında, hayat beklentisi eğitim, sağlık gibi konuları da işleyerek daha derin bir yoksulluk tanımı yapılmasına olanak sağlayan UNDP 'nin "İnsani Gelişme Endeksi, İGE (Human Development Index, HDI)" olduğu görülmektedir (Çeştepe ve Genç, 2011, s. 54).

Ülkeler bağlamında karşılaştırma yapılmasına imkân sağlayan HDI, 0 ile 1 arasında bir değer alır ve bu değeri 0'dan 1'e kadar; "düşük, orta, yüksek ve çok yüksek insani gelişme" seviyesindeki ülkeler olarak gruplandırır (UNDP, 2010, s. 216-217).

İnsani Gelişme Raporu insan refahını, kazandığı gelirin ötesine geçerek daha kapsamlı bir şekilde ölçmek için karma yapıda dört farklı endeks kullanarak bulabilmektedir:

- Eşitsizliğe Uyarlanmış İnsani Gelişme Endeksi(EUIGE); toplum içindeki eşitsizliği dikkate alarak İGE’yi hesaplayan ölçüm yöntemidir.
- Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi (CDGE); kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizliği karşılaştıran ölçüm yöntemidir.
- Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (TCEE); kadınların, erkeklere göre toplumda güçlenmesini esas alan endekstir.
- Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇBYE); İnsanların, aynı zaman içerisinde maruz kaldığı yoksulluk türlerinin etkisini ve şiddetini ölçmeyi hedefleyen endekstir. (UNDP, 2015, s. 3).

Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılı için hazırlanan 2016 yılı raporuna göre, bölgeler arası insani gelişme endeksi oranları Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Bölgeler arası insani gelişme endeksi oranları, 2015.

Bölgeler	İnsani Gelişme Endeksi	Doğumda Beklenen Hayat Süresi	Beklenen Eğitim Süresi	Ortalama Eğitim Süresi	Kişi Başına Düşen GSMH
Arap Devletleri	0.687	70.8	11.7	6.8	14,958
Doğu Asya ve Pasifik	0.720	74.2	13.0	7.7	12,152
Avrupa ve Merkezi Asya	0.756	72.6	13.9	10.3	12,862
Latin Amerika ve Karayipler	0.751	75.2	14.1	8.3	14,028
Güney Asya	0.621	68.7	11.3	6.2	5,799
Sahra Altı Afrika	0.523	58.9	9.7	5.4	3,383
Dünya	0.717	71.6	12.3	8.3	14,447

Kaynak: (UNDP, 2016, s. 201).

Tabloya göre, insani gelişme endeksi en yüksek olan ülkelerin bulunduğu bölgeler Avrupa ve Merkezi Asya ile Latin Amerika ve Karayiplerdir. Bu bölgelerin, beklenen hayat süreleri ile eğitim süreleri de görece diğer bölgelerden fazla olmasına rağmen kişi başına düşen gayri safi yurt içi hâsılları Arap Devletlerinden daha azdır. Arap Devletleri’nin kişi başına düşen gayri safi yurt içi hâsıllarının fazla olmasına rağmen beklenen hayat süresi, beklenen eğitim süresi ve ortalama eğitim süresi ile birlikte insani gelişme endeksi dünya ortalamasından düşüktür. Ancak Arap Devletleri, Dünya ortalamasından bile daha fazla

hasılaya sahiptir. Güney Asya ve Sahra Altı Afrika ülkelerinin, en düşük insani gelişme endeksi oranlarına sahip olduğu görülmektedir.

1.4.6. İnsani Yoksulluk Endeksleri

Birleşmiş milletler tarafından, İnsani Gelişme Endeksini tamamlamak üzere, 1997 yılında İnsani Gelişme Raporu ile birlikte İnsani Yoksulluk Endeksi (İYE) geliştirilmiştir. Bu bağlamda İYE'nin, ülkenin yaşam standartlarını ölçmek için kullanıldığı söylenebilmektedir. Ancak 2010 yılından itibaren, İnsani Yoksulluk Endeksi yerine, Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇBYE) kullanılmaktadır (UNDP, 2013; Weziak-Bialowolska ve Dijkstra, 2014, s. 9).

Öncelikle İnsani yoksulluk kavramının İGE'den daha kapsamlı olduğunu bilmek gerekir. Bunun nedeni, yoksulluğu ölçmekte kullanılan bazı terimlerin, sayısallaştırılmasının zor olması ya da hiç veri bulunmamasıdır. Bu terimlere örnek olarak; siyasi özgürlük, kişisel güvenlik ve dışlanma sayılabilir. Ayrıca Sierra Leone ve Kanada gibi gelişmişlik bakımından aralarında uçurum olan bu iki ülke için aynı yoksulluk kriterlerini kullanmak mümkün olmadığından, İYE'nin iki grubu oluşturulmuştur: Biri gelişmekte olan ülkeler (İYE-1), diğeri de sanayi ülkelerinin ağırlıklı olduğu gelişmiş ülkelere (İYE-2) uygundur (Fukuda-Parr, 1999, s. 100-101).

1.5. Genel Olarak Dünya'da ve Türkiye'de Yoksulluk

1.5.1. Dünya'da Yoksulluk

Yoksulluk ile ilgili hem uluslararası hem de ulusal tüm yazın çalışmalarında, hanehalkı bireylerinin yoksulluklarının tanımlanabilmesi için bir başlangıç noktası belirlenmeye çalışıldığı görülmüştür. Ancak başlangıç noktası seçimi, yoksullar ve yoksulluk arasında yapay ikilem kuran, keyfi (gelir veya gelir dışında) bir seçim olduğu bilinmektedir (Filippone vd., 2001, s. 1; Belhadj ve Limam, 2012, s. 1001).

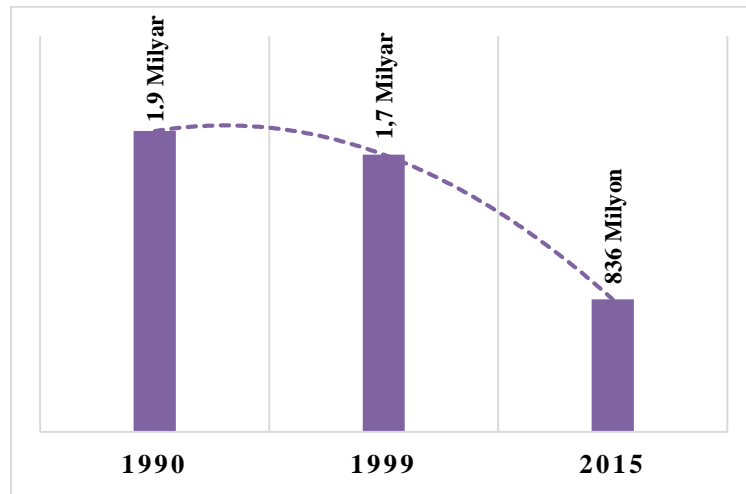
Dünya bankası, 1981 yılından itibaren dünyadaki gelir yoksulluğunu saptamaya yönelik çalışmalar yapmaktadır. 1981 yılından önceki dönemin yaşam standartları hakkındaki bilgiler de araştırılmaya devam etmektedir. Sanayi çağının başlamasından yıllar önce, gıda yetersizliği ve yaşam standartları düşük olduğundan dünya nüfusunun büyük bir bölümünün, aşırı yoksulluk olarak nitelendirilen koşullarda yaşadığı bilinmektedir. Sanayileşmeyi başaran ülkeler, yaşam standartlarını iyileştiren ilk ülkelerdir. 1981 yılından sonra, Dünya Banka'sının

yayımladığı veriler sonucunda, dünya nüfusunun yüzde 44'ünün mutlak yoksul olduğu, 2013 yılında bu oranın yüzde 11'in altına düştüğü görülmektedir (Roser ve Ortiz-Ospina, 2017).

Birleşmiş Milletler, 1997-2006 yıllarını kapsayan dönemi “Yoksullukla Mücadele On Yılı”, 1996 yılını da “Yoksullukla Mücadele Yılı” olarak ilan etmiştir (UNIC, 2010’a atfen Kocatepe, 2011, s. 40). Dünya liderleri, yoksullukla mücadele de geniş boyutlu bir vizyon oluşturmak için BM bünyesinde bir araya gelmişlerdir. Böylece küreselleşme yolundaki dünya, yoksulluk oranını yarıya indirmek için 2000 yılında başlayan ve 2015 yılına kadar süren “Milenyum Kalkınma Hedefleri” (MDGs) ile tanışmıştır.

Açlık ve yoksulluğun ortadan kaldırılması sekiz tane MDGs'den biri hatta birincisidir. Aşırı yoksulluğu azaltmak olarak da tasvir edilebilen ilk hedef, son on beş yılda oldukça gelişme göstermiştir. MDGs sonuçlarına göre;

- Gelişmekte olan ülkelerde 1990 yılında nüfusun %47'si günde 1,25 \$'dan daha az gelir elde ederken, bu oran 2015 yılında %14'e düşmüştür.
- Aşırı yoksul kişi sayısı yarı yarıya azalarak 1990 yılında 1,9 milyardan, 2015 yılında 836 milyona düşmüştür.
- Gelişmekte olan bölgelerde yetersiz beslenen kişilerin oranı, 1990-1992 yıllarında %23'e, 2014-2015 yıllarında %12,9'a gerilemiştir (United Nations, 2015, s. 4).

Şekil 2: Dünya’da Aşırı Yoksul Sayısı

Kaynak: (United Nations, 2015, s. 4).

Raporun genel sonucunda, ciddi stratejiler ve yeterli kaynak sağlayıp siyasilerinde desteğiyle, en yoksul ülkelerin bile büyük bir ilerleme göstereceği kaydedilmiştir. (URL-4, 2015).

Son yıllardaki veriler yoksulluk oranında azalma olduğunu göstermesine rağmen 2015 yılında neredeyse 900 milyon insanın günlük 1.90 doların altında yaşadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca Milenyum Kalkınma Hedefleri, gelir yoksulluğunu azaltmada etkili olmuş ancak kaliteli eğitim veya temel sağlık hizmetlerine erişim gibi yoksunlukları iyileştirmede yetersiz kaldığı görülmüştür (World Bank, 2015, s. 1).

MDGs'nin sona ermesinden sonra, Eylül 2015'te dünya liderlerinin katılımıyla gerçekleşen Birleşmiş Milletler zirvesinde, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDGs) görüşülerek, 1 Ocak 2016'da SDGs yürürlüğe girmiştir. 2030'a kadar devam edecek, yeni hedeflerin genel amacı, her türlü yoksulluğu ortadan kaldırmak, eşitsizliklerle mücadele etmek ve iklim değişikliğine çözüm bulmaktır. Böylece SDGs'nin hem gezegenimizi hem de tüm insanları kapsayan sürdürülebilir bir gelecek kurması ve MDGs'nin eksikliklerini tamamlanması beklenmektedir (URL-5, 2016).

Dünyada gelire dayalı yoksulları, sayısal verilerle incelemeyi sağlayacak Tablo 2'deki veriler Dünya Bankasının 2016 yılında yayımladığı raporundan alınmıştır.

Dünya'daki yoksulların sayısını ve oranını belirlemek için Dünya Bankası Grubu'nun 2016 yılında yayımladığı verilere göre;

- 2012 Yılında en yüksek yoksulluk oranı Sahra altı Afrika'dadır. Yoksulluk oranı en düşük bölge ise Avrupa ve Merkez Asya'dır.
- 1990 Yılında yoksulluk oranının en fazla görüldüğü bölge Dört Asya Kaplan'ının da (Tayvan, Japonya, Hong Kong ve Singapur) yer aldığı Doğu Asya ve Pasifik bölgesi iken (%60.6), ani ve hızlı bir iyileşme ile 2002 yılında yoksulluk oranını %2.2'ye düşürmeyi başarmıştır. 2005 Yılında yoksulluk oranı %18.6'ya yükselse de 2012 yılında %7.2'ye düşerek, yoksullukla en iyi mücadele eden ülkelerin yer aldığı bölgelerden biri olduğu söylenebilmektedir.
- Güney Asya ülkeleri de 1990 yılında %50.6 yoksulluk oranını 2012 yılına kadar aşamalı bir biçimde %18.8'e düşürmüştür. Böylece Güney Asya ülkelerinin de başarılı bir şekilde yoksullukla mücadele edici politikalar uyguladığını söylemek mümkündür.

- Avrupa ve Merkez Asya ile Latin Amerika ve Karayip ülkelerinin yoksulluk oranlarında 1990'dan 2012'ye hem azalışlar hem de artışlar görülse de Dünya ortalaması ve diğer bölgelerden daha düşük yoksulluk oranlarına sahip olduğu görülmektedir.
- Dünya üzerinde gelişmemiş ülkelerin sıklıkla yer aldığı ve genellikle yoksulluklarıyla gündeme gelen Sahraaltı Afrika bölgesinin yoksulluk oranı 2012 yılında %42.7 olmasına rağmen 1990 yılına göre (%56.8) %14 azaldığı görülmüştür. Bu azalma yavaş bir seyir izlese de azalma eğiminin her yıl devam etmesi olumlu bir gelişme olarak kabul edilebilir.
- Tabloya göre dünyadaki yoksulluk oranının her geçen dönem giderek azaldığı görülmektedir. 1990 yılında dünyadaki yoksulluk oranı %37.1 iken 2012 yılında %12.7'ye gerilemiştir. Her bölgenin yoksul sayısında ve yoksulluk oranında görülen bu azalış gelecekte yoksulluğun daha azalacağı hatta yok olacağına umut olmaktadır.

Tablo 2: Dünya bölgelerindeki yoksulların sayısı ve oranı (1990-2012).

Bölgeler	1990 Bin	1993 Bin	1996 Bin	1999 Bin	2002 Bin	2005 Bin	2008 Bin	2011 Bin	2012 Bin
Doğu Asya ve Pasifik	996	891	699	689	553	367	297	173	147
Avrupa ve Merkez Asya	9	24	33	37	29	26	15	11	10
Latin Amerika ve Karayipler	78	69	69	71	70	56	41	35	34
O. Asya ve Kuzey Afrika	14	17	16	11	-	10	9	-	-
Güney Asya	575	579	550	-	583	539	501	362	309
Sahra Altı Afrika	288	336	349	375	399	402	392	394	389
Dünya	1959	1917	1716	1751	1645	1401	1254	983	897
Bölgeler	1990 %	1993 %	1996 %	1999 %	2002 %	2005 %	2008 %	2011 %	2012 %
Doğu Asya ve Pasifik	60.6	52.0	39.3	37.5	2.2	18.6	15.0	8.5	7.2
Avrupa ve Merkez Asya	1.9	5.2	7.0	7.8	6.2	5.5	3.1	2.4	2.1
Latin Amerika ve Karayipler	17.8	15.0	14.1	13.9	13.2	9.9	7.1	15.9	5.6
O. Asya ve Kuzey Afrika	6.0	7.0	6.1	4.2	-	3.3	2.7	-	-
Güney Asya	50.6	47.9	42.8	-	40.8	35.0	32.1	22.2	18.8
Sahra Altı Afrika	56.8	61.1	58.5	58.0	57.1	50.5	47.8	44.4	42.7
Dünya	37.1	34.7	29.7	29.1	26.3	21.6	18.7	14.1	12.7

Kaynak: (The World Bank Group, 2016b, s. 59).

Yoksulluğu parasal boyutuyla ele alan Dünya Bankası verileri incelendikten sonra İnsani Gelişme Endeksiyle yoksulluğu hem parasal hem de parasal olmayan boyutuyla ele alan Birleşmiş Milletler raporlarını da incelemek uygun olacaktır. Birleşmiş Milletler İGE oranları 1990 yılında yayımlandığından; 1990-2016 yıllarında Birleşmiş Milletlerin çıkardığı

raporlardan İnsani Gelişme Endeksi en yüksek ilk beş ülke, Türkiye ve Türkiye'ye yakın puanı olan ülkeler ve en düşük endeks oranına sahip son beş ülkenin verileri aralarındaki farkı ortaya çıkarma amacıyla incelenecektir.

Tablo 3: 1990-2015 Yılları için bazı ülkelerin İGE'ye göre sıralaması.

	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Çok Yüksek İnsani Gelişme	1. Japonya 0.996	1. Kanada 0.960	1. Norveç 0.942	1. İzlanda 0.968	1. Norveç 0.938	1. Norveç 0.943	1. Norveç 0.955	1. Norveç 0.944	1. Norveç 0.944	1. Norveç 0.949
	2. İsveç 0.987	2. Fransa 0.946	2. İsveç 0.941	2. Norveç 0.968	2. Avustralya 0.937	2. Avustralya 0.929	2. Avustralya 0.938	2. Avustralya 0.933	2. Avustralya 0.935	2. Avustralya 0.939
	3. İsviçre 0.986	3. Norveç 0.943	3. Kanada 0.940	3. Avustralya 0.962	3. Yeni Zelanda 0.907	3. Hollanda 0.910	3. ABD 0.937	3. İsviçre 0.917	3. İsviçre 0.930	2. İsviçre 0.939
	4. Hollanda 0.984	4. ABD 0.943	4. Belçika 0.939	4. Kanada 0.61	4. ABD 0.902	4. ABD 0.910	4. Hollanda 0.921	4. Hollanda 0.915	4. Danimarka 0.923	4. Almanya 0.926
	5. Kanada 0.983	5. İzlanda 0.942	5. Avustralya 0.939	5. İrlanda 0.959	5. İrlanda 0.895	5. Yeni Zelanda 0.908	5. Almanya 0.920	5. ABD 0.914	5. Hollanda 0.922	5. Danimarka/Singapur 0.925
Yüksek İnsani Gelişme	57. Moğolistan 0.737	67. Surinam 0.796	83. Granada 0.47	82. Granada 0.777	81. Tunus 0.683	90. Tonga 0.704	88. Saint Lucia 0.725	67. Venezuela 0.764	69. İran/Kosta Rika 0.766	69. İran 0.774
	58. Nikaragua 0.743	68. Lübnan 0.796	84. Maldivler 0.743	83. Ermenistan 0.775	82. Ürdün 0.681	91. Azerbaycan 0.700	89. Ekvador 0.724	68. Kosta Rika 0.763	71. Venezuela 0.762	70. Gürcistan 0.769
	59. Türkiye 0.751	69. Türkiye 0.782	85. Türkiye 0.742	84. Türkiye 0.775	83. Türkiye 0.679	92. Türkiye 0.699	90. Türkiye 0.722	69. Türkiye 0.759	72. Türkiye 0.761	71. Türkiye 0.767
	60. Ürdün 0.752	70. S. Arabistan 0.778	86. Jamaika 0.742	85. Surinam 0.774	84. Cezayir 0.677	93. Belize 0.699	91. Kolombiya 0.719	70. Kazakistan 0.757	73. Sri Lanka 0.757	71. Venezuela 0.767
	61. Peru 0.753	71. Umman 0.771	87. Türkmenistan 0.741	86. Ürdün 0.773	85. Tonga 0.677	94. Tunus 0.698	92. Sri Lanka 0.715	71. Meksika 0.756	74. Meksika 0.756	73. Sri Lanka 0.766
Düşük İnsani Gelişme	126. Çad 0.157	170. Burundi 0.241	169. Burkina Faso 0.325	173. Mali 0.380	165. Mozambik 0.284	183. Çad 0.328	183. Burkina Faso 0.343	183. Sierra Leon 0.374	184. Burundi 0.400	183. Burundi 0.404
	127. Sierra Leon 0.150	171. Mali 0.236	170. Mozambik 0.322	174. Nijer 0.374	166. Burundi 0.282	184. Mozambik 0.322	184. Çad 0.340	184. Çad 0.372	185. Çad 0.392	184. Burkina Faso 0.402
	128. Burkina Faso 0.150	172. Burkina Faso 0.219	171. Burundi 0.313	175. Gine Bissau 0.374	167. Nijer 0.261	185. Burundi 0.316	185. Mozambik 0.327	185. Orta Afrika 0.341	186. Eritre 0.391	185. Çad 0.396
	129. Mali 0.143	173. Nijer 0.207	172. Nijer 0.277	176. Burkina Faso 0.370	168. Dem. Kongo 0.239	186. Nijer 0.295	186. Dem. Kongo 0.304	186. Dem. Kongo 0.338	187. Orta Afrika 0.350	186. Nijer 0.353
	130. Nijer 0.116	174. Sierra Leon 0.185	173. Sierra Leon 0.275	177. Sierre Leon 0.336	169. Zimbabve 0.140	187. Dem. Kongo 0.286	186. Nijer 0.304	187. Nijer 0.337	188. Nijer 0.348	187. Orta Afrika 0.352

Kaynak: UNDP; 1990, 1998, 2002, 2007, 2010, 2011, 2013, 2014, 2015, 2016 tarihli raporları.

Birleşmiş Milletler, yoksulluğu hem parasal (kişi başına düşen GSMH) hem de parasal olmayan (ortalama hayat süresi ve ortalama eğitim süresi) ölçeklerle hesaplamaktadır. 2010 yılına kadar değişiklikler yaşandığından, 2010 yılından öncesi ile sonrası arasında karşılaştırma yapılması doğru sonuçları vermeyecektir. Bu nedenle 2010 yılından önceki veriler beş yıllık dönemlerle Tablo 3'e işlenmiş, 2010 yılından sonraki her yıl sırasıyla tabloda gösterilmiştir. Bunun sonucunda ortaya çıkan İGE verilerine göre puanı 1'en yakın ilk beş ülke ile 0'a en yakın ilk beş ülke ve Türkiye'nin de yer aldığı yüksek insani gelişmeye sahip bazı ülkeler Tablo 3'te yer almaktadır.

- 1990 yılından itibaren İlk beş ülkenin neredeyse hepsi Avrupa kıtasında yer alırken, son beş ülkenin hepsi Afrika kıtasında yer almaktadır.
- İlk beş ülkenin İGE oranı, son beş ülkeden oldukça yüksektir. UNDP verilerine göre ülkeler arası gelişmişlik farkının çok derin boyutlarda olduğunu söylemek mümkündür.
- Türkiye'nin İGE oranı 2010 yılında 0.679 iken yıllar itibariyle artmaya devam etmiş ve 2015 yılında 0.767'ye yükselmiştir. Ancak endekse yansıyan iyileşme sıralamaya yansımamıştır. Bunun nedenlerinin İGE'si hesaplanan ülke sayısının 2010'da 169'ken 2015 yılına kadar 187'ye çıkması ve diğer ülkelerinde kaydettiği gelişimleri olduğu düşünülebilir. Yüksek insani gelişmişlik oranına sahip ülkeler arasında yer alan Türkiye'nin geliştiği görülmektedir.

Yoksulluğun temel bileşenlerinden açıklıkla yakından ilgili, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), dünya üzerindeki 7.3 Milyar insanın, neredeyse dokuzda birinde (yaklaşık 795 Milyon) kronik beslenme yetersizliğinin olduğunu bilinmektedir. Yetersiz beslenen 795 Milyon kişinin, 780 Milyonu gelişmekte olan ülkelerde yaşayarak, ülkelerinin nüfusunun yüzde 13'ünü oluşturduğu tahmin edilmektedir. Gelişmiş ülkelerde ise yetersiz beslenenlerin sayısı, 11 Milyon olarak görülmektedir (URL-6, 2016).

Yapılan yoksulluk araştırmaları ışığında, 836 Milyon insan günlük 1.90 \$'dan daha az gelir elde ederek hayatını idame ettirmeye çalışırken, günde 22.000 çocuk aşırı yoksulluk şartları, günde 1000 çocuk ise kirli suyun neden olduğu ishal hastalıkları yüzünden hayatını kaybetmektedir. 663 Milyon kişinin temiz suya erişemediği, 2.4 Milyar kişinin de yeterli sanitasyona sahip olmadığı söylenebilmektedir. Ayrıca dünyadaki yoksul insanların yüzde 70'inin kırsalda yaşayan ve tarım sektörüyle geçimini sağlayanlar olduğu, açlık sıkıntısı çeken insanların yüzde 50'sinin tarım ailelerinden oluştuğu söylenebilmektedir. Dünyada açlık

çeken insanların, yüzde 60'ını kadınlar oluşturduğu, gelişmekte olan ülkelerde bir yılda yapılan tüm doğumların yaklaşık 300.000'inin anne ölümüyle sonuçlandığı da yoksulluk araştırmalarının sonuçlarındandır (URL-7, 2016).

1.5.2. Türkiye'de Yoksulluk

Türkiye'de yoksulluğun boyutlarını kavrayabilmek adına, yoksulluk ile ilgili araştırmaların giderek arttığını söyleyebiliriz. TÜİK tarafından yapılan yoksulluk araştırmaları verilerinin; hanehalkı gelir ve tüketim araştırmalarından elde ettiğinden, Türkiye'deki kapsamlı ve güvenilir veriler olduğu bilinmektedir. Çalışmanın bu bölümünde Türkiye'deki yoksulluk hakkında genel bilgiler ve Türkiye'deki yoksulluk için yapılmış bazı çalışmalara değinilmiş, Çalışmanın "Hanehalkı ve Yoksulluk İlişkisi" başlığı altında Türkiye'deki hanehalklarının yoksullukları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Türkiye'de yoksulluğa dair ilk çalışma, TÜİK tarafından 2004 yılında yayımlanan "2002 Yoksulluk Araştırması" dır. Bu araştırmada, Türkiye'de 10.080.000 bireyin (yaklaşık 14,8) göreceli yoksul olduğu hesaplanmıştır (Gündoğan, 2008, s. 45). 2002 yoksulluk araştırması sonuçlarını da içeren, 2015 yılı yoksulluk çalışmasına ilişkin veriler Tablo 4'te sunulmuştur.

Bireyin, hayatta kalabilmesi için ihtiyaç duyduğu temel besinlerden oluşan sepetin bedeli açlık sınırını ifade etmektedir. Beslenme ile birlikte, barınma, giyinme gibi diğer temel ihtiyaçlarını satın alabilmesinin bedeli de yoksulluk sınırını belirtmektedir. Türkiye'de bu sınırlar, Hanehalkı Bütçe Anketlerinden elde edilen bilgiler ışığında nitelendirilir.

- 2009 yılında Türkiye'deki bireylerin, %0,48'i (yaklaşık 339 bin kişi) besin harcamalarıyla ilişkili açlık sınırının altında, %18,1'i ise (yaklaşık 12 milyon 750 bin kişi) gıda ve gıda dışında yaptığı harcamalarla ilişkili olarak, yoksulluk sınırının altında hayatını devam ettirmeye çalıştığı görülmektedir.
- Satın alma gücü paritesine göre hesaplanarak, kişi başına günlük 2.15\$ olarak belirlenen yoksulluk sınırı altındaki yoksul fert oranı 2015 yılında %0.06, 4.3\$ olarak belirlenen yoksulluk sınırının altındaki yoksul fertler de %1.58 oranında tahmin edilmiştir. Ayrıca Türkiye'de 2006 yılından itibaren, 1\$ altında yaşayan birey bulunmamaktadır.

Tablo 4: Yoksulluk sınırı yöntemlerine göre fert yoksulluk oranları, 2002-2015.

Yöntem	Yıllar														
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Gıda yoksulluğu (açlık) ⁽³⁾	1,35	1,29	1,29	0,87	0,74	0,48	0,54	0,48	-	-	-	-	-	-	
Yoksulluk (gıda+gıda dışı) ⁽³⁾	26,9	28,1	25,6	20,5	17,8	17,8	17,1	18,1	-	-	-	-	-	-	
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı ⁽¹⁾	0,20	0,01	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı ⁽¹⁾	3,04	2,39	2,49	1,55	1,41	0,5	0,47	0,22	0,21	0,14	0,06	0,06	0,03	0,06	
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı ⁽¹⁾	30,3	23,7	20,9	16,4	13,3	8,4	6,7	4,35	3,66	2,79	2,27	2,06	1,62	1,58	
Harcama esası görelisi ⁽²⁾⁽³⁾	14,7	15,5	14,2	16,2	14,5	14,7	15,1	15,1	-	-	-	-	-	-	

- (1) "1 \$'ın SGP üzerinden TL karşılığı olarak; 2002 yılı için 0,618 TL; 2003 yılı için 0,732 TL; 2004 yılı için 0,780 TL, 2005 yılı için 0,830 TL, 2006 yılı için 0,921 TL, 2007 yılı için 0,926 TL, 2008 yılı için 0,983 TL, 2009 yılı için 0,917 TL, 2010 yılı için 0,990 TL; 2011 ve 2012 yılları için 1,004 TL, 2013 yılı için 1,10 TL; 2014 yılı için 1,20 TL ve 2015 yılı için ise 1,24 TL kullanılmıştır."
- (2) "Bireyin tüketim harcaması için medyan değerinin %50'si temel alınmıştır."
- (3) "2009 yılından sonra metodolojik yenilenme çalışmaları nedeniyle hesaplanmamaktadır."

Kaynak: TÜİK (2016), yoksulluk çalışması, 2015.

Türkiye’de yoksulluk ile ilgili yapılan bazı çalışmaların sonuçlarına göre;

Dağdemir (2002), 1987-1994 yılları arasında Türkiye’de yoksulluğun değişimi ve boyutlarını incelemek üzere yaptığı çalışmada yoksul hanehalklarının artış eğiliminde olduğunu ifade etmiştir.

Alıcı (2002), Türkiye yoksulluğunun sosyo ekonomik analizini yaptığı çalışmada, aileler genişledikçe yoksulluk oranımında arttığını ve yoksulların sahip olduğu konutların daha küçük ve yaşam koşullarının elverişsiz olduğunu belirtmiştir.

Es ve Şengül (2007), Kocaeli’nin Gebze ilçe merkezinde yaşayanlarla yaptıkları çalışmada, Gebze’de kentsel yoksulluğun en önemli nedeninin iç göçler olduğunu saptamışlardır.

Gürses (2007), Türkiye yoksulluğu ile ilgili yaptığı çalışmada gıda ve gıda dışı harcamalara dayalı diğer yoksulluk oranlarının, mutlak yoksulluk oranından daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Yoksullukla mücadele eden kurumların kapasitelerinin artırılmasını önermiştir.

Öztürk ve Çetin (2009), Dünya’da ve Türkiye’deki yoksulluk sorununu, sosyal ve ekonomik alanlardaki hizmetlere erişebilme ve ayrımcılığa tabi tutulma yönünden erkeklere göre dezavantajlı konumda bulunan kadınlar bağlamında ele almışlar ve yoksulluktan en fazla kadınların etkilendiğini ifade etmişlerdir.

Yıldırım, Doğan ve Topçuoğlu (2011), Türkiye’nin yoksulluğu ile ilgili yaptıkları çalışmada, kırsal yoksulluğun 1980 yılına kadar kentsel yoksulluktan fazla olduğu, 1990’lı yıllarda ise işsizlik, terör gibi sorunlar nedeniyle kırdan kente göçler yapıldığı ve yoksulluğun bu göçlerle kente taşındığı gözlemlemişlerdir.

Kızılgöl (2012), Türkiye’de yoksulluğa karşı eğitimde yaşanan cinsiyet ayrımcılığının etkisini incelemiştir. Çalışmanın bulgularına göre; hanehalkı reisinin erkek olması, okur-yazar olması ve hanelerin kentlerde yaşıyor olması, hanehalkı reisi kadın olan, okur- yazar olmayan ve kırsalda yaşayan hanelerden daha az yoksulluk riskine sahip olduklarını göstermiştir.

Topgül (2013), çalışmasında Türkiye’deki yoksulluğun kadınlarda daha yoğun olduğunu görmüş, bunun nedeninin kadınların yetersiz eğitim seviyesi ile kadınlar için yapılan yatırımların düşük seyretmesi olarak belirtmiştir.

Solmaz (2015), Türkiye’de yoksulluğun artma elastikiyetini yoksulluk sınırı yöntemleri ve yoksulların sosyoekonomik tanımlamalarına göre araştırarak ekonomik büyümeden kırsal bölgelerin yeterince faydalanamadığı, elastikiyet değerlerinde yoksulluk sınırı yöntemlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna varmıştır.

H. E. Duran (2015), Türkiye’nin yoksulluğunu bölgesel bazda eşitsizlik sorunuyla inceleyerek; ülkesel boyutta yoksulluğun azalma eğiliminde olduğunu, yoksulluğun azalma sürecini gelişmiş batı bölgeleri yaşarken güneydoğu ve doğu bölgelerinde yoksulluğun arttığını ve yoksulluğun Türkiye’deki bölgelerin yapısal sorunu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Dünya Bankası'na göre; Türkiye'nin 2000 yılından itibaren sergilediği etkileyici performansının kaynağı, makroekonomisi ve mali istikrarıdır. Bu performans sayesinde Türkiye, üst-orta gelirli ülke sınıfında değerlendirilmektedir. 2002-2012 yılları arasında ülkedeki yoksulluk oranı yarı yarıya azalmış ve 2008/09 ekonomik krizini olumlu bir şekilde atlattığı görülmüştür. 2012'den günümüze, Avrupa'daki yavaş büyümenin, Türkiye'nin ihracat, yatırım ve ekonomik büyümesine olumsuz yönde etki ettiği görülmektedir. Hükümet, Türkiye'de ortaya çıkan yapısal sorunları ve etkilerini elimine etmek ve ekonomik büyümeyi hızlandırmak için bir dizi önlem almakta ve almaya da devam etmektedir. Örneğin; asgari ücreti arttırarak, özel tüketimin artmasını sağlamış böylece, 2014 yılında %18.3 olan yoksulluk oranı, 2016'da 2.5 puan gerileyerek, %16'ya düşmüştür. Yoksulluk oranının 2017'de %15'e, 2018'de %14'e düşeceği tahmin edilmektedir (URL-8, 2016a).

BÖLÜM II

HANEHALKI YOKSULLUK ALGISI

2.1.Hanehalkı Kavramı

Türkiye İstatistik Kurumu hanehalkı kavramını; ‘aralarında akrabalık bağı bulunsun ya da bulunmasın aynı konutta veya konutun bir kısmında yaşayan, hanenin gelir ve giderlerini ayırmayan, hizmet ve yönetimine katılan bir veya birden fazla kişiden oluşan topluluk’ şeklinde tanımlamıştır (URL-10). Başka bir tanıma göre; aynı konutta birbirleriyle akrabalık ilişkisi olan veya olmayan, ortak kararlar vererek gıda ihtiyaçlarını karşılamak üzere gelirlerini birleştiren fertlerin oluşturduğu gruba hanehalkı denmektedir (Dambula & Chibwana, 2004, s. 9).

Hanehalkı idaresinde yetkili kişi hanehalkı reisidir. Ancak 2006 yılından itibaren TÜİK, ‘hanehalkı reisi’ kavramı yerine, ‘referans kişi’ kavramını kullanmaya başlamıştır. Referans kişi, uluslararası örgütler tarafından kullanılan ve hanehalkı reisi kavramı ile uyumlu, hanenin yaşam şekli ve fertleri hakkında tam bilgiye vakıf ve hanenin geçiminden sorumlu bireyi olarak tanımlanmaktadır (URL-10).

Çok boyutlu yoksulluk olgusuna karşı hanehalkının bakış açısını saptayabilmek için Türkiye’de bulunan hanehalklarının genel yapısı bu bölümün ana temasını oluşturmaktadır. Hanehalkının yoksulluk algısını anlayabilmek için; hanehalkı kavramı, işgücü piyasasında hanehalkı bireylerinin varlığı, bireylerin varlığına istinaden kazandıkları gelirleri ve gelirlerin bireyler arasında paylaşımı, hanehalkı bireylerinin gelir durumları ve tercihlerine bağlı olarak gelirini harcama biçimleri ile içinde buldukları ekonomik yapıyla etkileşimlerinden doğan memnuniyet ve/veya memnuniyetsizlik dereceleri tablolar aracılığıyla analiz edilmiştir.

TÜİK, uluslararası boyutta karşılaştırma yapmayı mümkün kılan güvenilir ve sağlıklı veriler üretmek, verilerin güncelliğini ve sürekliliğini sağlamak için yaptığı programların kayda değer bir bölümünü 2007 yılında tamamlamıştır. Bu bağlamda; adrese dayalı kamu hizmetlerinin daha etkin bir biçimde yürütülmesini sağlamak için Türkiye’deki adreslerin belli bir standarda tabi olduğu Ulusal Adres Kayıt Sistemi (UAKS) ve Türkiye’deki nüfus sayımlarının veri tabanını oluşturmak amacıyla Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2007 yılında yürürlüğe girmiştir (TÜİK, 2008, s. 28). Bu nedenle, çalışmada kullanılan

tabloların başlangıcı 2007 yılı olarak alınmış, zaman zaman 2006 yılının da başlangıç olarak alındığı tablolar yapılmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde, her yıl Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan; Toplumsal Yapı ve Cinsiyet İstatistikleri, İşgücü İstatistikleri, Gelir, Yaşam, Tüketim ve Yoksulluk İstatistikleri, Hanehalkı Bütçe Araştırması ve Yaşam Memnuniyeti araştırmasından alınan zaman zaman 2006-2015, genellikle 2007-2016 dönemlerine ait verilerden yararlanılmıştır.

2.1.1.Türkiye’de Hanehalkının Özellikleri

Bu çalışmada, Türkiye’de bulunan hanehalklarına ilişkin özellikler, demografik ve ekonomik özellikler olarak iki başlık altında incelenmiştir.

2.1.1.1.Hanehalkının Demografik Özellikleri

Türkiye’de %50,6(yaklaşık 40milyon) erkek nüfus oranı ve %49,4 (39 milyon) kadın nüfus oranı ile yaklaşık 79 milyon kişi hayatını idame ettirmektedir. 2014 Yılında %13,3 olan nüfus artış hızı 2015 yılında %13,4’e yükselmiştir (TÜİK, 2016). Ortalama hanehalkı büyüklüğü ise 2016 yılında % 3,5 olarak bulunmuş, hanehalkı büyüklüğünün en fazla olduğu il %6,7 ile Şırnak olurken, hanehalkı büyüklüğü en az olan il, % 2.7 ile Çanakkale olmuştur (TÜİK, 2017).

Türkiye’nin idari kayıtlara bağlı olarak hanehalkı tipleri ilk kez TÜİK tarafından 2016 yılında çıkarılan ‘İstatistiklerle Aile, 2015’ isimli haber bülteninde incelenmiştir. Hanehalklarına ilişkin veriler Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5’te görüldüğü gibi, 2016 yılı itibari ile Türkiye’de bulunan toplam hanehalkı sayısı 22.206.776’dır. Türkiye’de toplam hanehalkı içinde en yüksek oranı %66,4 ile çekirdek ailelerin oluşturduğu görülmektedir. Çekirdek aileler, evli veya evlenmemiş çiftlerden yani eşlerden ya da bu çiftler ile çocuklardan ya da anne ve en az bir çocuk ve ya baba ve en az bir çocuktan oluşan aileler biçiminde tanımlanabilmektedir. Çekirdek ailelerden sonra %16,3 ile en yüksek pay geniş ailelere aittir. Geniş aileler, çekirdek aile ile çekirdek aile bireyi olmayan en az bir kişi ve ya birden fazla çekirdek aileden oluşmaktadır. Bireylerin, toplam hanehalkı içinde %14,9’u tek kişiden oluşan hanehalkına mensupken, çekirdek aile bulunmayan hanelerin oranı %2,4 olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 5: Hanehalkı tiplerine göre hanehalkı sayısı ve oranı, 2016.

Hanehalkı tipleri	Toplam Hanehalkı	Toplam Hanehalkı İçindeki Oranı (%)
Toplam	22.206.776	
Tek Kişilik Hanehalkı	3.316.894	14.9
Çekirdek Aileden Oluşan Hanehalkı	14.738.394	66.4
• Sadece eşlerden oluşan çekirdek aile	3.148.643	21.4
• Eş ve çocuklardan oluşan çekirdek aile hanehalkı	9.772.869	66.3
• Yalnız ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek aile	1.816.882	12.3
-Baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile	375.424	20.7
-Anne ve çocuklardan oluşan çekirdek aile	1.441.458	79.3
Geniş Aileden Oluşan Hanehalkı	3.616.624	16.3
Çekirdek Aile Bulunmayan Hanehalkı	534.864	2.4

Kaynak: İstatistiklerle Aile, 2016 (TÜİK, 2017).

2.1.1.2.Hanehalkının Ekonomik Özellikleri

Hanehalkı, aralarında kan bağı bulunan veya bulunmayan, aynı konutta yaşayan bireylerden oluşmaktadır. Bu nedenle ülkenin toplumsal yapısının birey yoluyla hanehalkından oluştuğu düşünülebilir. Öyleyse, bireylerden sonra toplumda temel karar birimi olan hanehalkının, yaşam standardını iyileştirmesi ya da yükseltmesi için ekonomik yapı içinde etkin rol alması gerekmektedir. Hanehalkının ekonomik özellikleri; işgücü durumu, gelir yapısı ve tüketim harcamaları bağlamında ele alınmıştır.

Hanehalkının İşgücü Durumu

Hanehalkı bireyleri; ücretli-yevmiyeli, işveren, kendi hesabına çalışan veya ücretsiz aile işçisi sınıflarıyla işgücü piyasasına katılarak ya da bazı sebeplerden dolayı işgücü piyasasına katılmadan da ekonomik düzen içinde yer alarak ekonomik faaliyetlerde bulunabilmektedir.

Hanehalkı işgücü göstergeleri, TÜİK işgücü İstatistiklerinden yararlanılarak Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Hanehalkı bireylerinin temel işgücü göstergeleri (2007-2016).

Kişi	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kurumsal Olmayan Nüfus (milyon)	49,994	50,772	51,686	52,541	53,593	54,724	50,568	56,986	57,853	58,720
Toplam İstihdam (milyon)	20,738	21,194	21,277	22,594	24,110	24,820	25,524	25,933	26,620	27,205
İstihdam Oranı	41.5	41.7	41.2	43	45	45.4	45.9	45.5	46	46.3
Kayıtlı İstihdam (milyon)	11,315	11,974	11,949	12,822	13,971	15,134	16,145	16,864	17,683	18,094
Kayıtlı İstihdam Oranı	54.5	56.4	56	56.7	58	61	63	65	66.4	66.5
Kayıt Dışı İstihdam (milyon)	9,423	9,220	9,328	9,772	10,139	9,686	9,379	9,069	8,937	9,111
Kayıt Dışı İstihdam Oranı	45.4	43.5	43.8	43.2	42	39	36.7	34.9	33.5	33.4
İşsiz (milyon)	2377	2611	3471	3046	2615	2518	2747	2853	3057	3330
İşsizlik Oranı	10.3	11	14	11.9	9.8	9.2	9.7	9.9	10.3	10.9
İşgücü (milyon)	23,114	23,805	24,748	25,641	26,735	27,339	28,271	28,786	29,678	30,535
İşgücüne Katılma Oranı (%)	46.2	46.9	47.9	48.8	49.9	50	50.8	50.5	51.3	52.0
İşgücüne Dahil Olmayanlar (milyon)	26,879	26,957	26,938	26,901	26,867	27,385	27,337	28,200	28,176	28,185

Kaynak: TÜİK İşgücü İstatistikleri.

Tablo da, Türkiye'nin yıllar itibariyle istihdam edilenlerin sayısında artış yaşandığı görülmektedir. İstihdam edilen hanehalkı bireylerinin 2016 yılı itibariyle %66.5'i kayıtlı biçimde işgücü piyasasında yer alırken, %33.4'ü ekonomik faaliyetlerini kayıt dışında sürdürmektedir. Ayrıca 2007 yılında %45 olan kayıt dışı istihdam oranının 2016 yılında %33.4'e gerilemesi, kayıt dışı istihdamın önüne geçmeye yönelik politikaların başarıyla uygulandığını göstermektedir.

İşsizlik oranı, 2007-2016 yılları arasında ortalama olarak %10.7 düzeyindedir. 2007 yılına göre 2013'de işsizlik oranında %0.4'lük bir iyileşme görülmüş ancak yıllar itibariyle işsizlik oranında artış yaşanmaya devam etmiştir.

Tablo 7’de hanehalkı bireylerinin işteki durumları 2007-2016 yılları itibariyle incelenecektir.

Tablo 7: Hanehalkı bireylerinin yıllara göre işteki durumu (2007-2016).

İşteki Durum	Yıllar									
	2007 Milyon	2008 Milyon	2009 Milyon	2010 Milyon	2011 Milyon	2012 Milyon	2013 Milyon	2014 Milyon	2015 Milyon	2016 Milyon
İstihdam Edilenler	20738	21194	21277	22594	24110	24820	25524	25933	26621	26669
Ücretli veya Yevmiyeli	12534	12932	12720	13762	14876	15619	16353	17125	17827	18093
İşveren	1189	1249	1209	1202	1244	1238	1182	1173	1175	1216
Kendi Hesabına Çalışan	4386	4324	4429	4548	4687	4695	4773	4479	4468	4565
Ücretsiz Aile İşçisi	2628	2684	2870	3083	3303	3268	3217	3155	3150	2795
İşteki Durum	Yıllar									
	2007 (%)	2008 (%)	2009 (%)	2010 (%)	2011 (%)	2012 (%)	2013 (%)	2014 (%)	2015 (%)	2016 (%)
İstihdam Edilenler	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ücretli veya Yevmiyeli	60.4	61.0	60.0	60.9	61.7	62.9	64.1	66.0	67.0	67.8
İşveren	5.7	5.9	5.7	5.3	5.2	5.0	4.6	4.5	4.4	4.6
Kendi Hesabına Çalışan	21.1	20.4	20.8	20.1	19.4	18.9	18.7	17.3	16.8	17.1
Ücretsiz Aile İşçisi	12.7	12.7	13.5	13.6	13.7	13.2	12.6	12.2	11.8	10.5

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları ve TÜİK, İşgücü İstatistikleri.

2016 yılına göre, ekonomik faaliyetlere katılan 26,6 milyon hanehalkı bireyinin % 67.8’i herhangi bir iş yerinde ücretli veya yevmiyeli olarak istihdam edilmektedir. Bireylerin % 17.1’i kendi hesabına, %10.5’i ücretsiz olarak ailesinin yanında çalışırken, %4.6’sı işveren sıfatıyla çalışmaktadır. 2007 yılından 2016 yılına kadar istihdam edilenlerin sayısında sürekli bir artma görülmüştür. İstihdam edilenlerin en fazla payını ücretli veya yevmiyeli çalışan grubu oluşturmaktadır. İşverenlerin son on yıldaki ortalama oranı % 5.1 olarak belirlenmiş, kendi hesabına çalışanların ise oranının azalma eğiliminde olduğu görülmüştür. Ücretsiz aile işçilerin oranında da 2012 yılına kadar artış yaşanmış, 2012 yılından sonra düşme görülmüştür.

Hanehalkı bireylerinin yıllara göre işe dâhil olmama nedenleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Hanehalkı bireylerinin işe dâhil olmama nedenleri (2007-2016).

İşe Dâhil Olmama Nedenleri	Yıllar									
	2007 Milyon	2008 Milyon	2009 Milyon	2010 Milyon	2011 Milyon	2012 Milyon	2013 Milyon	2014 Milyon	2015 Milyon	2016 Milyon
İşgücüne Dâhil Olmayanlar	26879	26966	26938	26901	26867	27,385	27,337	28,200	28,176	28,802
İş Aramayıp, Çalışmaya Hazır Olanlar	1742	1580	2061	2013	1945	1,994	2,079	2,484	2,402	2,655
Mevsimlik Çalışanlar	289	315	87	65	64	63	50	94	94	134
Ev Hanımları	12124	12186	12101	11914	11872	11 992	11 463	11,589	11,498	11,303
Öğrenciler	3680	3757	3967	4122	4219	4 409	4 465	4,470	4,486	4,802
Emekliler	3520	3488	3622	3577	3617	3 795	3 837	3,827	4,082	3,996
Çalışamaz Halde Olanlar	3225	3414	3396	3394	3406	3,459	3,666	3,922	3,878	4,044
Diğer	2300	1957	1705	1817	1746	1,674	1,778	1,814	1,736	1,868
İşe Dâhil Olmama Nedenleri	Yıllar									
	2007 (%)	2008 (%)	2009 (%)	2010 (%)	2011 (%)	2012 (%)	2013 (%)	2014 (%)	2015 (%)	2016 (%)
İşgücüne Dâhil Olmayanlar	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
İş Aramayıp, Çalışmaya Hazır Olanlar	6.5	5.8	7.6	7.5	7.2	7.3	7.6	8.8	8.5	9.2
Mevsimlik Çalışanlar	1.3	1.2	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	0.7
Ev Hanımları	45	45	44.9	44.3	44.2	43.7	41.9	41.1	40.8	39.2
Öğrenciler	13.7	13.9	14.7	15.2	15.6	16.1	16.3	15.8	15.9	16.6
Emekliler	13.1	12.9	13.4	13.3	13.4	13.7	14.1	13.6	14.5	13.8
Çalışamaz Halde Olanlar	11.9	12.7	12.6	12.5	12.6	12.6	13.4	13.9	13.8	14.0
Diğer	8.5	7.4	6.1	6.7	6.5	6.1	6.5	6.4	6.2	6.5

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları ve TÜİK, İşgücü İstatistikleri.

Tablo 8’de 2016 yılı itibari ile işgücü piyasasına katılmayan 28.8 milyon hanehalkı bireyinin %39’unu ev hanımları, %16.6’sını öğrenciler ve %6.5’ini diğer işgücüne katılmayan bireyler oluşturmaktadır. İşgücü piyasasına dâhil olamayanların %27’lik payını emekliler ile özür veya yaşlılık gibi kısıtları bulunan bu nedenle çalışamaz halde olanlar oluşturmaktadır. Ayrıca %9.2’lik birey çalışmaya hazır olsa bile iş aramadığından, %0.7 oranında da

mevsimlik çalıştığından işgücü piyasasına dâhil değildir. Ev hanımlarının oranları, son 10 yılda azalma eğilimine girerek 2007’de %45 iken 2016’da %39.2’ye düşmüştür. Son 10 yılda iş aramasa da çalışmaya hazır olanlar, öğrenciler ve çalışamaz halde olanların oranında artışlar yaşanmıştır.

Sonuç olarak, TÜİK verilerine göre 2016 yılında, 58,720 milyon 15 yaş üstü hanehalkı bireyinin, %46.3’ünü (27.3milyon) istihdam edilenler, %48’u (28.2milyon) belirli sebeplerden dolayı işgücüne dâhil olmayanlar ve %5.7’sini (3 milyon) işsizlerin oluşturduğu görülmüştür.

İşgücüne dâhil olan bireylerin çalıştıkları sektörlere ilişkin bilgiler Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9: Hanehalkı bireylerinin sektör bazlı istihdam dağılımı (2007-2016).

Sektörler	Yıllar									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tarım	4546	4621	4752	5084	5412	5301	5204	5470	5483	5305
Sanayi	4403	4537	4179	4615	4842	4903	5101	5316	5332	5296
İnşaat	1231	1238	1305	1434	1680	1717	1768	1912	1914	1987
Hizmetler	10029	10268	10380	10725	11332	12016	12528	13235	13891	14617
Toplam	20209	20604	20615	21858	23266	23937	24601	25933	26621	27205

Kaynak: TÜİK İşgücü İstatistikleri.

Her gelişmekte olan ülkede olduğu gibi Türkiye’de bireyler en fazla hizmet sektörlerinde istihdam edilmektedir. 2016 yılı itibariyle hizmet sektörlerinde iktisadi hayatına devam eden bireylerin toplam istihdama (27.2 milyon) göre %63.7’lik (14.6 milyon) oranı bulunmaktadır.

Bir ülkenin milli geliri içinde, tarım sektörünün oranının azalma eğiliminde olması, buna karşılık hizmet ve sanayi sektörlerinin oranlarının artması, kalkınma olgusunu göstermektedir (Karagül, 2012, s. 91). Tablo 9’da görüldüğü gibi tarım sektöründe çalışanların sayısı; 2007 yılından 2011 yılına kadar yükselmiş, 2012-2014 yılına kadar azalma eğilimine girmiş, 2015 yılına kadar tekrar yükselirken 2016 yılında azalmıştır. Ancak kalkınmanın sürekliliği ve kalıcılığı için tarım sektörünün öneminin farkındalığı ve tarım sektöründe üretkenliğin artması büyük önem arz etmektedir. Genellikle gelişmiş ülkelerin ekonomilerinde büyük payı bulunan sanayi sektörünün, Türkiye istihdamına katkısı son 10 yılda ortalama olarak 20.7 oranındadır. 2007 Yılında %21.7 olan sanayi sektöründe istihdam

edilenlerin oranı 2016 yılında %19.5'e düşmüştür. Türkiye 'de yıllar itibariyle istihdam sayısının en düşük olduğu sektör inşaatır. Ancak son 10 yıldır inşaat sektöründe istihdam edilenlerin sayısında sürekli bir artma kaydedilmiştir.

Türkiye'de, hizmet sektörlerinde istihdam edilen bireyler ağırlıkta iken, sanayi sektöründe çalışanların da yıllar itibariyle arttığı gözlemlenmiştir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, tarım sektörünün payı oldukça yüksektir. Tarım sektöründe başlayan bu iyileşmenin devam etmesiyle, tarımda verimliliğin artacağı, buna bağlı olarak, özellikle kırsal yoksulluğu önemli ölçüde engelleyeceği beklenmektedir. Sonuç olarak, yaşamın devam edebilmesi için işgücü piyasasına doğrudan veya dolaylı olarak hanehalkı bireylerinin katılması gerekmektedir.

Hanehalkının Gelir Yapısı

Birbirleriyle akrabalık bağı bulunsun ya da bulunmasın, hanehalkı reisi ve yaşı 15'ten büyük tüm hanehalkı bireylerinin gelirleri, hanehalkı gelirini ifade etmektedir (Noss, 2014, s. 1). Türkiye'de bulunan haneler ve bu hanelere mensup bireylerin ekonomik faaliyetleri sonucu elde ettikleri gelir türleri, gelir seviyeleri ve gelirin bireyler arasında dağılımı ile işgücü piyasası arasındaki ilişkinin incelenmesi, hanehalkının refah düzeyinin anlaşılması bakımından önem arz etmektedir.

Türkiye'de gelir ile ilgili çalışmalar Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından ilk kez 1987 yılında yapılmıştır. Bu konuyla ilgili ikinci araştırma 1994 yılında yapıldıktan sonra, 2002 yılıyla birlikte düzenli anket uygulamasına geçilmiştir. TÜİK 2005 yılına kadar gelir dağılımı istatistiklerini "Hanehalkı Bütçe Araştırması"ndan (HBA) elde etmiştir. Türkiye'nin gelir araştırmaları, TÜİK tarafından 2006 yılından itibaren düzenli olarak her yıl 'Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması' başlığı altında kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Kullanılan tabloların başlangıcı 2007 yılı olarak belirlenen bu çalışmada, hanehalkı gelirleri ile ilgili düzenli verilerin ilk çıktığı yıl olan 2006 yılı başlangıç yılı olarak alınmıştır.

Tablo 10'da bulunan veriler ile 2006-2015 yılları arasında Türkiye'de elde edilen kullanılabilir gelirin, hanehalkı ve fertleri arasındaki dağılımı ve gelir dağılımı sonucu ortaya çıkan eşitsizlikler analiz edilmiştir.

Tablo 10: Hanehalkı fertlerinin gelir durumu, (2006-2015).

Göstergeler	Yıllar									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus	49,275	49,994	50,772	51,686	52,541	53,593	54,724	50,568	56,986	57,853
Toplam Hane Geliri (%)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
İlk %20	5.1	5.8	5.8	5.6	5.8	5.8	5.9	6.1	6.2	6.1
İkinci %20	9.9	10.6	10.4	10.3	10.6	10.6	10.6	10.7	10.9	10.7
Üçüncü %20	14.8	15.2	15.2	15.1	15.3	15.2	15.3	15.2	15.3	15.2
Dördüncü %20	21.9	21.5	21.9	21.5	21.9	21.7	21.7	21.4	21.7	21.5
Son %20	48.4	46.9	46.7	47.6	46.4	46.7	46.6	46.6	45.9	46.5
Gini Katsayısı	0,428	0,406	0,405	0,415	0,402	0,404	0,402	0,400	0,391	0,397
P80/P20	9.6	8.1	8.1	8.5	7.9	8.0	8.0	7.7	7.4	7.6

Kaynak: TÜİK; Gelir, Yaşam, Tüketim ve Yoksulluk İstatistikleri.

- Kişisel gelir dağılımının saptanabilmesi için hanehalkı kullanabilir gelirinin küçükten büyüğe doğru sıralanarak, 5 gruba bölünmesi suretiyle %20'lik gruplar oluşturulmaktadır. Gelirden en fazla pay alan son %20'lik grup, 2015 yılında %46.5'lik oran ile bir önceki yıla göre puanını 0.6 arttırmıştır. En düşük gelir seviyesinde bulunan ilk %20'lik grup ise, hanehalkı gelirinin %6.1'ne sahip olarak, bir önceki yıla göre puanını 0.1 oranında azalttığı gözlemlenmiştir.
- Gelir dağılımını ölçmede kullanılan en yaygın göstergelerden biri; Gini Katsayısıdır. Gini katsayısı, 0 ile 1 arasında bir değer almaktadır. Bu değer 0'a daha yakın olması, ülkede gelir dağılımının adaletli olduğunun habercisi olurken, 1'e daha yakın olması ülkede gelirin adaletsiz dağıldığını ortaya koymaktadır (Cullis & Koppen, 2007, s. 1). Türkiye'de, 2010-2014 yılları arasında 0'a yaklaşma eğiliminde olan Gini Katsayısı, 2015 yılında bir önceki yıla göre 0.006'lık bir artışla 0.397 olarak tahmin edilmiştir.
- Hanehalkının son %20'lik grubu olan en zengin kesimin, ilk %20'lik grup olan halkın en fakir grubundan kaç kat fazla gelir elde ettiği P80/P20 oranıyla ölçülebilmektedir. Buna göre Türkiye'nin P80/P20 oranı, 2015 yılında 7.6 olarak tahmin edilerek, bir önceki yıla göre 0.2 puan arttığı söylenebilmektedir.

2006-2015 Dönemlerinde hanehalkı kullanılabılır gelirinin %20'lik hanehalkı grupları arasındaki dağılımı Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11: Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre sıralı yüzde 20'lik gruplar itibarıyla yıllık eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirinin dağılımı, 2006-2015.

Yıllar	Toplam	Yüzde 20'lik gruplar				
		İlk %20	İkinci %20	Üçüncü %20	Dördüncü %20	Son %20
2006						
Yüzde (%)	100.0	5.1	9.9	14.8	21.9	48.4
Ortalama (TL)	6 395	1 615	3 157	4 727	6 989	15 487
Medyan (TL)	4 702	1 666	3 146	4 702	6 899	12 264
2007						
Yüzde (%)	100,0	5,8	10,6	15,2	21,5	46,9
Ortalama (TL)	8 050	2 340	4 251	6 121	8 675	18 870
Medyan (TL)	6 082	2 440	4 242	6 084	8 604	14 544
2008						
Yüzde (%)	100,0	5,8	10,4	15,2	21,9	46,7
Ortalama (TL)	8 372	2 427	4 342	6 347	9 185	19 560
Medyan (TL)	6 328	2 523	4 354	6 329	9 059	15 637
2009						
Yüzde (%)	100,0	5,6	10,3	15,1	21,5	47,6
Ortalama (TL)	9 396	2 617	4 832	7 083	10 085	22 368
Medyan (TL)	7 044	2 730	4 815	7 044	9 939	17 690
2010						
Yüzde (%)	100,0	5,8	10,6	15,3	21,9	46,4
Ortalama (TL)	9 735	2 841	5 151	7 457	10 658	22 573
Medyan (TL)	7 429	2 924	5 131	7 429	10 511	17 927
2011						
Yüzde (%)	100,0	5,8	10,6	15,2	21,7	46,7
Ortalama (TL)	10 774	3 129	5 698	8 178	11 693	25 172
Medyan (TL)	8 139	3 247	5 692	8 139	11 533	20 039
2012						
Yüzde (%)	100,0	5,9	10,6	15,3	21,7	46,6
Ortalama (TL)	11 859	3 468	6 301	9 055	12 850	27 624
Medyan (TL)	9 030	3 619	6 294	9 030	12 772	22 042
2013						
Yüzde (%)	100,0	6,1	10,7	15,2	21,4	46,6
Ortalama (TL)	13 250	4 016	7 076	10 080	14 193	30 889
Medyan (TL)	10 024	4 188	7 080	10 024	14 000	24 726
2014						
Yüzde (%)	100,0	6,2	10,9	15,3	21,7	45,9
Ortalama (TL)	14 553	4 515	7 894	11 157	15 792	33 417
Medyan (TL)	11 108	4 661	7 863	11 108	15 576	27 388
2015						
Yüzde (%)	100,0	6,1	10,7	15,2	21,5	46,5
Ortalama (TL)	16 515	5 065	8 850	12 520	17 785	38 368
Medyan (TL)	12 492	5 306	8 812	12 492	17 558	30 93

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2015.

Gelirden pay alan ilk %20'lik grup 2006-2015 yılları arasında ortalama %5.8 oranında 2,754 TL gelir elde etmişlerdir. Son %20'lik grup ise ortalama %46.7 yüzdelle 25,432 TL gelir elde etmişlerdir. Buradan yola çıkarak, Türkiye'de ilk %20'lik grup ile son %20'lik grup arasında derin bir fark olduğunu söyleyebiliriz. Ancak son %20'lik grubun toplam gelirden aldığı payın yüzdesi yıllar itibariyle sabit ve azalma eğilimindeyken, ilk %20'lik grubun payının artış eğiliminde olması medyan gelirinin de yıllar itibariyle artarak orta kesimin de gelirden aldığı payın yükseldiği görülmektedir.

Hanehalkının Tüketim Harcamaları

Hanehalkının, elde ettiği gelire ilişkin incelemeler yapıldıktan sonra, hanelerin kazandığı gelirlerini, ekonomik yapılarına göre nasıl harcadığı bu bölümün konusunu oluşturmaktadır. Türkiye'de hanehalkı harcamalarını incelemek üzere TÜİK, Hanehalkı Bütçe Anketi verileri esas alınmıştır.

Hanehalkının harcama türlerine göre tüketim harcamalarının dağılımına ilişkin veriler Tablo 12'de verilmiştir. Tablodaki veriler incelendiğinde;

- Türkiye genelinde 2007-2015 dönemlerinde hanenin tüketim amaçlı harcamalarının ortalamaları toplamı %53.2 ile zaruri ihtiyaçlar olarak görülebilen; gıda ve alkolsüz içecekler, giyim, ayakkabı ve konut ve kira için yaptığını söylemek mümkündür. Bunun yanında, insan için gerekli diğer zaruri ihtiyaçlardan olan sağlık ve eğitim harcamaları ise, sırayla %2 ve %2.2 ile toplam tüketim harcamalarında en düşük payı alan gruplar olarak gözlemlenebilmektedir.
- Lüks ihtiyaçlar olarak kabul edilebilen; alkollü içecekler, sigara ve tütün, mobilya ve ev aletleri, ulaştırma, haberleşme, eğlence ve kültür, lokanta ve oteller ile çeşitli mal ve hizmetler için yapılan harcamaların toplam hanehalkı harcamaları içindeki ortalamalarının toplamı ise %42.5 oranına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Harcama gruplarına göre toplam, hanehalkı tüketim harcamasının dağılımı, Türkiye, 2007-2015.

Harcama türleri	Hanehalkı tüketim harcamasının Dağılımı (%)								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gıda ve alkolsüz içecekler	23,6	22,6	23,0	21,9	20,7	19,6	19,9	19,7	20,2
Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,3	3,8	4,1	4,5	4,1	4,2	4,2	4,2	4,2
Giyim ve ayakkabı	5,9	5,4	5,1	5,1	5,2	5,4	5,3	5,1	5,2
Konut ve kira	28,9	29,1	28,2	27,1	25,8	25,8	25,0	24,8	26,0
Mobilya, ev aletleri ve bakım hizmetleri	5,9	5,8	6,2	6,3	6,4	6,7	6,6	6,8	6,1
Sağlık	2,4	1,9	1,9	2,1	1,9	1,8	2,1	2,1	2,0
Ulaştırma	11,1	14,1	13,6	15,1	17,2	17,2	17,4	17,8	17,0
Haberleşme	4,5	4,4	4,2	4,1	4,0	3,9	4,0	3,7	3,7
Eğlence ve kültür	2,1	2,5	2,6	2,8	2,7	3,2	3,1	3,0	2,9
Eğitim hizmetleri	2,5	2,0	1,9	2,0	2,0	2,3	2,4	2,4	2,2
Lokanta ve oteller	4,5	4,4	5,2	5,4	5,7	5,8	5,9	6,0	6,4
Çeşitli mal ve hizmetler	4,2	4,1	4,0	3,7	4,3	4,2	4,3	4,3	4,3

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bütçe Araştırması 2015

Hanelerin gelirine göre sıralı yüzde 20'lik grupların, 2007-2015 yılları itibariyle tüketim harcamaları içindeki paylarına ilişkin dağılımları Ek B'de yer almaktadır. Hanelerin tüketim harcamaları içindeki paylarına ait 2007 ve 2015 yıllarındaki veriler karşılaştırılmak üzere Tablo 13'de gösterilmektedir.

Tablo 13: Gelire göre sıralı % 20'lik grupların harcama türleri içindeki payları, 2007-2015.

Anket yılı	Tüketim harcaması ana grupları	Toplam	Gelir grubu				
			1. % 20	2. %20	3. % 20	4. % 20	5. % 20
2007	Toplam tüketim harcaması	100,0	9,1	13,5	17,9	23,3	36,3
	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	13,4	16,6	19,7	22,3	28,1
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	12,0	15,6	20,5	22,7	29,2
	Giyim ve ayakkabı	100,0	7,6	10,8	16,9	22,5	42,2
	Konut ve kira	100,0	9,0	15,0	19,2	24,7	32,1
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	8,6	13,1	16,1	24,0	38,2
	Sağlık	100,0	11,4	12,7	17,2	21,9	36,9
	Ulaştırma	100,0	4,8	9,5	15,2	23,5	46,9
	Haberleşme	100,0	7,3	12,2	17,6	24,5	38,4
	Eğlence ve kültür	100,0	5,4	8,8	14,6	22,0	49,2
	Eğitim hizmetleri	100,0	2,0	5,3	12,4	17,0	63,4
	Lokanta ve oteller	100,0	5,6	10,5	16,3	22,0	45,5
Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	7,0	10,0	14,7	23,8	44,4	
2015	Toplam tüketim harcaması	100,0	8,7	13,2	17,4	22,3	38,5
	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	13,0	17,2	19,4	22,7	27,8
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	10,3	15,3	20,7	24,3	29,4
	Giyim ve ayakkabı	100,0	7,1	11,8	16,7	22,8	41,6
	Konut ve kira	100,0	10,7	15,0	18,2	21,8	34,4
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	8,1	13,4	16,7	22,8	38,9
	Sağlık	100,0	8,5	13,6	14,2	23,9	39,8
	Ulaştırma	100,0	4,2	9,3	16,3	22,7	47,5
	Haberleşme	100,0	7,1	12,1	18,2	25,0	37,6
	Eğlence ve kültür	100,0	5,3	9,8	14,7	19,6	50,7
	Eğitim hizmetleri	100,0	1,6	4,3	8,6	16,6	68,9
	Lokanta ve oteller	100,0	5,7	10,7	16,5	21,9	45,3
Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	6,9	10,1	14,3	20,6	48,2	

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bütçe Araştırması 2015.

- Zorunlu ihtiyaçlardan sayılabilen toplam gıda ve alkolsüz içecekler harcamaları içinde; en fakir ilk yüzde 20'lik grup 2007 yılında %13.4, en zengin son yüzde 20'lik grup ise %28.1 harcama payına sahip olmuştur. 2007 yılında toplam giyim ve ayakkabı harcamasının %7.1'ini ilk grup gerçekleştirirken, en zengin son grup, diğer gruplardan çok büyük bir farkla %41.6'sını gerçekleştirmiştir. En fakir %20'lik grubun 2015 yılında toplam gıda harcamaları %13'e en zengin grubun ise %27.8'e düştüğü gözlemlenmiştir.
- Beşeri sermayenin kalkınması için büyük önem taşıyan eğitim hizmetlerine, en fakir ilk yüzde 20'lik grup, 2007 yılında yalnızca %2'lik bir harcama yapabiliyorken, en zengin son yüzde 20'lik grup %63.4'luk harcama yapmıştır. 2015 yılında ise en fakir grup için bu oran %1,6'ya düşerken, en fakir grubun %70'e çıktığı görülmüştür.

Hanelerin esas gelir kaynağına göre 2007-2015 yılları itibariyle tüketim harcamalarına ilişkin verileri Ek C'de yer almaktadır. Karşılaştırılabilmesi için hanelerin tüketim harcamalarına ait 2007 ve 2015 yıllarındaki veriler Tablo 14'de verilmektedir.

Tablo 14: Hanehalkının temel gelir kaynağına göre tüketim harcamalarının dağılımı, 2007-2015.

			Hanehalkının Temel Gelir Kaynağı				
Anket yılı	Tüketim harcaması ana grupları	Toplam	Maaş, ücret geliri	Müteşebbis geliri	Gayrimenkul ve menkul kıymet geliri	Emeklilik geliri	Diğer karşılıksız gelirler
2007	Hanehalkı sayısı	17 337 894	9 110 932	3 542 458	245 000	3 038 623	1 400 881
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	23,6	21,9	25,7	22,3	26,0	27,0
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,3	4,4	4,9	3,5	3,7	3,7
	Giyim ve ayakkabı	5,9	6,1	6,6	5,0	4,8	5,2
	Konut ve kira	28,9	28,4	23,9	35,5	34,4	35,8

Tablo 14: Devam ediyor.

	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	5,9	5,7	6,2	7,1	5,8	6,2
	Sağlık	2,4	2,2	2,5	4,6	2,3	2,7
	Ulaştırma	11,1	11,3	13,0	9,1	9,9	5,3
	Haberleşme	4,5	4,6	4,7	4,1	4,2	4,0
	Eğlence ve kültür	2,1	2,2	2,2	1,6	1,8	1,5
	Eğitim hizmetleri	2,5	2,9	2,5	0,6	1,3	3,3
	Lokanta ve oteller	4,5	5,8	3,4	2,8	2,6	1,8
	Çeşitli mal ve hizmetler	4,2	4,5	4,4	3,8	3,3	3,7
2015	Hanehalkı sayısı	21 824 713	11 945 871	3 473 520	286 283	3 636 956	2 482 083
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	20,2	18,5	21,3	13,5	24,5	25,0
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,2	4,3	4,5	2,9	3,5	3,7
	Giyim ve ayakkabı	5,2	5,6	5,2	3,2	4,2	4,4
	Konut ve kira	26,0	24,6	22,3	36,6	30,4	38,3
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	6,1	6,0	6,0	6,7	6,9	6,0
	Sağlık	2,0	1,9	1,8	2,3	2,5	2,7
	Ulaştırma	17,0	18,2	19,3	18,4	13,0	6,3
	Haberleşme	3,7	4,0	3,5	2,6	3,0	3,0
	Eğlence ve kültür	2,9	2,9	2,7	3,5	2,8	3,0
	Eğitim hizmetleri	2,2	2,1	3,7	1,5	1,0	1,3
	Lokanta ve oteller	6,4	7,8	4,8	5,6	4,0	3,3
Çeşitli mal ve hizmetler	4,3	4,2	4,9	3,2	4,3	3,1	

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bütçe Araştırması 2015.

2.1.2.Hanehalkının Yaşam Memnuniyeti

Çalışmanın buraya kadarki kısmında hanehalkının tanımı, işgücü piyasasında üstlendiği rolü ve rolüne karşılık kazandığı geliri ile gelirini hangi yönde harcadığı ortaya konulmuştur. Bu başlıkta ise çalışmanın temelini oluşturan hanehalkının mutluluk düzeyi, memnuniyet seviyesi ve umut düzeyi üzerinde durulmuştur. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için TÜİK yaşam memnuniyeti istatistiklerinden yararlanılmıştır.

Dolayısıyla burada; hanehalkı genel mutluluk düzeyi, hanehalkı bireylerinin gelirinden duyduğu memnuniyeti, hanehalkının umut düzeyi ve yaşama ilişkin beklentileri analiz edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 15: Hanehalkının genel mutluluk düzeyi, 2007-2016.

Mutluluk Düzeyi Yıllar	Çok Mutlu	Mutlu	Orta	Mutsuz	Çok Mutsuz
2007	8.7	51.5	28.8	8.8	2.2
2008	8.2	47.5	30.3	11.4	2.5
2009	7.7	46.6	31.1	11.5	3.1
2010	9.2	52.0	28.1	8.8	2.0
2011	8.5	53.6	28.0	8.0	1.9
2012	8.5	52.5	28.9	8.3	1.8
2013	9.6	49.5	30.2	8.2	2.6
2014	8.1	48.2	32.0	8.9	2.8
2015	7.9	48.6	32.0	8.8	2.6
2016	7.6	53.8	28.3	8.8	1.6

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması.

Hanehalkının 2007-2016 dönemindeki mutluluk düzeyi hakkında bilgiler Tablo 15’de verilmiştir. Son on yılda hanehalkının mutluluk oranı ortalama olarak %50.3’tür. Orta seviyede olan hanehalkı bireylerinin ortalama oranı %29.7, mutsuz olan bireylerin ortalama oranı ise %9.1’dir. Böylece Türkiye’deki hanehalklarının genel itibariyle mutlu olduğu söylenebilir.

Hanehalkı bireylerinin kazançlarından memnuniyetlerine ilişkin veriler Tablo 16’da verilmiştir. Bu verilerden hareketle;

- 2007 yılında kazançtan elde edilen memnuniyet %30.3 iken 2008 yılında %27.1, 2009 yılında da %24.2’ye düşmüştür. Bunun karşılığında kazancından memnun

olmayanların oranlarındada artış gözlemlenmiştir. Oranlardaki bu değişimin 2008 yılındaki mali krizden kaynaklandığı tahmin edilmektedir.

- İlerleyen yıllarda ise memnuniyet oranı artmış, 2016 yılında %46.7 seviyesine ulaşmıştır. Bunun karşılığında memnun olmayanların oranıda %25.4'e düşmüştür.
- Kazancından orta seviyede memnun olanların oranı ise yıllar itibariyle ortalama olarak %21.8 olarak gözlemlenmiştir.
- Parasal geliri olmayanların oranı ise 2010 yılında %11.4 iken 2016 yılında yüzde 2.6'ya gerilemiştir.

Tablo 16: Hanehalkının işten elde ettiği kazançtan duydukları memnuniyet oranları (2007-2016).

Yıllar	Memnuniyet Düzeyi					
	Çok Memnun	Memnun	Orta	Memnun Değil	Hiç Memnun Değil	Parasal Geliri Yok
2007	2,2	30,3	23,3	29,4	8,5	6,3
2008	2,4	27,1	23,3	30,9	8,2	8,2
2009	2,0	24,2	22,8	30,5	14,1	6,3
2010	2,6	30,7	21,3	25,7	8,3	11,4
2011	2,2	32,2	24,0	27,6	8,1	6,0
2012	1,8	34,3	23,1	24,4	8,8	7,7
2013	2,6	44,2	19,1	26,9	5,3	1,8
2014	2,3	40,8	20,1	28,1	6,3	2,3
2015	2,4	42,1	21,4	27,3	4,4	2,3
2016	1,6	46,7	20,5	25,4	3,1	2,6

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyetleri Araştırması, 2016.

Dar anlamda umut sözcüğü olumlu beklentileri ifade ederken, geniş anlamda ise kişiyi harekete geçiren ve olaylara pozitif bakabilme duygusunu ifade eden bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Akman & Korkut, 1993, s. 193-194).

2007'den 2016'ya kadar hanehalkının cinsiyetine göre umut ve/umutsuzluk düzeyi, TÜİK yaşam memnuniyeti istatistiklerinden alınan verilerle, Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: Hanehalkının cinsiyet bazlı umut düzeyi.

	Yıllar									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Toplam										
Umutlu	70,1	64,9	65,5	72,8	75,2	76,6	77,0	73,8	74,4	76,8
Umutlu değil	29,9	35,1	34,5	27,2	24,8	23,4	23,0	26,2	25,6	23,2
Erkek										
Umutlu	70,7	64,9	62,8	72,7	75,5	76,3	76,5	72,9	74,7	77,0
Umutlu değil	29,3	35,1	37,2	27,3	24,5	23,7	23,5	27,1	25,3	23,0
Kadın										
Umutlu	69,5	64,9	67,9	72,9	74,9	76,9	77,5	74,7	74,0	76,7
Umutlu değil	30,5	35,1	32,1	27,1	25,1	23,1	22,5	25,3	26,0	23,3

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması.

- Erkeklerin 2016 yılıyla birlikte nüfuslarının, %77'lik kısmının umutlu olduğu ve %23'ünün umutlu olmadığı tahmin edilmiştir. Erkeklerin son on yıldaki umut ve umutsuzluk düzeylerinin ortalaması ise sırasıyla, %72.4 ve %27.6'dır.
- Genellikle duygusal yönde hareket ettiği bilinen kadın nüfusunun 2016 yılında, %76.7'sinin umutlu olduğu, %23.3'ünün umutlu olmadığı görülmüştür. Bu oranlar son on yılda ortalama olarak sırasıyla; %72.9 ve %27'dir.
- Bu bilgilerden yola çıkarak, kadın ve erkek bireylerin hemen hemen aynı umut seviyesinde oldukları ancak kadınların erkeklere nispeten hayatta daha umutlu bir bakış açısına sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 18: Hanehalkının bir yıl sonrası için yaşama ilişkin beklentileri.

Beklentiler	Yıllar									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daha iyi olacak	35,3	26,7	23,5	32,8	32,4	33,7	33,8	32,8	40,4	42,2
Aynı olacak	41,6	42,6	48,5	43,6	43,5	44,9	39,2	42,6	39,6	38,7
Daha kötü olacak	11,0	21,0	14,7	9,2	9,3	10,0	11,2	12,2	8,7	9,4
Fikri yok	12,1	9,7	13,4	14,4	14,8	11,4	15,9	12,4	11,2	9,8

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması.

Türkiye'deki hanehalkı bireylerinin bir yıl sonraki geleceğe ilişkin beklentilerinin analiz edildiği Tablo 18'e göre olumlu yönde düşünen bireylerin oranı 2016 yılı itibariyle %42.2'dir. Olumlu beklentilerin olduğu düşünceler son iki yılda ağırlık kazanmış, olumsuz beklentilere sahip bireylerin oranı ise 2016 yılı itibari ile %9.4'te kalmıştır. Bu

oran fikri olmayan bireylerden bile daha düşüktür. Yaşama ilişkin beklentilerin bir sonraki yıl ile aynı olacağını düşünen bireylerin oranı ise 2016 yılı itibariyle %38.7'dir. Sonuç olarak hanehalkı bireylerinin geleceğe ağırlıklı olarak olumlu yönde baktıkları görülmektedir.

Buraya kadar yapılan açıklamalar hanehalkının yoksulluk algısını ortaya koyması bakımından önemli açıklamalardır. Çünkü yoksulluk olgusunun hanehalkı tarafından nasıl algılandığı, hanehalkının elde ettiği gelir, bu gelirin nasıl ve nelere harcandığı, harcanan gelirden elde edilen mutluluk düzeyiyle ilişkilidir.

2.2. Hanehalkı ve Yoksulluk İlişkisi

Yoksulluk, kişilerin fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmalarına hatta hayatlarını kaybetmelerine yol açan bir sorundur. Eskiye kıyasla günümüzde sadece ekonomik bir sorun olarak görülmeyen yoksulluk; kişiden kişiye, mekâna ve zamana göre farklılaşmış ve çok yönlü özellikler kazanmıştır. Bu çalışmada hanehalkı ve yoksulluk arasındaki ilişkiyi incelemek üzere, 2006-2016 döneminde yayımlanan gelire dayalı ve 2002-2009 döneminde yayımlanan harcamaya dayalı TÜİK yoksulluk çalışmalarından yararlanılmıştır.

Bilindiği gibi Türkiye'de alan araştırmalarında en temel ve güvenilir bilgiler TÜİK tarafından sağlanmaktadır. Hanehalkı yoksulluk istatistiklerinin hesaplanması hususunda yerli ve yabancı uzmanlarla değerlendirmeler yapılmakta, yeni yöntemlerin araştırılması ve yeni göstergeler türetilmesi için çalışmalar yürütülmektedir. Buradan hareketle, gelire dayalı en güncel veriler 2015 yılına, harcamaya dayalı yoksulluk ile ilgili en güncel veriler 2009 yılına aittir. Hanehalkının yoksulluğunu saptayabilmek adına öncelikle hanehalkı gelirine dayalı yoksulluk analizi daha sonra hanehalkının tüketim harcamalarına dayalı yoksulluk analizi yapılmıştır.

2.2.1. Hanehalkı Gelirine Dayalı Yoksulluk

Türkiye'de hanehalkı yoksulluğunun kazanılan gelirle ilişkisini ortaya koymak üzere, 2006-2015 döneminde TÜİK tarafından yayımlanan; hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre hesaplanan yoksulluk, eğitim durumuna göre yoksulluk, hanehalkı tipine göre yoksulluk ve Satın Alma Gücü Paritesi (SGP) kullanılarak hesaplanan gelire dayalı göreceli yoksulluk göstergelerine ait veriler kullanılmıştır.

Tablo 19: Hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre hesaplanan yoksul sayıları, yoksulluk oranı ve yoksulluk açığı, (2006-2015).

Göstergeler	Yıllar									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
%50										
Yoksulluk sınırı TL	2,351	3,041	3,164	3,522	3,714	4,069	4,515	5,007	5,554	6,246
Yoksul sayısı (Bin kişi)	12,548	11,163	11,580	12,097	12,025	11,670	11,998	11,137	11,332	11,219
Yoksulluk oranı (%)	18.6	16.3	16.7	17.1	16.9	16.1	16.3	15.0	15.0	14.7
Yoksulluk açığı	31.7	26.4	25.6	28.0	26.6	26.3	26.9	26.0	24.4	25.3

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması.

Tabloda 2006-2015 dönemlerinde, eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirin %50'sini esas alarak hesaplanan yoksulluk sınırı, yoksul sayısı, yoksul kişilerin ülke nüfusuna oranını belirten yoksulluk oranı ve yoksulluğun derecesini yoksulluk sınırı ile bireyin geliri arasındaki farkla ortaya çıkaran yoksulluk açığına ait veriler gösterilmiştir. Buna göre;

- Yoksulluk sınırı her yıl artarak 2006 yılında 2,351 TL iken 2015 yılında 6,246 TL olmuştur. Buna karşılık yoksul sayısında hem artış hem de azalışlar kaydedilmiş, yoksul sayısı ilgili dönemde ortalama olarak 11,677 kişi olarak bulunmuştur.
- Yoksulluk oranı ise 2006 yılında %18.6 iken 2012 yılına kadar artış ve azalışlar geçirerek, 2013 ve 2014 yıllarında %15'e, 2015 yılında ise %14.7'ye gerilemiştir.
- Yoksulluk açığı oranı 2006-2015 dönemlerinde ortalama olarak %26 seviyesindedir. Yoksulluk açığı oranının "100"e yaklaşması toplum yoksulluğunun derinliğini, "0" a yaklaşması ise toplum yoksulluğunun yüzeyselliğini ifade ettiğinden, Türkiyede gelire dayalı hanehalkı yoksulluğunun 2015 yılı itibariyle %25.3, 2006 yılından 2015 yılına kadar da ortalama olarak %26.7 oranında yüzeysel bir şekilde var olduğunu söyleyebiliriz.

Yoksul hanehalklarının eğitim durumuna göre sayısı ve oranlarına ilişkin bilgiler Tablo 20'de mevcuttur. Türkiye'de eşdeğer kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'sini baz alarak hesaplanan yoksulluk sınırının altında gelir elde eden yoksul bireylerin eğitim durumlarının analiz edildiği Tablo 20'ye göre;

- 2015 yılı itibariyle 3,808 bin yoksul kişi lise altı eğitim alanlardır. Bu sayıyı 1,637 bin kişi ile okur-yazar olmayanlar takip etmektedirler. 2015 yılı itibariyle yoksul olan 129 bin kişinin yükseköğretim mezunu olduğu görülmektedir.
- 2006 yılından 2015 yılına kadar lise altı eğitimliler ile yükseköğretim mezunlarının da yoksulluk oranlarının arttığı görülmektedir. Her geçen gün iyileşen eğitim sistemimizle okur-yazar olmayanların ve okul bitirmeyenlerin oranlarının azalması yoksulluk oranlarının da azalmasını sağlamış, 2006 yılında yoksul bireylerin %32.8'i okuma ve yazma bilmezken, 2015 yılında bu oran %27.2'ye gerilemiştir. 2006-2015 dönemlerinde yoksullar arasında lise ve dengi okul bitirenler ile yükseköğretim mezunu olanların en düşük oranlara sahip olduğu ifade edilebilir. Bu durumda Türkiye'de eğitimin düzeyinin yoksulluğu etkilediği söylenebilmektedir.

Tablo 20: Eşdeğer kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'si bazında hanehalkının eğitim durumuna göre yoksul sayıları ve yoksulluk oranı, (2006-2015).

Göstergeler (15 yaş ve üstü, Bin kişi)	Yıllar									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
%50										
Okur-yazar olmayanlar	1,969	1,842	1,798	2,010	1,733	1,708	1,800	1,577	1,667	1,637
Bir okul bitirmeyenler	1,004	919	938	1,071	1,085	1,072	1,044	938	1,043	957
Lise altı eğitimliler	3,783	3,392	3,647	3,916	4,055	3,789	3,948	3,696	3,731	3,808
Lise ve dengi okul mezunları	463	486	491	488	424	552	566	537	553	576
Yükseköğretim mezunları	24	31	29	54	50	55	66	115	90	129
Göstergeler (15 yaş ve üstü, %)	Yıllar									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Okur-yazar olmayanlar	32.8	30.7	29.5	32.7	28.8	28.9	30.1	26.6	27.7	27.2
Bir okul bitirmeyenler	27.8	24.9	24.2	27.2	27.5	27	26.1	23.7	25.1	23.7
Lise altı eğitimliler	5.4	12.5	13.3	13.9	14.3	13.1	13.5	12.4	12.5	12.8
Lise ve dengi okul mezunları	14.3	5.2	5.2	5.1	4.5	5.8	5.9	5.6	5.7	5.6
Yükseköğretim mezunları	0.7	0.8	0.7	1.2	1.0	1.1	1.1	1.8	1.3	1.6

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması.

Gelire dayalı yoksul hanehalklarının yapısını ortaya koymak amacıyla uygun veriler Tablo 21’de verilmiştir.

Hanehalkı elde ettiği gelire dayalı hanehalkı türüne göre yoksulluğu Tablo 21’de işlenmiştir. Türkiye’de 2006-2015 dönemlerinde toplam yoksulluk oranının ortalaması %16.2’dir. Hanehalkları içerisinde en fazla yoksul sayısı ve oranına sahip hanehalkı tipinin bağımlı çocuğu olanlar olduğu görülmektedir. Yoksullar içinde en az paya sahip tek kişilik hanehalkı ve bağımlı çocuğu olmayan hanehalkına sahip bireylerden oluştuğuna dikkat edilirse, özellikle hane içerisinde yaşayan fazla nüfusun yoksulluğu arttırıcı bir biçimde etkilediği düşünebilir.

Tablo 21: Hanehalkı tipine göre yoksul sayıları ve yoksulluk oranı, (2006-2015).

Hanehalkı Türü	Yoksul Hanehalkı Sayısı									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Yoksulluk Sınırı	2,351	3,041	3,164	3,522	3,714	4,069	4,515	5,007	5,554	6,246
Toplam Yoksul Sayısı	12,548	11,163	11,580	12,097	12,025	11,670	11,998	11,137	11,332	11,219
Tek kişilik hanehalkı	84	74	65	109	103	103	167	138	212	256
Bağımlı çocuğu olmayan hanehalkı	764	671	688	1023	815	772	893	777	778	829
Bağımlı çocuğu olan hanehalkı	11,663	10,394	10,819	10,960	11,097	10,792	10,915	10,223	10,340	10,133
Hanehalkı tipi belirsiz	37	23	8	5	11	3	23	0	2	-
Yoksul Fert Oranı (%)										
Yoksulluk Oranı Toplam	18,6	16,3	16,7	17,1	16,9	16,1	16,3	15,0	15,0	14,7
Tek kişilik hanehalkı	8,0	6,5	5,1	7,4	7,0	6,7	9,6	7,5	7,2	8,1
Bağımlı çocuğu olmayan hanehalkı	6,5	5,1	4,9	6,5	5,3	5,1	5,5	4,7	4,7	4,8
Bağımlı çocuğu olan hanehalkı	21,3	19,2	20,1	20,6	20,3	19,4	19,7	18,3	18,4	18,1
Hanehalkı tipi belirsiz	17,3	15,1	6,2	19,3	15,4	10,9	21,3	-	4,0	-

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması.

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirinin SGP ile düzeltilmesi suretiyle eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50’siyle bulunan yoksulluk sınırlarına göre hesaplanan yoksul sayısı, yoksulluk oranı ve yoksulluk açığı verileri Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22: Satınalma gücü paritesi (SGP) kullanılarak hesaplanan gelire dayalı görelî yoksulluk sınırına göre yoksul sayıları, yoksulluk oranı ve yoksulluk açığı oranı, (2006-2015).

Göstergeler	Yıllar									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
%50										
Yoksulluk sınırı (TL)	2 311	2 935	3 075	3 419	3 608	3 958	4 394	4 871	5 390	6 032
Yoksul sayısı (Bin kişi)	12,096	10,007	10,613	11,391	11,461	11,058	11,131	10,321	10,451	10,503
Yoksulluk oranı (%)	17.9	14.6	15.3	16.1	16.1	15.3	15.1	13.9	13.8	13.8
Yoksulluk açığı	30,7	25,0	25,0	26,1	25,3	25,7	26,0	24,5	23,6	23,8

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması.

- Türkiye’de 2015 yılı itibariyle 10,503 bin kişi SGP kullanılarak belirlenen yoksulluk sınırının (6032 TL) altında kalmıştır. Yoksulluk oranı ise 2012 yılına kadar artış ve azalışlar yaşayarak, 2012 yılından sonra düşme eğilimine girmiş 2014 ve 2015 yılında %13.8’e gerileyerek 2006’dan beri en düşük orana ulaşmıştır.
- SGP’ye göre düzeltilmiş yoksulluk çizgisi ile hanehalkı geliri arasında ki farkın ortaya çıkardığı yoksulluk açığı ise 2006-2015 dönemlerinde 25.5 oranındadır. Bu oran 100’e göre 0’a daha yakın olduğundan, Türkiye’de SGP kullanılarak yoksulluğun yüzeysel olduğu yorumu yapılabilir.

2.2.2. Hanehalkı Harcamalarına Dayalı Yoksulluk

Türkiye’de hanehalkı harcamalarının yoksullukla ilişkisini belirlemek için 2002-2009 dönemlerinde TÜİK tarafından yayımlanan verilerden faydalanılmıştır. Bu ilişki; Hanehalkı türüne göre, hanehalkı fertlerinin iktisadi faaliyetlerine göre, hanehalkının işteki durumları ve bağlı buldukları sektöre göre ve hanehalkı fertlerinin cinsiyet ve eğitimlerine göre incelenmiştir.

Çocuklu ve çocuksuz çekirdek aile, geniş aile, tek yetişkinli aile ve diğer hanehalkı türlerinin yoksulluk oranlarına ilişkin veriler, Tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23: Hanehalkı türüne göre yoksul hanehalkı oranı ve yoksul fert oranı (2002-2009).

Hanehalkı Türü	Yoksul Hanehalkı Oranı (%)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Türkiye	22,45	23,02	20,67	15,42	13,98	13,64	13,52	14,54
Çekirdek aile (çocuklu)	21,76	23,92	20,15	15,03	13,60	12,58	12,32	12,98
Çekirdek aile (çocuksuz)	15,05	13,25	12,99	8,35	10,14	7,92	8,69	9,81
Ataerkil veya geniş aile	30,08	28,87	28,16	23,15	17,11	20,28	18,81	21,43
Tek yetişkinli aile, diğer	22,42	19,16	20,10	11,75	15,74	14,19	16,57	16,62
Yoksul Fert Oranı (%)								
Türkiye	26,96	28,12	25,60	20,50	17,81	17,79	17,11	18,08
Çekirdek aile (çocuklu)	24,87	27,84	24,30	18,99	17,41	16,05	15,42	15,98
Çekirdek aile (çocuksuz)	15,00	13,26	12,98	8,55	10,14	7,92	8,76	9,86
Ataerkil veya geniş aile	34,27	32,66	32,03	27,31	20,24	23,92	21,79	24,48
Tek yetişkinli aile, diğer	28,52	25,46	23,78	15,78	19,77	16,15	22,46	19,29

Kaynak: TÜİK, 2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları.

Hanehalkı harcamaları esas alınarak bulunan yoksulluğun, hanehalkı türleri arasında dağılımı gösteren veriler Tablo 23'te yer almaktadır.

- 2002-2009 dönemlerinde hem hanehalklarının hem de fertlerinin yoksulluk oranlarının düşme eğiliminde olduğu görülmektedir. Yalnızca 2009 yılında yoksulluk oranlarının yükselmiştir. Yine de 2009 yılı oranları 2002 yılından oldukça düşük seviyededir.
- Yoksullar içinde en fazla pay, geniş ailede yaşayan fertlere aittir. Geniş aileyi, tek yetişkinli aileler izlemektedir.
- Harcamaya dayalı yoksulluğa göre, yoksulluk sorunu en az olan aileler çocuksuz çekirdek ailelerdir. Çocuklu çekirdek ailelerde geniş aileler ve tek yetişkinli aileler kadar olmasa da yoksuluğa maruz kalan hanehalkı tiplerinden oldukları söylenebilir.

Hanehalkı bireylerinin ekonomi içerisinde ki faaliyetleri açısından yoksulluk oranlarına ait veriler Tablo 24'te sunulmuştur.

Tablo 24: İktisadi faaliyetlere göre hanehalkı fertlerinin yoksulluk oranı (2002-2009).

Ekonomik Faaliyet Durumu	Fert Yoksulluk Oranı (%)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Toplam	26,96	28,12	25,60	20,50	17,81	17,79	17,11	18,08
15 ve daha yukarı yaştaki fertler	23,94	24,52	22,22	17,68	14,80	14,86	14,39	15,27
İstihdamdaki fertler	25,08	26,12	23,33	18,96	15,81	14,21	14,82	15,37
İşsizler	32,44	30,97	27,37	26,19	20,05	26,01	17,78	19,51
Ekonomik olarak aktif olmayanlar	22,15	22,82	20,95	15,92	13,60	14,74	13,73	14,68
15 yaşından küçük fertler	34,55	37,04	34,02	27,71	25,23	25,55	24,43	25,77

Kaynak: TÜİK, 2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları.

Tablo 24’de, işsizler ve ekonomik olarak aktif olmayanların yoksulluk oranının yüksek olduğu görülmüştür. Bu kesimlerin, iktisaden faal olmaması veya olamamasının ağır sonucu yoksulluğun artışı gözler önüne sermiştir. İncelenen dönemde gelir ve harcama bakımından yapılmış TÜİK yoksulluk çalışmasında, 15 yaşından küçük fertler henüz çocuk olduklarından, yoksulluk oranlarının yüksek çıktığı tahmin edilmektedir. Genel olarak 2002-2009 yıllarında, hem iş sahibi hem de iş sahibi olmayan tüm bireylerin yoksulluk oranlarının 2008 yılından sonra artma eğiliminde olduğu görülmektedir.

İşteki durum ve sektörler bakımından, yoksul olarak nitelenen nüfusun analizi yapıldığında tüm gruplarda yoksulluk sorununun olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tablolarda en son çıkan TÜİK yoksulluk çalışmasına ait veriler kullanılarak, inceleme yapılmıştır.

Tablo 25’te hanehalkı bireylerinin işteki durumlarına göre yoksulluk oranlarına ilişkin veriler verilmiştir.

Tablo 25: İşteki Duruma Göre Hanehalkı fertlerinin yoksulluk oranı.

İşteki Durum ve Sektör	Fert Yoksulluk Oranı (%)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
İstihdamdaki fertler	25,08	26,12	23,33	18,96	15,81	14,21	14,82	15,37
İşteki Durum								
Ücretli, maaşlı	13,64	15,28	10,35	6,57	6,00	5,82	5,93	6,05
Yevmiyeli	45,01	43,09	37,52	32,12	28,63	26,71	28,56	26,86
İşveren	8,99	8,84	6,94	4,80	3,75	3,15	1,87	2,33
Kendi hesabına	29,91	32,38	30,48	26,22	22,06	22,89	24,10	22,49
Ücretsiz aile işçisi	35,33	38,51	38,73	34,52	31,98	28,58	32,03	29,58

Kaynak: TÜİK, 2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları.

İstihdam edilen hanehalkı fertlerinin, 2002-2007 yılları arasında yoksulluk oranlarında istikrarlı bir düşüş yaşanmıştır. Ancak 2008 ve 2009 yıllarında yoksulluk oranında artış görülmüştür. 2008 yılında boy gösteren ekonomik kriz, yoksulluk oranının yükselten en önemli etken olduğunu tahmin edilebilir.

Türkiye’de 2009 yılında, yoksulluğun en yüksek olduğu gruplar; %26.9, %29.6 ve %22.5 oranları ile sırasıyla yevmiyeli, ücretsiz aile işçileri ve kendi hesabına çalışan bireylerden oluştuğu görülmektedir. Yoksulluk oranının en düşük seyrettiği gruplar ise; %6.05 ve %2.3 ile sırasıyla ücretli, maaşlı çalışanlar ve işverenlerden oluşmaktadır.

Çalışmanın yapıldığı yıllarda, tüm çalışan bireylerin yoksulluk oranlarında ciddi iyileşmeler görülmüştür. İstihdam edilen fertler içinde yoksulluk oranı, 2002 Yılında %25.08 iken, 2009 yılında %15.37’ye düşmüştür. En fazla iyileşme yevmiyeli çalışan kesimde görülürken, en az iyileşme %5.7’lik düşüşle ücretsiz aile işçilerinde yaşanmıştır.

Yoksul hanehalkı fertlerinin çalıştıkları sektörlerle ilişkin bilgiler Tablo 26’da sunulmuştur.

Yoksulluk çalışmasının yapıldığı dönemde, sektörel yoksulluk en fazla tarım da görülmektedir. Genel yoksulluk oranı düşme eğilimindeyken, 2006 yılında sanayi sektöründe, 2009 yılında da sadece hizmetler sektöründe yoksulluk oranının yükseldiği görülmüştür.

Yoksulluk ve eğitimsizliğin birbirinden beslenen olgular olduğunu söylemek mümkündür. Yoksul hane çocuklarının, okul giderlerini karşılayamamasından veya çalışarak

hanelerine maddi destek sağlamak zorunda kalmaları eğitimsizliğe neden olurken, yeterli eğitim alamayan kişilerin vasıfsız işgücünü oluşturmalarından dolayı iş bulmakta zorlanmaları veya düşük gelirle çalışmak zorunda kalmaları, hatta ekonomik daralma dönemlerinde öncelikle işten çıkarılmaları da yoksulluğa neden olmaktadır.

Tablo 26: Çalıştığı sektöre göre hanehalkı fertlerinin yoksulluk oranı (2002-2009).

Sektör	Fert Yoksulluk Oranı (%)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Tarım Sektörü	36,42	39,89	40,88	37,24	33,86	32,05	37,97	33,01
Sanayi Sektörü	20,99	21,34	15,64	9,85	10,12	9,70	9,71	9,63
Hizmet Sektörü	25,82	16,76	12,36	8,68	7,23	7,35	6,82	7,16

Kaynak: TÜİK, 2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları.

Tablo 27’de harcamaya dayalı yoksullukla alakalı yapılan istatistiki çalışmaların en güncel verileri kullanılarak, Türkiye’nin eğitim durumuna göre yoksulluğu, sayısal verilerle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tablo 27: Cinsiyet ve eğitim durumlarına göre harcamaya dayalı hanehalkı fertlerinin yoksulluk oranları (2006-2009).

Eğitim Durumu	Fert Yoksulluk Oranı (%)											
	2006			2007			2008			2009		
	T*	E*	K*	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Türkiye	17,8	17,32	18,3	17,8	17,3	18,3	17,1	16,7	17,5	18,1	17,1	19,0
6yaşından küçük fertler	24,8	25,1	24,4	24,5	24,9	24,1	22,5	22,9	22,2	24,0	22,9	25,3
Okuryazar değil	28,1	27,7	28,3	28,9	29,1	28,9	30,5	30,8	30,3	29,8	30,3	29,5
İlkokul	14,2	16,5	12,0	14,2	15,9	12,7	13,4	15,9	11,2	15,3	16,9	13,8
İlköğretim	18,1	16,5	19,7	19,2	19,8	18,5	17,2	18,7	15,7	17,8	17,2	18,4
Ortaokul ve orta dengi	8,1	9,7	4,9	9,2	11,1	5,6	8,3	9,8	5,8	9,8	10,9	7,8
Lise ve lise dengi	5,2	6,1	4,0	5,9	7,0	4,1	5,6	6,0	5,1	5,3	5,7	4,8
Yüksekokul, fakülte ve üstü	1,01	1,3	0,6	0,8	0,97	0,5	0,7	0,9	0,4	0,7	0,9	0,4

Kaynak: TÜİK, 2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları.

*: T; Toplam, E; Erkek, K; Kadın verilerini ifade etmektedir.

Hanehalkının eğitim seviyesi yükseldikçe, ülkedeki yoksulluğun azaldığı görülmektedir. Okuma- yazma bilmeyen veya herhangi bir okul bitirmeyen bireylerin 2009 yılında, %29.5’i kadın, %30.3’ü erkek olmak üzere ortalama, %29.8’inin yoksul olduğu belirtilmiştir. Aynı yılda, üniversite ve üstü eğitim almış bireylerin, %0.4’ü kadın, %0.9’u erkek olmak üzere ortalama %0.7’sinin yoksul olması da şaşırtıcı bir sonuç olmamaktadır. Çünkü eğitim seviyesi yüksek kişilerin kazandıkları gelirinde yüksek olması ve buna bağlı

olarak yoksulluk oranının düşük olması olağandır. Böylece herhangi bir okulu bitirmeyen ve okuma yazma bilmeyen kişilerin en yoksul hanehalkı grubu olduğu, eğitim seviyesi yükseldikçe yoksulluk oranının da azaldığını hatta üniversite ve üzeri eğitim alanların, yoksulluk oranı en düşük olan grubu oluşturduğu söylenebilmektedir.

2.3. Yoksulluk Algısıyla İlgili Kavramlar

Yoksulluğu anlamlaştırmaya yönelik tüm tanımlar, refahı sağlayan maddi ve/ya manevi ihtiyaçların yokluğuyla ilişkilidir. Bu durumda yoksulluğun tanımı, “refah eksikliği” şeklinde de ifade edilebilmektedir (Hagenaars & Van Prag, 1985, s. 140). Çalışmanın bu bölümünde hanehalkı bireylerinin, yoksulluğu ve bunu nasıl algıladığını ortaya koyabilmek için öncelikle yoksulluk algısına daha sonra refah algısına değinilecektir.

2.3.1. Yoksulluk Algısı

Yoksulluk; mekâna, zamana ve kişiye göre farklılık gösteren çok yönlü bir kavramdır. Algı ise, kişinin dış dünyayla etkileşiminde, sinir yoluyla beynine ulaşan duyumlara kendi kişisel anlamlarını yükleyerek yorumla işlemidir (Lewis A. , 2001, s. 272-276).

Ünlü ekonomist Feagin (1972), yoksulluğu algılamak için 1071 Amerika vatandaşıyla röportaj yapmış ve çalışmasının sonucunda, yoksulluk algısına ilişkin sebepleri genel olarak; bireyselci yaklaşım (yoksulluğun kişinin kendisinden kaynaklanması), yapısalcı yaklaşım (yoksulluğun, toplumun özellikleriyle ilgili olması) ve kaderci yaklaşım (yoksulluğun, kişinin kötü şans ve talihinden kaynaklanması) olarak sınıflandırmıştır.

Yoksulluğun algılanması öznellik ve nesnellik oluşumları ile açıklanabilir. Öznellik; kişinin bireysel hali ile ilgiliyken, Nesnellik; sosyal ve ekonomik enstrümanların yoksulluğu beslemesi ve yoksulluğun yapısal süreçte devamlılığı olarak ifade edilebilir (Suğur, vd., 2008, s. 3). Öznellik, yoksulun yoksulluğu nasıl algıladığını incelemektedir. Öznellik araştırmalarında önemli kuramlardan biri Yoksulluk Kültürü Kuramı’dır (Gajdosikienė, 2004, s. 89). Yoksulluk içinde yaşayan insanların, yaşam tarzlarını ve yoksulluğu kaderci yaklaşımlarla algıladıklarını ifade etmek için Amerikalı antropolog Oscar Lewis tarafından ilk kez 1958 yılında uluslararası bir kongrede, daha sonra 1959 yılında yayınladığı “Beş Aile: Meksika'daki Örnek Olay İncelemeleri” eserinde yoksulluk kültürü kavramı kullanılmıştır (Lewis O. , 1970, s. x). Lewis’in yoksulluk kültürünü kısaca özetlemek gerekirse; yoksulluğun nesilden nesile aktarılan alınyazısı olduğu ve mevcut fırsatlardan yararlanamama

halidir. Bir birey, yoksul bir aile ortamında doğarsa bu ortama gelecekteki yaşamında da devam edileceği varsayılır (Kreidl, 1998, s. 76).

Yoksulluk kültürü, yoksulluk koşullarında hayatta kalmaya çalışanlara karşı negatif tutum ve politikalara neden olabileceğinden eleştirilmiştir. Hatta Kochar ve Berndt (1969, s.188), “yoksul olan biri için kültür kavramını kullanmak kültür teorisinin temel varsayımlarına ihanet olur” şeklinde yoksulluk kültürü kavramını yorumlamışlardır. Ancak Lewis günümüzde halen tartışmaları devam eden, yoksulluğu algılamaya yönelik bir kavram ortaya atarak pek çok araştırmacıya esin kaynağı olmuştur (Gorski, 2008, s. 32-33).

Chambers’in savunucusu olduğu Katılımcı Yoksulluk Değerlendirmesi’nde, hanehalkı bireylerinin katılımlarıyla yoksulun kim olduğu ve yoksulluğun ne derece etkin olduğu belirlenmeye çalışılır (Chambers R. , 1994, s. 954-957). Yoksulluğu, toplumda yoksul olarak nitelendirilen bireylerin algılarından yola çıkarak bireysel biçimde tanımlayan Katılımcı Yoksulluk Değerlendirme’si, nitel metotlarla veri toplayarak analiz yapmaktadır (Güneş, 2016, s. 14).

Nesnellik ise, yoksulluğun algılanmasında ekonomik ve sosyal alanda ortaya çıkan yapısal sorunlar ile siyasi faktörlerin etkili olduğunu ifade eden bir kavramdır. Yoksulluğun yapısal sorunlardan algılanmasını içeren yaklaşımların temeli genel olarak, yoksulluğun neden uzun sürdüğünü ve yoksulların yoksulluktan kurtulmasını engelleyen sorunların varlığıdır. Tümel olarak; gelir dağılımı eşitsizliği, işsizlik ve iş güvencesinin olmayışı, kıt kaynaklar ve beşeri sermaye belirsizliği yoksulluğun uzun vadeye yayılmasını ve yoksulluktan kaçışı engelleyen faktörlerdir. Bu durumda yapısal yoksulluk ile kronik yoksulluk arasında yakın bir ilişki kurulabilmektedir (Du Toit, 2005, s. 17-18). Yoksulluk ve algı arasındaki bağ, devlet temelli kurulduğunda bazı siyasi faktörlerin varlığından söz etmek mümkündür. Devlet, toplumun yoksulluğunu doğru bir şekilde algılamalı ve yoksullukla mücadele politikalarını buna göre tanımlamalıdır (Suğur, vd., 2008, s. 4). Devletler yoksulları, belirli bir asgari gelir altına düşenler olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle devlet tarafından yoksullara transfer ödemeleri yapılmaktadır. Özellikle Liberal iktisatçılar, transfer ödemelerine karşı çıkarlar. Çünkü bazı yoksullar transfer ödemelerinin varlığına güvenip, çalışmamaktadır (Mead, 1996, s. 2-31). Ayrıca tranfer ödemelerine bağımlı yoksullar özgüvenlerini yitirerek, çalışıp geçimini sağlamayı unuttur ve devletten yardım almayı hayat felsefesi olarak kabul ettikleri söylenebilir. Bunun sonucunda, üretim azalırken, tüketim artmaya başlar (Gündüz, 2006, s. 37). Siyasi otoriteler, toplumun sahip olduğu yoksulluğu

yalnızca parasal bir durum olarak algılamaması gerekmektedir. Yoksullukla mücadele de çok boyutlu yoksulluğa göre politikaların uygulanması, ülke ekonomisine ve topluma daha fazla yarar sağlayacağı açıktır.

2.3.2. Yoksulluk Algısıyla İlgili Literatür Taraması

Toplumdaki bireylerin yoksulluğa karşı bakış açısını belirleyebilmek, yoksullukla doğru bir şekilde mücadele edebilmenin en önemli esaslarından biridir. Bilhassa uluslararası yoksulluk literatüründe bu konuyla ilgili pek çok çalışmaya rastlanmaktadır. Türkiye'nin de özellikle son döneminde ilgili alan çalışmalarında yoksulluk algısı konusunun işlendiği görülmektedir. Yoksulluk algısı ile ilgili yapılmış bazı dikkat çeken çalışmaların sonuçlarına göre;

Iyengar (1990) hanehalkı bireylerinin yoksulluğu algılarken kişinin ten renginin önemli olduğunu ortaya koyarak, yoksul kişinin ten rengi beyazsa, yoksulluğun nedenleri ve mücadelesinin toplumsal bir sorumluluk olduğunu, yoksul kişinin ten rengi siyah olduğunda ise yoksulluğun nedeni ve mücadelesinin kişinin kendi sorumluluğunda olduğunu ifade etmiştir.

Cozzarelli, vd. (2001) yaptıkları çalışmada ABD'nde bir kolej öğrencilerinin, orta sınıfta bulunan bireylere ve yoksullara yönelik algılarını karşılaştırmışlardır. Öğrenciler, yoksulları daha eğitimsiz, ahlaksız, tembel, suç işlemeye yatkın, aptal ve şiddete meyilli bireyler olarak algılarken, orta sınıftaki bireyleri yoksullara göre daha sağlıklı zeki, temiz ve ahlaklı olarak algıladıkları görülmüştür.

Fiske, vd. (2002), ABD'nde uyguladıkları çalışmaya katılan kişilerin; ev hanımı, feminist, göçmen işçiler, yoksullar, sosyal yardımlardan faydalananlardan oluşan bazı gruplara karşı önyargılarını araştırmışlar ve özgüven, zekilik vb. konular ile samimiyet, iyi huyluluk gibi özelliklerin yoksullarda en düşük seviyede algılandığı ortaya çıkmıştır (s; 892).

Cozzarelli, vd., 2002 yılında yaptıkları çalışmada, hanehalkı bireylerinin yoksulluk algılarını cinsiyet bazında ele alarak, yoksul kadınların yoksul erkeklere göre toplum da daha hoşgörülü karşılandığı kanısına varmışlardır.

Suğur, vd. (2008) Literatürde “çalışan yoksullar” olarak anılan bireylerin yoksulluk algılarını belirlemek adına gündelikçiler, bakıcılar, şoförler ve kapıcılardan oluşan dört

meslek grubunun verileriyle analiz yapmışlardır. Çalışma sonucunda, dört meslek grubu asıl yoksulların kendileri değil açlık ve sefalet yaşayan derin yoksullar olduğu, yaşadıkları sıkıntılara rağmen derin yoksullardan daha iyi durumda oldukları ve yoksulların kendi aralarında farklılaşan heterojen bir grup oldukları kanısına varmışlardır.

Açıkgöz (2015) çalışmasında, suçun en önemli nedenlerinden birinin yoksulluk olarak algılandığına değinmiştir. Hayatını devam ettirmeye çalışan bazı yoksulların illegal yollara başvurarak suç işlemeye daha yakın kişiler oldukları görülmüştür. Bundan dolayı yoksulluk ile suç arasında sebep-sonuç ilişkisi bağlamında doğrusal olmayan bir ilişkinin varlığını ifade etmiştir.

2.3.3. Refah Algısı

Refah kavramı, tek bir tanımlama ile anlaşılması mümkün olan bir kavram değildir. Yoksulluk gibi refah da, kişiden kişiye göre değişen çok boyutlu bir olgudur. Üzerinde en çok fikir birliğine varılmış refah tanımına göre, kişilerin arzularını ve tercihlerini karşılayabilmeleridir. Refah, genellikle sosyal adaletle ilişkilendirilerek hem bireysel hem de toplumsal düzeyde maddi ve manevi ihtiyaçları içeren bir kavram olarak görülebilir (Greve, 2008, s. 52). Ayrıca bireyin yaşam kalitesini belirleyebilmek için bulunduğu çevreden ne derece memnun olup olmadığını refah düzeyi göstermektedir (Ferran, 1990, s. 15).

Refah kavramı, kişinin hayata bakış açısına göre; sosyal refah ve ekonomik refah olarak iki şekilde algılanabilir. Bu nedenle bu başlık altında sosyal refah ve ekonomik refah kavramları üzerinde durulmuştur.

2.3.3.1. İktisadi Refah

Refah, tercihlerin karşılanması sonucu memnun olma gibi duyguların hissedildiği olgudur. Ayrıca tercihler, düşünceler ve hisler gibi soyut duygular herkes için farklılık gösterir. Ancak geniş anlamda kullanılan refah kavramı ile iktisadi refah kavramını bir tutmak doğru değildir. İktisadi refah, genel anlamda refahın bir dalıdır ve tercihler karşılanırken para ve benzeri bedeller kullanılır. Buradan hareketle, birinin ekonomik refahını belirleyebilmek için onun iktisadi durumunu izlemek gerekir. Kişinin, sahip olduğu nakit ve nakde çevrilebilecek kıymetlerin artışı sonucu ekonomik refahının da arttığını söylemek mümkündür (Şireli, 2012, s. 24-25).

2.3.3.2. Sosyal Refah

Sosyal refah, bireysel tercihlerin karşılanmasıyla ortaya çıkan mutluluk halinin, topluma yayılması hali olarak ifade edilebilir (Dinler, 2002, s. 477). Yine de yapılan bu tanım yeterli değildir. Çünkü sosyal refah olgusu da kişiden kişiye değişmektedir. Ancak adalet ve etkinliğin, sosyal refahı belirleyen unsurlar olduğu söylenebilir (Stiglitz, 1994, s. 111). Toplumdaki herkesin refahı artarsa, adil ve etkin bir dağılımın varlığından söz edilebilir (Mishan, 1969, s. 23).

BÖLÜM III

HANEHALKININ YOKSULLUK ALGISINA İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırmanın Amacı

Yoksulluğun sadece gelire veya harcamaya dayanmadığı, objektif ve sübjektif yöntemlerle ölçülmesi ve tanımlanması gereken bir olgu olduğu konusunda literatürde birçok çalışma mevcuttur. Yoksulluk kişiden kişiye göre farklılık gösteren çok boyutlu bir kavram olduğu için, bireylerin yoksulluğu ve yoksulu nasıl algıladığının anlaşılması, yoksullukla mücadele edebilmenin temelini oluşturduğu söylenebilir. Bu çalışmada Bartın ilindeki hanehalkının yoksulluğa ilişkin algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Örneklemi

Araştırmada anket yöntemi kullanılmış, araştırmanın örnekleme Bartın ilinde ikamet eden ve belirli bir geliri olan hanehalkı bireylerinden oluşmuştur. İlin toplam nüfusu, 2015 yılında 190.708'dir (Duran, vd., 2016, s. 106) ve araştırma kapsamına göre tüm hanehalklarına ulaşmak zaman ve maliyet gerektireceğinden kısıtlayıcı faktör olmuştur. Bu nedenle araştırma için örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Böylece %5 örnekleme hatası ile rastgele seçilmiş 383 kişi üzerinde anket çalışması yeterli kabul edilmiştir (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2004, s. 50). Bu çalışma kapsamında 394 kişiye yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır. Oluşturulan anketin güvenilirlik değeri (cronbach's Alpha) 0,812 olarak bulunmuştur. Bu değer, anket çalışmasında iç tutarlılığın bulunduğunu göstermektedir. (Ercan & Kan, 2004, s. 212-213). Anket sorularının hazırlanmasında, Nadir Suğur, vd. (2008) ve B. Doğan, vd. (2012)'in çalışmalarından yararlanılmıştır.

Anket, birbirinden farklı meslekten, yaştan, eğitim düzeyinden, gelir seviyesinden insanlara uygulanarak, toplumun her kesimine ulaşılmaya çalışılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS Statics 18 programı (URL-11) ile analiz edilmiş, katılımcıların demografik özellikleri ile yoksullukları ve yoksulluk algıları arasında fark olup olmadığı Ki-Kare testi ile ortaya konulmuştur.

3.3. Araştırmanın Bulguları

Çalışmaya elde edilen bulgular bu başlık altında tablolar yardımıyla incelenmiştir.

3.3.1. Frekans Dağılımları

Hanehalkı bireylerinin yoksulluk algılarını belirleyen en önemli faktörlerin sosyal ve ekonomik özellikleri olduğu söylenebilir. Çalışmaya katılan bireylerin sosyal ve ekonomik özellikleri; cinsiyet, yaş, oturdukları yer, medeni durum, eğitim durumu, meslek durumu, sosyal güvenlik türü, hanehalkı türü, hanede yaşayan kişi sayısı, hanelerinin aylık toplam geliri, hanehalkı bireylerinin yaşadıkları evlerin mülkiyetine göre dağılımları aşağıdaki gibidir.

Tablo 28: Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı.

Cinsiyetler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Erkek	182	46,2
Kadın	212	53,8
Toplam	394	100,0

Tablo 28’de katılımcıların cinsiyete göre dağılımları verilmiştir. Anket çalışmasına; 182 erkek, 212 kadın olmak üzere toplam 394 kişi katılmıştır.

Tablo 29: Katılımcıların yaşa göre dağılımı.

Yaş Aralığı	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
15-25	118	29,9
26-36	102	25,9
37-47	114	28,9
48-58	40	10,2
59-69	14	3,6
69+	6	1,5
Toplam	394	100,0

Katılımcıların yaşlara göre dağılımları Tablo 29’da verilmiştir. Anket çalışmasına 15-25 yaş arası 118 kişi, 26-36 yaş arası 102 kişi, 37-47 yaş arası 114 kişi, 48-58 yaş arası 40 kişi, 59-69 yaş arası 14 kişi ve 69 yaş ve üstü 6 kişi katılmıştır. En fazla katılım oranı %29.9 ile 15-23 yaş aralığında görülmektedir.

Tablo 30: Katılımcıların oturdukları yere göre dağılımı.

İlçeler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Merkez	372	94,4
Amasra	6	1,5
Ulus	16	4,1
Toplam	394	100,0

Katılımcıların yaşadıkları yerin kültürel, sosyal ve ekonomik özelliklerinin yoksulluğa etkisi olduğu düşünülebilir. Bu nedenle anket formunda katılımcılardan yaşadıkları yeri belirtmeleri istenmiştir. Tablo 30’da katılımcıların çoğunluğu il merkezi ve il merkezine bağlı köylerde (372 kişi) yaşamaktadır. Katılımcıların 6’sı Amasra ilçesinde, 16’sı da Ulus ilçesinde yaşamaktadır.

Tablo 31: Katılımcıların medeni duruma göre dağılımı.

Medeni Durumlar	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Evli	213	54,1
Bekâr	165	41,9
Diğer	16	4,1
Toplam	394	100,0

Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin bilgilere Tablo 31’de yer verilmiştir. Anket çalışmasında katılımcıların; 213’ü evli, 165’i bekâr ve 16’sı diğer (boşanmış ve ya dul) bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 32: Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı.

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Okur-yazar değil	9	2,3
İlköğretim mezunu	128	32,5
Lise mezunu	102	25,9
Yüksekokul, üniversite ve üzeri	155	39,3
Toplam	394	100,0

Yoksulluk ve yoksulluğun algılanmasını belirleyen önemli etkenlerden biri de eğitim durumudur. Ankete katılan hanehalkı bireylerinin 9'u okur-yazar değilken; 128'i ilkököl, 102'si lise ve 155', yüksekokul, üniversite ve üzeri düzeyde eğitim almışlardır.

Tablo 33: Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı.

Meslekler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Çiftçi	14	3,6
İşçi	79	20,1
Sözleşmeli Personel	38	9,6
Esnaf Zanaatkâr	16	4,1
Memur	49	12,4
Şoför	5	1,3
Ev Hanımı	62	15,7
İşsiz	17	4,3
Diğer	114	28,9
Toplam	394	100,0

Tablo 33'te katılımcıların mesleklerine göre dağılımları gösterilmiştir. Katılımcıların; 14'ü çiftçi, 79'u işçi, 38'i, sözleşmeli personel, 16'sı esnaf ve zanaatkâr, 49'u memur, 5'i şoför, 62'si ev hanımı, 17'si işsiz ve avukat, eczacı, emekli ve benzer mesleklerin yer aldığı 114 bireyden oluşmaktadır. Yoksullukla çift yönlü ilişkisi olduğu bilinen işsizliğin, ankete katılan hanehalkı bireylerinin %4,3'ünü kapsadığı görülmüştür. TÜİK'in 2014 yılında yayımladığı "il bazında temel işgücü göstergeleri" çalışmasına göre Bartın'ın işsizlik oranı %6,2'dir. Bartın gibi sonradan il olan bazı vilayetlerin işsizlik oranları ise sırasıyla; Karabük %8, Yalova %11, Düzce %8,7, Osmaniye %14'tür. Bu karşılaştırmalardan sonra Bartın'da işsizlik oranının düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 34: Katılımcıların sosyal güvenlik türüne göre dağılımları.

Sosyal Güvence Türü	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
SSK	246	62,4
Bağ-Kur	59	15,0
Emekli Sandığı	48	12,2
Özel Sigorta	9	2,3
Sosyal Güvencesi Olmayan	32	8,1
Toplam	394	100,0

Sosyal güvencenin yoksulluğu azaltıcı etkisi olduğu bilindiğinden sosyal güvenlik bilgileri de katılımcılardan talep edilmiştir. Katılımcıların 246'sı SSK, 59'u Bağ-Kur, 48'i Emekli Sandığı ve 9'u özel sigortaya mensup iken, 32 bireyin herhangi bir sosyal güvencesi bulunmamaktadır.

Tablo 35: Katılımcıların hanehalkı türüne göre dağılımları.

Hanehalkı Türü	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Çocuklu Çekirdek Aile	272	69,0
Çocuksuz Çekirdek Aile	43	10,9
Geniş Aile	61	15,5
Tek Yetişkinli Aile	18	4,6
Toplam	394	100,0

Bartın'da yaşayan hanehalklarının yoksulluk algısının belirlenebilmesi amacını taşıyan bu çalışma için katılımcıların hanehalkı türünün belirlenmesinin gerekli olduğu düşünülmüştür. Çünkü Türkiye'de yoksulluk olgusu en fazla geniş ailelerde ve bağımlı çocuğu olan ailelerde görülmüştür (Tablo 22 ve 23). Çalışmaya katılan hanehalkı bireylerinin 272'si çocuklu çekirdek aile, 43'ü çocuksuz çekirdek aile 61'i geniş aile ve 18'si tek yetişkinli aileye mensup olduğu görülmüştür.

Tablo 36: Katılımcıların hanelerinde yaşayan kişi sayılarına göre dağılımları.

Hanede Yaşayan Kişi Sayısı	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
1-4	252	64,0
5-8	131	33,2
9-12	11	2,8
Toplam	394	100,0

Çalışmanın amacı çerçevesinde katılımcıların hanelerinde yaşayan kişi sayıları sorulmuştur. Buna göre katılımcıların, 252'si 1-4, 131'i 5-8 ve 11'i 9-12 kişilik hanelerde yaşamlarını sürdürmektedirler.

Tablo 37: Katılımcıların hanelerinin aylık toplam gelirlerine göre dağılımları.

Aylık Toplam Gelir	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
0-1000	45	11,4
1001-2000	122	31,0
2001-3001	125	31,7
3001-4000	61	15,5
4001+	41	10,4
Toplam	394	100,0

Katılımcıların aylık toplam gelir bilgilerinin yer aldığı Tablo 37'ye göre; 394 katılımcıdan 45'i 0-1000 TL arası, 122'si asgari ücret seviyesini de kapsayan 1001-2000 TL arası, 125'i 2001-3000 TL arası, 61'i 3001-4000 TL arası, 41'i 4000 TL ve üstünde gelire sahip olduğu görülmektedir. Bu değerler ile her gelir düzeyindeki hane halkı bireyine ulaşıldığı görülmektedir.

Tablo 38: Katılımcıların yaşadıkları evlerin mülkiyet durumuna göre dağılımı.

Mülkiyet Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Kendi evimiz	229	58,1
Kira	142	36,0
Yakınlarımızın/kira ödemiyoruz	20	5,1
Apartman bakımı karşılığında ücretsiz oturuyoruz	3	0,8
Toplam	394	100,0

Hanehalkı bireylerinin yaşadıkları evin mülkiyet durumu ile yoksulluk arasında bağlantı kurulabileceğinden, katılımcılara barındıkları yerin mülkiyet durumuyla ilgili bilgi talep edilmiştir. Tablo 38'e göre 394 kişiden; 229'u ev sahibi, 142'si kiracı, 20'si ev sahibi ve kiracı olmaksızın hayatını devam ettiren ve 3'ü apartman bakımı karşılığında barınanlardır.

3.3.2. Likert Sorularına Verilen Cevapların Dağılımları

Anket çalışmasına katılan hanehalkı bireylerinin, yoksulluk ve yoksulluk algılarını belirleyebilmek için Likert ölçeğine uyularak düzenlenmiş toplam yirmi beş soru sorulmuştur. Tablo 39'da Bartın hanehalkı bireylerinin anket sorularına verdikleri cevapların yüzdelerik dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 39: Anket sorularına verilen cevapların yüzdelerik dağılımları.

<u>Yoksulluk Durumu ile İlgili İfadeler</u>	Kesinlikle katılmıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kısmen Katılmıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Toplam (%)
Hanemiz düşük gelir grubundadır.	18,0	26,1	27,7	20,1	8,1	100,0
Parasal yetersizlikten dolayı eğitim alamadım/alamıyorum.	28,9	31,7	13,7	17,8	7,9	100,0
Maddi ve sosyal sorunlar nedeniyle sağlığıma özen gösteremiyorum.	27,7	29,4	16,8	17,0	9,1	100,0
Hanemizin aylık geliri, giderlerimizi karşılamaktadır.	10,9	17,3	27,4	31,7	12,7	100,0
Fiyatlar daha uygun olduğundan alışveriş için pazara gidiyorum.	9,1	12,4	25,1	36,0	17,3	100,0
Hayat standartlarımdan memnunum.	14,2	21,1	26,9	24,1	13,7	100,0
Evimizin genişliği ailemiz için yeterlidir.	7,9	17,5	22,3	35,0	17,3	100,0
Faturalarımızı ödemekte zorlanıyoruz.	19,0	29,9	26,1	17,8	8,1	100,0
Maddi sıkıntılar yüzünden sosyal aktivitelere katılmıyorum.	21,6	25,9	20,3	22,6	9,6	100,0
Temiz suya erişirken sorun yaşamıyorum.	17,3	17,5	15,5	31,2	18,5	100,0
<u>Yoksulluk Algısı İle İlgili İfadeler</u>						
Yoksulluk parasal bir olgudur.	9,6	15,5	23,4	34,0	17,5	100,0
Yoksul, evi barkı olmayan yiyecek bulamayan kişidir.	6,9	15,7	25,9	33,2	18,3	100,0
Toplumdan dışlanan psikolojik olarak ezilen kişi yoksuldur.	11,9	20,4	26,1	31,2	10,4	100,0
Yoksulluk kişinin tembel olmasıyla alakalıdır.	12,4	22,3	30,5	22,3	12,4	100,0

Tablo 39: Devam ediyor.

Kişinin yoksulluğu ailesinden kaynaklanır.	15,2	28,4	31,5	16,5	8,4	100,0
Katları, yatları ve yüklü miktarda parası olan kişi zengindir.	10,2	13,2	19,0	31,2	26,4	100,0
Yoksulluğun sorumlusu zenginlerdir.	12,2	22,6	28,9	22,3	14,0	100,0
Zengin olmak için çalışmak gerekir.	6,1	13,6	28,7	34,3	17,3	100,0
Yoksulluk aile içi şiddete sebep olmaktadır.	9,4	16,2	27,4	30,5	16,5	100,0
Yoksul kişiler suç işlemeye daha yatkındır.	10,4	18,8	32,2	27,4	11,2	100,0
Yaşadığım yöre güvenlidir.	7,6	11,9	30,7	36,3	13,5	100,0
Yoksulluk ile ekonomik ve sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebilir.	5,1	8,4	21,8	41,9	22,8	100,0
Yoksulluk önlenemez bir olgudur.	23,4	32,0	20,3	12,9	11,4	100,0
Yoksulluk, toplumun eğitim seviyesi yükselirse azalır.	7,4	12,9	26,6	31,5	21,6	100,0
Yoksulluk bazı kişilerin kaderidir.	22,3	19,5	25,6	17,5	15,0	100,0

Bartın hanehalkı bireylerinin kendi yoksulluk durumlarını nasıl tanımladığını belirleyebilmek için sorulan; ‘*parasal yetersizlikten dolayı eğitim alamadım/alamıyorum*’, ‘*maddi ve sosyal sorunlar nedeniyle sağlığıma özen gösteremiyorum*’, ‘*faturalarımızı ödemekte zorlanıyoruz*’, ‘*maddi sıkıntılar yüzünden sosyal aktivitelere katılmıyorum*’ sorularına en yüksek yüzdelerle ‘kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum’ şeklinde yanıtlamışlardır. ‘*Hanemizin aylık geliri, giderlerimizi karşılamaktadır*’, ‘*Evimizin genişliği ailemiz için yeterlidir*’, ‘*Temiz suya erişirken sorun yaşamıyorum*’ sorularını da genellikle ‘katılıyorum’ şeklinde cevaplandıkları görülmüştür. Anket sorularına verilen cevaplar yoksulluk algısı çerçevesinde değerlendirildiğinde, Bartın’da yaşayan hanehalkı bireylerinin kendilerini yoksul olarak tanımlamadıkları ifade edilebilir. Ancak yoksulluğun çok boyutlu yapısından olsa gerek ‘*hanemiz düşük gelir grubundadır*’ ifadesine en fazla cevabı %27.7 oranında ‘kısmen katılıyorum’ şeklinde cevap verdikleri görülmüştür.

Bartın hanehalkı bireylerinin, yoksulluk ile yoksulu ve zenginlik ile zengini nasıl algıladıklarını ortaya koyabilme amacıyla hazırlanan bölümde verilen cevaplara göre bireylerin %34 ‘ü yoksulluğu parasal bir olgu olarak algıladığı görülmüştür. Yoksulu ise en yüksek yüzde oranlarına göre, yiyeceği olmayan, toplumdan dışlanan, kısmen suç işlemeye meyilli kişiler olarak tanımladıkları görülmüştür. Hanehalkı bireyleri zenginlik ve zengini de parasal bir olgu olarak algıladığı söylenebilir. Sosyal ve ekonomik alanda sağlanan adalet ve eşitlikle yoksulluğa karşı mücadele edilebileceğine katılanların oranı %41.9, kesinlikle katılanların oranı ise %22.8 olduğu görülmüştür. Yoksulluğun önlenemez bir olgu olduğuna

ise bireylerin %32'si katılmayarak gelecekte yoksulluğun azalacağına inandıkları söylenebilir. Aynı zamanda eğitim oranlarının yükselmesi, yoksulluğa olumsuz bir etki yapacağı hususunda hanehalkı bireylerinin önemli bir kısmı hemfikirdir.

3.3.3. Hipotezler

Bartın hanehalkının yoksulluk algısını analiz edebilmek için anket çalışmasında yirmi beş adet beşli likert ölçeğine göre düzenlenmiş sorulara yer verilmiştir. Bu sorular yoksulluk algısını etkileyen; eğitim, sağlık, güvenli bir ortam temiz suya erişim, kader inancı gibi faktörler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Bartın ilinde yaşayan hanehalkının yoksulluk ve yoksulluk algılarının demografik özelliklere göre ne tür farklılıklar gösterdiğini belirlemek üzere aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H1: “Hanemiz düşük gelir grubundadır” İfadesine verilen cevaplar cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H2: “Parasal yetersizlikten dolayı eğitim alamadım/alamıyorum” ifadesine verilen cevaplar hanenin aylık toplam gelirine göre farklılık göstermektedir.

H3: “Maddi ve sosyal sorunlar nedeniyle sağlığıma özen gösteremiyorum” ifadesine verilen cevaplar bireylerin sosyal güvence türüne göre farklılık göstermektedir.

H4: “Hanemizin aylık geliri, giderlerimizi karşılamaktadır” ifadesine verilen cevaplar hanenin mülkiyet durumuna göre farklılık göstermektedir.

H5: “Fiyatlar daha uygun olduğundan alışveriş için pazara gidiyorum” ifadesine verilen cevaplar hanenin aylık toplam gelirine göre farklılık göstermektedir.

H6: “Hayat standartlarımdan memnunum” ifadesine verilen cevaplar cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H7: “Evimizin genişliği ailemiz için yeterlidir” ifadesine verilen cevaplar hanede yaşayan kişi sayısına göre farklılık göstermektedir.

H8: “Faturalarımızı ödemekte zorlanıyoruz” ifadesine verilen cevaplar hanenin mülkiyet durumuna göre farklılık göstermektedir.

H9: “ Maddi sıkıntılar yüzünden sosyal aktivitelere katılamıyorum” ifadesine verilen cevaplar bireylerin yaş aralığına göre farklılık göstermektedir.

H10: “ Temiz suya erişirken sorun yaşamıyorum” ifadesine verilen cevaplar ikamet edilen mahalleye göre farklılık göstermektedir.

H11: “ Yoksulluk parasal bir olgudur” ifadesine verilen cevaplar bireylerin mesleğine göre farklılık göstermektedir.

H12: “Yoksul, evi barkı olmayan yiyecek bulamayan kişidir” ifadesine verilen cevaplar hanehalkı türüne göre farklılık göstermektedir.

H13: “Toplumdan dışlanan psikolojik olarak ezilen kişi yoksuldur” ifadesine verilen cevaplar bireylerin cinsiyetine göre farklılık göstermektedir.

H14: “Yoksulluk kişinin tembel olmasıyla alakalıdır” ifadesine verilen cevaplar bireylerin eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

H15: “Kişinin yoksulluğu ailesinden kaynaklanır” ifadesine verilen cevaplar hanede yaşayan kişi sayısına göre farklılık göstermektedir.

H16: “Katları, yatakları ve yüklü miktarda parası olan kişi zengindir” ifadesine verilen cevaplar hanenin aylık toplam gelirine göre farklılık göstermektedir.

H17: “Yoksulluğun sorumlusu zenginlerdir” ifadesine verilen cevaplar bireylerin mesleğine göre farklılık göstermektedir.

H18: “Zengin olmak için çalışmak gerekir” ifadesine verilen cevaplar bireylerin mesleğine göre farklılık göstermektedir.

H19: “Yoksulluk aile içi şiddete sebep olmaktadır” ifadesine verilen cevaplar bireylerin cinsiyetine göre farklılık göstermektedir.

H20: “Yoksul kişiler suç işlemeye daha yatkındır” ifadesine verilen cevaplar bireylerin eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

H21: “Yaşadığım yöre güvenlidir” ifadesine verilen cevaplar ikamet edilen ilçeye göre farklılık göstermektedir.

H22: “Yoksulluk ile ekonomik ve sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebilir” ifadesine verilen cevaplar bireylerin eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

H23: “Yoksulluk önlenemez bir olgudur” ifadesine verilen cevaplar yaş aralığına göre farklılık göstermektedir.

H24: “Yoksulluk, toplumun eğitim seviyesi yükselirse azalır” ifadesine verilen cevaplar hanenin aylık toplam gelirine göre farklılık göstermektedir.

H25: “Yoksulluk bazı kişilerin kaderidir” ifadesine verilen cevaplar yaş aralığına göre farklılık göstermektedir.

3.3.3.1. Hipotezlerin Test Edilmesi ve Yorumlanması

Bartın hanehalklarının yoksulluk algılarını belirleyebilmek üzere uygulanan anket çalışması sonucunda elde edilen veriler arasında bir ilişki bulunup bulunmadığını saptayabilmek üzere kurulan 25 hipoteze Ki-Kare testi yapıp, çeşitli çapraz tablolar oluşturulmuştur. Yoksulluk ve yoksulluk algısı ile demografik veriler arasında uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ortaya çıkan ilişkililik hali aşağıda incelenmektedir.

Hipotez 1, “Hanemiz düşük gelir grubundadır İfadesine verilen cevaplar cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 40: Hanenin düşük gelir grubunda algılanması ile bireylerin cinsiyetleri arasındaki ilişki.

Cinsiyet		“Hanemiz düşük gelir grubundadır” ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kadın	Kişi Sayısı	21	61	73	42	15	212
	%	%5.3	%15.5	%18.5	%10.7	%3.8	%56.8
Erkek	Kişi Sayısı	50	42	36	37	17	182
	%	%12.7	%10.7	%9.1	%9.4	%4.3	%46.2
Toplam	Kişi Sayısı	71	103	103	79	32	394
	%	%18.0	%26.1	%27.7	%20.1	%8.1	%100

(χ^2 : 26.219, sd:4, p: 0.000 < 0.05)

İlk soru için elde edilen cevapların cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Ki-Kare testi ile oluşturulan tablo incelendiğinde; 0.05

anlamlılık düzeyinde cinsiyetler ile bu soruya verilen cevaplar arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılığın olduğuna karar verilir ($p < 0.05$). Bu testin sonucuna göre hanenin hangi gelir grubunda yer aldığını, kadınlar ve erkekler benzer şekilde algılamamaktadır.

Hipotez 2, “*Parasal yetersizlikten dolayı eğitim alamadım/alamıyorum ifadesine verilen cevaplar hanenin aylık toplam gelirin göre farklılık göstermektedir*” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 41: Hanehalkı bireylerinin eğitim alabilme durumları ile hanenin aylık toplam geliri arasındaki ilişki.

Hanenin Aylık Toplam Geliri		Parasal yetersizlikten dolayı eğitim alamadım/alamıyorum ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-1000	Kişi Sayısı	11	13	8	9	4	45
	%	%2,8	%3,3	%2,0	%2,3	%1,0	%11,4
1001-2000	Kişi Sayısı	33	37	14	24	14	122
	%	%8,4	%9,4	%3,6	%6,1	%3,6	%31,0
2001-3000	Kişi Sayısı	31	34	20	29	11	125
	%	%7,9	%8,6	%5,1	%7,4	%2,8	%31,7
3001-4000	Kişi Sayısı	20	26	8	6	1	61
	%	5,1%	6,6%	2,0%	1,5%	,3%	15,5%
4000+	Kişi Sayısı	19	15	4	2	1	41
	%	4,8%	3,8%	1,0%	,5%	,3%	10,4%
Toplam	Kişi Sayısı	114	125	54	70	31	394
	%	28,9%	31,7%	13,7%	17,8%	7,9%	100,0%

(χ^2 : 26.547, sd:16, p: 0.047 < 0.05)

Tablo 41’e göre, bireyin maddi sıkıntıları sebebiyle eğitim alamama durumu ile hanenin aylık toplam geliri arasında farklılık olup olmadığını anlamak için Ki-Kare testine bakılmıştır. Ki-Kare testi için p değeri 0.047 olduğundan hanenin aylık toplam geliri ile eğitim alamama durumu arasında önemli bir farklılığın bulunduğu kabul edilir ($p < 0.05$). Başka bir deyişle, farklı gelir seviyesine sahip hanelerin eğitim hizmetlerine erişebilmeleri arasında farklılıklar bulunmaktadır.

Hipotez 3 “*Maddi ve sosyal sorunlar nedeniyle sağlığıma özen gösteremiyorum ifadesine verilen cevaplar bireylerin sosyal güvence türüne göre farklılık göstermektedir*” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 42: Hanehalkı bireylerinin maddi ve sosyal sorunları nedeniyle sağlıklarına özen gösterip gösterememeleri ile mensup olduğu sosyal güvence türleri arasındaki ilişki.

Sosyal Güvence Türü		Maddi ve sosyal sorunlar nedeniyle sağlığuma özen gösteremiyorum ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
SSK	Kişi Sayısı	74	89	26	40	17	246
	%	%18,8	%22,6	%6,6	%10,2	%4,3	%62,4
Bağ-Kur	Kişi Sayısı	9	15	14	15	6	59
	%	%2,3	%3,8	%3,6	%3,8	%1,5	%15,0
Emekli Sandığı	Kişi Sayısı	22	11	7	5	3	48
	%	%5,6	%2,8	%1,8	%1,3	%0,8	%12,2
Özel Sigorta	Kişi Sayısı	2	4	1	2	0	9
	%	%0,5	%1,0	%0,3	%0,5	%0,0	%2,3
Yok	Kişi Sayısı	7	6	6	8	5	32
	%	%1,8	%1,5	%1,5	%2,0	%1,3	%8,1
Toplam	Kişi Sayısı	114	125	54	70	31	394
	%	%28,9	%31,7	%13,7	%17,8	%7,9	%100,0

(χ^2 : 30.483, sd:16, p: 0.016 < 0.05)

Hanehalkı bireylerinin sağlıklarına özen gösterebilme durumlarına ilişkin cevapları ile bağlı oldukları sosyal güvence türleri arasında farklılık olup olmadığı saptamak için Ki-Kare testi uygulanmıştır. Ki-Kare testi için p değeri 0.016 olduğundan aralarında önemli bir farklılık bulunduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Bu durumda sosyal güvence türünün, bireylerin sağlık hizmetlerinden faydalanabilmelerini etkileyen faktörlerden biri olduğu görülmüştür (Tablo 42).

Hipotez 4 ‘‘Hanemizin aylık geliri, giderlerimizi karşılamaktadır ifadesine verilen cevaplar hanenin mülkiyet durumuna göre farklılık göstermektedir’’ olarak tanımlanmıştır.

Hanehalkı bireylerinin aylık gelirlerinin giderlerini karşılayabilme hâlleri ile hanelerinin mülkiyet durumları arasında önemli bir fark olup olmadığı belirleyebilmek için Ki-Kare testi yapılmıştır. Test sonucunda p değeri 0.503 olduğundan H4 hipotezi istatistiki açıdan doğrulanmamıştır ($p > 0.05$). Hanenin aylık gelirin giderlerini karşılayıp karşılayamaması ve hanenin mülkiyet durumu arasında önemli bir farklılık gözlemlenmemiştir. Bu durumda bireylerin hane mülkiyetleri ne olursa olsun (ister kiracı ister ev sahibi vd.) aylık gelirleri ile giderlerini karşılayabilme durumları benzerdir (Tablo 43).

Tablo 43: Aylık gelirin giderleri karşılayıp karşılayamaması ile hanenin mülkiyet durumu arasındaki ilişki.

Mülkiyet Durumu		Hanemizin aylık geliri giderlerimizi karşılamaktadır ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kendi evimiz	Kişi Sayısı	21	40	57	77	34	229
	%	%5,3	%10,2	%14,5	%19,5	%8,6	%58,1
Kira	Kişi Sayısı	20	24	43	43	12	142
	%	%5,1	%6,1	%10,9	%10,9	%3,0	%36,0
Yakınlarımızın/kira ödemiyoruz	Kişi Sayısı	1	4	7	4	4	20
	%	%0,3	%1,0	%1,8	%1,0	%1,0	%5,1
Apartman bakımı karşılığında ücretsiz oturuyoruz	Kişi Sayısı	1	0	1	1	0	3
	%	%0,3	%0,0	%0,3	%0,3	%0,0	%0,8
Toplam	Kişi Sayısı	43	68	108	125	50	394
	%	%10,9	%17,3	%27,4	%31,7	%12,7	%100,0

(χ^2 : 11.302, sd:12, p: 0.503 > 0.05)

Hipotez 5 “Fiyatlar daha uygun olduğundan alışveriş için pazara gidiyorum ifadesine verilen cevaplar hanenin aylık toplam gelirine göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 44: Alışveriş için pazara gitme durumu ile hanenin geliri arasındaki ilişki

Hanenin Aylık Toplam Geliri		Fiyatlar daha uygun olduğundan alışveriş için pazara gidiyorum ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-1000	Kişi Sayısı	4	6	7	21	7	45
	%	%1,0	%1,5	%1,8	%5,3	%1,8	%11,4
1001-2000	Kişi Sayısı	14	12	23	42	25	122
	%	%3,6	%3,0	%7,4	%10,7	%6,3	%31,0
2001-3000	Kişi Sayısı	11	17	33	44	20	125
	%	%2,8	%4,3	%8,4	%11,2	%5,1	%31,7
3001-4000	Kişi Sayısı	3	10	15	22	11	61
	%	%0,8	%2,5	%3,8	%5,6	%2,8	%15,5
4000+	Kişi Sayısı	4	4	15	13	5	41
	%	%1,0	%1,0	%3,8	%3,3	%1,3	%10,4
Toplam	Kişi Sayısı	36	49	99	142	68	394
	%	%9,1	%12,4	%25,1	%36,0	%17,3	%100,0

(χ^2 : 11.043, sd:16, p: 0.807 > 0.05)

Hanehalkı bireylerinin alışveriş için pazara gitme durumu ile hanenin geliri arasında farklılık gösterip göstermediği Ki-Kare testiyle incelendiğinde; 0.05 anlamlılık düzeyinde p değeri 0.807 olduğundan, verilen cevaplarla hane geliri arasında önemli bir farklılığın bulunmadığına karar verilir. Bu durumda sık sık duyulan ‘Pazar fiyatlarının market ve manav fiyatlarından farkı yok, pazar da artık çok pahalı vb.’ görüşlerin, her gelir seviyesine mensup hanehalkı bireyleri tarafından paylaşıldığını söyleyebilmek mümkündür.

Hipotez 6 ‘‘Hayat standartlarından memnunun ifadesine verilen cevaplar cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir’’ olarak tanımlanmıştır.

Tablo 45: Hayat standartlarından memnuniyet durumu ile cinsiyet arasındaki ilişki

Cinsiyet		Hayat standartlarından memnunun ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kadın	Kişi Sayısı	28	37	64	54	29	212
	%	%7,1	%9,4	%16,2	%13,7	%7,4	%53,8
Erkek	Kişi Sayısı	28	46	42	41	25	182
	%	%7,1	%11,7	%10,7	%10,4	%6,3	%46,2
Toplam	Kişi Sayısı	56	83	106	95	54	394
	%	%14,2	%21,1	%26,9	%24,1	%13,7	%100,0

(χ^2 : 5.364, sd:4, p: 0.252 > 0.05)

Ki-Kare testi ile oluşturulan Tablo 45 incelendiğinde; 0.05 anlamlılık düzeyinde hanehalkı bireylerinin hayat standartlarından memnuniyet durumları ile cinsiyetleri arasında farklılık olduğunu kabul eden H6 hipotezi istatistiki açıdan doğrulanmamıştır (p>0.05). Kadın ve erkeklerin hayat koşullarından memnuniyetleri benzer özelliktedir.

Hipotez 7 ‘‘Evimizin genişliği ailemiz için yeterlidir ifadesine verilen cevaplar hanede yaşayan kişi sayısına göre farklılık göstermektedir’’ olarak tanımlanmıştır.

Hane genişliğinin yeterliliğinin hanede yaşayan kişi sayısına göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak üzere Ki-Kare testi yapılmıştır. Buna göre 0.05 anlamlılık düzeyinde hanenin genişliği ile hanede yaşayan kişi sayısı arasında önemli bir farklılığın olmadığı gözlemlenmiştir (p>0.05). Yani hanenin genişliğinin yeterlilik durumu ile hanede yaşayan kişi sayısının fazla veya az olması arasında bir ilişki görülmemiştir (Tablo 46).

Tablo 46: Hanenin genişliğinin yeterlilik durumu ile hanede yaşayan kişi sayısı arasındaki ilişki.

Kişi Sayısı		Evimizin genişliği ailemiz için yeterlidir ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
1-4	Kişi Sayısı	23	46	52	90	41	252
	%	%5,8	%11,7	%13,2	%22,8	%10,4	%64,0
5-8	Kişi Sayısı	7	22	33	44	25	131
	%	%1,8	%5,6	%8,4	%11,2	%6,3	%33,2
9-12	Kişi Sayısı	1	1	3	4	2	11
	%	%0,3	%0,3	%0,8	%1,0	%0,5	%2,8
Toplam	Kişi Sayısı	31	69	88	138	68	394
	%	%7,9	%17,5	22,3	%35,0	%17,3	%100,0

(χ^2 : 3.596, sd:8, p: 0.892 > 0.05)

Hipotez 8 “*Faturalarımızı ödemekte zorlanıyoruz ifadesine verilen cevaplar hanenin mülkiyet durumuna göre farklılık göstermektedir*” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 47: Fatura ödemelerindeki zorluklar ile hanenin mülkiyet durumu arasındaki ilişki.

Mülkiyet Durumu		Faturalarımızı ödemekte zorlanıyoruz ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kendi evimiz	Kişi Sayısı	52	67	58	38	14	229
	%	%13,2	%17,0	%14,7	%9,6	%3,6	%58,1
Kira	Kişi Sayısı	23	48	35	21	15	142
	%	%5,8	%12,2	%8,9	%5,3	%3,8	%36,0
Yakınlarımızın/kiran/kira ödemiyoruz	Kişi Sayısı	0	3	10	6	1	20
	%	%0,0	%0,8	%2,5	%1,5	%0,3	%5,1
Apartman bakımı karşılığında ücretsiz oturuyoruz	Kişi Sayısı	0	0	0	1	2	3
	%	%0,0	%0,0	%0,0	%0,3	%0,5	%0,8
Toplam	Kişi Sayısı	75	118	103	66	32	394
	%	%19,0	%29,9	%26,1	%16,8	%8,1	%100,0

(χ^2 : 33.049, sd:12, p: 0.001 < 0.05)

Hanehalkı bireylerinin faturalarını öderken güçlük çekme hâlleri ile hanenin mülkiyet durumları arasında önemli bir fark olup olmadığı Ki-Kare testi yapılarak saptanmıştır. Test sonucunda p değeri 0.001 olduğundan, 0.05 anlamlılık düzeyinde aralarında önemli derece bir farklılık olduğuna karar verilmiştir (p<0.05). Tablo 43’te H4 hipotezi “*Hanemizin aylık*

geliri, giderlerimizi karşılamaktadır ifadesine verilen cevaplar hanenin mülkiyet durumuna göre farklılık göstermektedir” istatistiki açıdan doğrulanmamıştı. Bu durumda hanehalkı bireyleri mülkiyet durumlarına göre fatura ödemelerinde zorlanmaları birbirinden farklı iken, aylık gelirlerinin giderlerini birbirlerine benzer şekilde karşıladığı gözlemlenmiştir.

Hipotez 9 “Maddi sıkıntılar yüzünden sosyal aktivitelere katılamıyorum ifadesine verilen cevaplar bireylerin yaş aralığına göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 48: Sosyal aktivitelere katılma ile yaş aralığı arasındaki ilişki.

Yaş Aralığı		Maddi sıkıntılar yüzünden sosyal aktivitelere katılamıyorum ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
15-25	Kişi Sayısı	29	38	22	20	9	118
	%	%7,4	%9,6	%5,6	%5,1	%2,3	%29,9
26-36	Kişi Sayısı	20	23	27	25	7	102
	%	%5,1	%5,8	%6,9	%6,3	%1,8	%25,9
37-47	Kişi Sayısı	19	27	24	32	12	114
	%	%4,8	%6,9	%6,1	%8,1	%3,0	%28,9
48-58	Kişi Sayısı	10	7	6	9	8	40
	%	%2,5	%1,8	%1,5	%2,3	%2,0	%10,2
59-69	Kişi Sayısı	4	4	1	3	2	14
	%	%1,0	%1,0	%0,3	%0,8	%0,5	%3,6
69+	Kişi Sayısı	3	3	0	0	0	6
	%	%0,8	%0,8	%0,0	%0,0	%0,0	%1,5
Toplam	Kişi Sayısı	85	102	80	89	38	394
	%	%21,6	%25,9	%20,3	%22,6	%9,6	%100,0

(χ^2 : 26.199, sd:20, p: 0.159 > 0.05)

Tablo 48’de, hanehalkı bireylerinin konser, tiyatro, sinema vb. sosyal aktivitelere maddi sıkıntılar yüzünden katılıp katılmama durumları ile yaş aralığı arasında farklılık olup olmadığı Ki-Kare testi ile incelendiğinde; 0.05 anlamlılık düzeyinde p değeri 0.159 bulunduğundan katılımcıların cevapları ile yaş aralığının arasında önemli bir farklılık gözlemlenmemiştir. Yani her yaştaki hanehalkı bireyinin maddi sıkıntılar yüzünden sosyal aktivitelere katılıp katılmama halleri birbiriyle benzerlik göstermektedir.

Hipotez 10 “Temiz suya erişirken sorun yaşamıyorum ifadesine verilen cevaplar ikamet edilen ilçeye göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 49: Temiz suya kolay erişim ile ikamet edilen ilçe arasındaki ilişki.

İlçeler		Temiz suya erişirken sorun yaşamıyorum ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Merkez	Kişi Sayısı	62	65	58	116	71	372
	%	%15,7	%16,5	%14,7	%29,4	%18,0	%94,4
Amasra	Kişi Sayısı	4	1	1	0	0	6
	%	%1,0	%0,3	%0,3	%0,0	%0,0	%1,5
Ulus	Kişi Sayısı	2	3	2	7	2	16
	%	%0,5	%0,8	%0,5	%1,8	%0,5	%4,1
Toplam	Kişi Sayısı	68	69	61	123	73	394
	%	%17,3	%17,5	%15,5	%31,2	%18,5	%100,0

(χ^2 : 13.055, sd:8, p: 0.110 > 0.05)

Yoksulluğun göstergelerinden olan temiz suya kolay erişim ile ilgili ifadenin Bartın'ın ilçelerine göre farklılık gösterip göstermediğine Ki-Kare testi ile sınanmıştır. Bartın'ın Kurucaşile hariç diğer ilçelerindeki katılımcıların verdikleri cevaplara göre, ilçelerin temiz suya erişirken sorun yaşayıp yaşamamaları arasında önemli bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Tablo 49, farklı ilçelerde yaşayan bireylerin temiz suya kolay erişip erişemedikleri arasında farklılık olmadığını yansıtmaktadır.

Hipotez 11 “*Yoksulluk parasal bir olgudur ifadesine verilen cevaplar bireylerin mesleğine göre farklılık göstermektedir*” olarak tanımlanmıştır.

Çok boyutlu yoksulluk kavramının parasal tanımına katılıp katılmadıkları bireylere sorulmuştur. Elde edilen cevaplarla hanehalkı bireylerinin meslek türleri arasında farklılık olup olmadığı Ki-Kare testi ile sınanıldığında; 0.05 anlamlılık düzeyinde p değeri 0.065 bulunduğundan, yoksulluğun parasal bir olgu olarak algılanması ile katılımcıların meslekleri arasında önemli derecede bir farklılığın olmadığı gözlemlenmiştir ($p>0.05$). Böylece hanehalkı bireyi hangi meslekten olursa olsun yoksulluk kavramını para ile ilişkilendirirken benzerlik gösterdiği söylenebilir (Tablo 50).

Tablo 50:Yoksulluğun parasal algılanması ile meslek ilişkisi.

Meslekler		Yoksulluk parasal bir olgudur ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Çiftçi	Kişi Sayısı	4	0	2	4	4	14
	%	%1,0	%0,0	%0,5	%1,0	%1,0	%3,6
İşçi	Kişi Sayısı	10	13	16	24	16	79
	%	%2,5	%3,3	%4,1	%6,1	%4,1	%20,1
Sözleşmeli Personel	Kişi Sayısı	3	5	12	13	5	38
	%	%0,8	%1,3	%3,0	%3,3	%1,3	%9,6
Esnaf zanaatkâr	Kişi Sayısı	4	3	5	3	1	16
	%	%1,0	%0,8	%1,3	%0,8	%0,3	%4,1
Memur	Kişi Sayısı	8	10	8	12	11	49
	%	%2,0	%2,5	%2,0	%3,0	%2,8	%12,4
Şoför	Kişi Sayısı	1	1	0	3	0	5
	%	%0,3	%0,3	%0,0	%0,8	%0,0	%1,3
Ev hanımı	Kişi Sayısı	2	5	20	24	11	62
	%	%0,5	%1,3	%5,1	%6,1	%2,8	%15,7
İşsiz	Kişi Sayısı	0	1	5	8	3	17
	%	%0,0	%0,3	%1,3	%2,0	%0,8	%4,3
Diğer	Kişi Sayısı	6	23	24	43	18	114
	%	%1,5	%5,8	%6,1	%10,9	%4,6	%28,9
Toplam	Kişi Sayısı	38	61	92	134	69	394
	%	%9,6	%15,5	%23,4	%34,0	%17,5	%100,0

(χ^2 : 44.846, sd:32, p: 0.065 > 0.05)

Hipotez 12 “Yoksul, evi barkı olmayan yiyecek bulamayan kişidir ifadesine verilen cevaplar hanehalkı türüne göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 51: Maddi yoksulluk tanımı ile hanehalkı türü arasındaki ilişki.

Hanehalkı türü		Yoksul, evi barkı olmayan yiyecek bulamayan kişidir ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Çocuklu çekirdek aile	Kişi Sayısı	21	36	71	98	46	272
	%	%5,3	%9,1	%18,0	%24,9	%11,7	%69,0
Çocuksuz çekirdek aile	Kişi Sayısı	2	7	13	12	9	43
	%	%0,5	%1,8	%3,3	%3,0	%2,3	%10,9
Geniş aile	Kişi Sayısı	3	15	13	17	13	61
	%	%0,8	%3,8	%3,3	%4,3	%3,3	%15,5
Tek yetişkinli aile	Kişi Sayısı	1	4	5	4	4	18
	%	%0,3	%1,0	%1,3	%1,0	%1,0	%4,6
Toplam	Kişi Sayısı	27	62	102	131	72	394
	%	%6,9	%15,7	%25,9	%33,2	%18,3	%100

(χ^2 : 9.521, sd:12, p: 0.658 > 0.05)

Yoksulluğun, evsizlik ve açlık gibi maddi varlıklarla değerlendiren ifade ile hanehalkı türü arasında farklılık olduğunu savunan H12 hipotezini incelemek için Ki-Kare testi uygulanmıştır. Testin sonucuna göre, 0.05 anlamlılık seviyesinde p değeri 0.658 olduğundan maddi yoksulluk tanımı ile hanehalkı türü arasında önemli bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p>0.05$). Bu durumda, ister kalabalık ister tek yetişkinli aile bireyleri yoksulluğu barınma ve açlıkla birlikte algılanmalarında benzerlik olduğu söylenebilir.

Hipotez 13 “*Toplumdan dışlanan, psikolojik olarak ezilen kişi yoksuldur ifadesine verilen cevaplar bireylerin cinsiyetine göre farklılık göstermektedir*” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 52: Psikolojik yoksulluk tanımı ile cinsiyet arasındaki ilişki.

Cinsiyet		Toplumdan dışlanan psikolojik olarak ezilen kişi yoksuldur ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kadın	Kişi Sayısı	20	40	61	72	18	211
	%	%5,1	%10,2	%15,5	%18,3	%4,6	%53,7
Erkek	Kişi Sayısı	27	39	42	51	23	182
	%	%6,9	%9,9	%10,7	%13,0	%5,9	%46,3
Toplam	Kişi Sayısı	47	79	103	123	41	393
	%	%12,0	%20,1	%26,2	%31,3	%10,4	%100

(χ^2 : 6.651, sd:4, p: 0.155 > 0.05)

Yoksulluğun psikolojik boyutuyla değerlendirildiği manevi bir yoksulluk tanımını ele alan H13 hipotezini incelemek üzere Ki-Kare testi uygulanmıştır. Teste göre hipotezin p değeri 0.155 olarak bulunduğundan, 0.05 anlamlılık seviyesinde aralarında önemli bir fark olmadığı gözlemlenmiştir ($p>0.05$). Bunun sonucunda kadın ve erkeklerin yoksulluğun psikolojik boyutunu birbirlerine benzer şekilde algıladıkları ifade edilebilir.

Hipotez 14 “*Yoksulluk kişinin tembel olmasıyla alakalıdır ifadesine verilen cevaplar bireylerin eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir*” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 53: Yoksulluğun tembellikle alakalı olması ile bireylerin eğitim durumları arasındaki ilişki.

Eğitim durumu		Yoksulluk kişinin tembel olmasıyla alakalıdır ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Okur-yazar değil	Kişi Sayısı	1	2	3	2	1	9
	%	%0,3	%0,5	%0,8	%0,5	%0,3	%2,3
İlköğretim mezunu	Kişi Sayısı	15	14	46	36	17	128
	%	%3,8	%3,6	%11,7	%9,1	%4,3	%32,5
Lise mezunu	Kişi Sayısı	9	23	30	26	14	102
	%	%2,3	%5,8	%7,6	%6,6	%3,6	%25,9
Yüksekokul, üniversite ve üzeri	Kişi Sayısı	24	49	41	24	17	155
	%	%6,1	%12,4	%10,4	%6,1	%4,3	%39,3
Toplam	Kişi Sayısı	49	88	120	88	49	394
	%	%12,4	%22,3	%30,5	%22,3	%12,4	%100,0

(χ^2 : 23.979, sd:12, p: 0.02 < 0.05)

Yoksulluğun tembellikle alakalı olması ile katılımcıların eğitim durumları arasında farklılık olup olmadığını anlamak için Ki-Kare testi uygulanmıştır. Buna göre 0.05 anlamlılık düzeyinde p değeri 0.02 bulunduğundan hipotez istatistiki olarak doğrulanmıştır ($p < 0.05$). Yani katılımcıların eğitim durumları ile kişinin yoksulluğunun tembellikten kaynaklanması arasında önemli farklılıklar mevcuttur. Buna göre eğitim seviyesi arttıkça yoksulluğun tembellikten kaynaklanmadığı görüşünün yaygın olduğu görülmüştür.

Hipotez 15 “*Kişinin yoksulluğu ailesinden kaynaklanır ifadesine verilen cevaplar hanede yaşayan kişi sayısına göre farklılık göstermektedir*” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 54: Yoksulluğun aileden kaynaklanması ile hanede yaşayan kişi sayısı arasındaki ilişki.

Kişi Sayısı		Kişinin yoksulluğu ailesinden kaynaklanır ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
1-4	Kişi Sayısı	36	77	80	39	20	252
	%	%9,1	%19,5	%20,3	%9,9	%5,1	%64,0
5-8	Kişi Sayısı	22	33	42	22	12	131
	%	%5,6	%8,4	%10,7	%5,6	%3,0	%33,2
9-12	Kişi Sayısı	2	2	2	4	1	11
	%	%0,5	%0,5	%0,5	%1,0	%0,3	%2,8
Toplam	Kişi Sayısı	60	112	124	65	33	394
	%	%15,2	%28,4	%31,5	%16,5	%8,4	%100

(χ^2 : 5.308, sd:8, p: 0.724 > 0.05)

Yoksulluğun aileden kaynaklandığını ileri süren ifadeye verilen cevaplarla hanede yaşayan kişi sayısı arasında farklılık olup olmadığını belirlemek üzere Ki-Kare testi yapılmıştır. 0.05 anlamlılık düzeyinde p değeri 0.724 olduğundan yoksulluğun aileden kaynaklanma durumunun hanede yaşayan kişi sayısına göre önemli bir farklılık göstermediğine karar verilmiştir (p>0.05). Bu durumda farklı kişi sayılarına sahip hanehalklarının, yoksulluğun aileden kaynaklanması hususunda ortak görüşlere sahip olduğu söylenebilir.

Hipotez 16 “*Katları, yatları ve yüklü miktarda parası olan kişi zengindir ifadesine verilen cevaplar hanenin aylık toplam gelirine göre farklılık göstermektedir*” olarak tanımlanmıştır.

Zenginliği mal ve mülk gibi maddi bir tanımla değerlendiren ifade ile hanenin aylık toplam geliri arasında fark olup olmadığını analiz etmek üzere Ki-Kare testi uygulanmıştır. Tablo 55’e göre 0.05 anlamlılık düzeyinde p değeri 0.253 olduğundan, H16 hipotezinin doğrulanmadığı belirlenmiştir (p>0.05). Her gelir grubundaki hanehalkı bireylerinin mal ve mülke dayalı zenginlik tanımına katılmaları konusunda aralarında önemli bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 55:Maddi zenginlik tanımı ile hanenin toplam geliri arasındaki ilişki.

Hanenin Aylık Toplam Geliri		Katları, yatları ve yüklü miktarda parası olan kişi zengindir ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-1000	Kişi Sayısı	5	4	10	15	11	45
	%	%1,3	%1,0	%2,5	%3,8	%2,8	%11,4
1001-2000	Kişi Sayısı	14	16	15	38	39	122
	%	%3,6	%4,1	%3,8	%9,6	%9,9	%31,0
2001-3000	Kişi Sayısı	8	14	25	45	33	125
	%	%2,0	%3,6	%6,3	%11,4	%8,4	%31,7
3001-4000	Kişi Sayısı	5	11	15	15	15	61
	%	%1,3	%2,8	%3,8	%3,8	%3,8	%15,5
4000+	Kişi Sayısı	8	7	10	10	6	41
	%	%2,0	%1,8	%2,5	%2,5	%1,5	%10,4
Toplam	Kişi Sayısı	40	52	75	123	104	394
	%	%10,2	%13,2	%19,0	%31,2	%26,4	%100

(χ^2 : 19.305, sd:16, p: 0.253 > 0.05)

Hipotez 17 “Yoksulluğun sorumlusu zenginlerdir ifadesine verilen cevaplar bireylerin mesleğine göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Çok boyutlu yapısı olduğu kabul edilen yoksulluğun sorumlusunun zenginler olduğunu ileri süren ifadeye verilen cevaplar ile katılımcıların meslekleri arasında farklılıklar olup olmadığını anlamak için yapılan Ki-Kare testi sonuçlarına göre; p değeri 0.022 olarak bulunmuştur. Bu durumda ifadeye verilen cevaplar ile katılımcıların meslekleri arasında önemli bir farklılığın bulunduğu kabul edilmiştir ($p < 0.05$). Hanehalkı bireylerinin meslekleri ne olursa olsun yoksulluğun sorumlusunun zenginler olduğu konusundaki algıları birbirine benzer değildir.

Tablo 56: Yoksulluğun sorumlusunun zenginler olması ile bireylerin meslekleri arasındaki ilişki.

Meslekler		Yoksulluğun sorumlusu zenginlerdir ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Çiftçi	Kişi Sayısı	0	3	9	1	1	14
	%	%0,0	%0,8	%2,3	%0,3	%0,3	%3,6
İşçi	Kişi Sayısı	14	17	26	15	7	79
	%	%3,6	%4,3	%6,6	%3,8	%1,8	%20,1
Sözleşmeli Personel	Kişi Sayısı	3	7	15	6	7	38
	%	%0,8	%1,8	%3,8	%1,5	%1,8	%9,6
Esnaf zanaatkâr	Kişi Sayısı	1	4	6	2	3	16
	%	%0,3	%1,0	%1,5	%0,5	%0,8	%4,1
Memur	Kişi Sayısı	10	14	16	5	4	49
	%	%2,5	%3,6	%4,1	%1,3	%1,0	%12,4
Şoför	Kişi Sayısı	0	0	2	3	0	5
	%	%0,0	%0,0	%0,5	%0,8	%0,0	%1,3
Ev hanımı	Kişi Sayısı	4	10	14	21	13	62
	%	%1,0	%2,5	%3,6	%5,3	%3,3	%15,7
İşsiz	Kişi Sayısı	1	4	3	6	3	17
	%	%0,3	%1,0	%0,8	%1,5	%0,8	%4,3
Diğer	Kişi Sayısı	15	30	23	29	17	114
	%	%3,8	%7,6	%5,8	%7,4	%4,3	%28,9
Toplam	Kişi Sayısı	48	89	114	88	55	394
	%	%12,2	%22,6	%28,9	%22,3	%14,0	%100

(χ^2 : 50.115, sd:32, p: 0.022 < 0.05)

Hipotez 18 “Zengin olmak için çalışmak gerekir ifadesine verilen cevaplar bireylerin mesleğine göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Zenginlik çalışmakla mümkündür ifadesi ile bireylerin meslekleri arasında farklılık olup olmadığını anlamak için Ki-Kare testine bakılmıştır. Ki-Kare testi için p değeri 0.709 olduğundan bireyin mesleği ile çalışarak zengin olunabileceği için verdikleri cevaplar arasında önemli bir farklılığın bulunmadığı kabul edilir ($p > 0.05$). Başka bir deyişle, farklı mesleklere sahip bireylerin çalışarak zengin olmalarına inançları arasında önemli farklılıklar mevcut değildir.

Tablo 57: Zengin olmak için çalışmak gerekir ifadesi ile bireylerin meslekleri arasındaki ilişki

Meslekler		Zengin olmak için çalışmak gerekir ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Çiftçi	Kişi Sayısı	2	1	2	7	2	14
	%	%0,5	%0,3	%0,5	%1,8	%0,5	%3,6
İşçi	Kişi Sayısı	4	16	22	19	18	79
	%	%1,0	%4,1	%5,6	%4,8	%4,6	%20,1
Sözleşmeli Personel	Kişi Sayısı	2	4	14	13	5	38
	%	%0,5	%1,0	%3,6	%3,3	%1,3	%9,6
Esnaf zanaatkâr	Kişi Sayısı	2	3	3	6	2	16
	%	%0,5	%0,8	%0,8	%1,5	%0,5	%4,1
Memur	Kişi Sayısı	3	4	17	18	7	49
	%	%0,8	%1,0	%4,3	%4,6	%1,8	%12,4
Şoför	Kişi Sayısı	1	0	1	1	2	5
	%	%0,3	%0,0	%0,3	%0,3	%0,5	%1,3
Ev hanımı	Kişi Sayısı	3	5	17	25	12	62
	%	%0,8	%1,3	%4,3	%6,3	%3,0	%15,7
İşsiz	Kişi Sayısı	1	3	4	4	5	17
	%	%0,3	%0,8	%1,0	%1,0	%1,3	%4,3
Diğer	Kişi Sayısı	6	18	33	42	15	114
	%	%1,5	%4,6	%8,4	%10,7	%3,8	%28,9
Toplam	Kişi Sayısı	24	54	113	135	68	394
	%	%6,1	%13,7	%28,7	%34,3	%17,3	%100

(χ^2 : 27.181, sd:32, p: 0.709 > 0.05)

Hipotez 19 “Yoksulluk aile içi şiddete sebep olmaktadır ifadesine verilen cevaplar bireylerin cinsiyetine göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Yoksulluğun aile içi şiddete sebep olması hakkında verilen ifade ile bireylerin cinsiyetleri arasında önemli bir farklılığın bulunup bulunmadığına karar vermek üzere Ki-Kare testi yapılmıştır. Buna göre kadın ve erkek bireylerin yoksulluğun aile içi şiddete sebep olması konusundaki algıları benzerdir. Başka bir deyişle hanehalkı bireylerinin cinsiyetleri ile yoksulluğun aile içi şiddete neden olması konusundaki görüşleri arasında önemli bir farklılık yoktur. Buna ek olarak söz konusu ifadeye, duygusal yönünün erkeklere göre daha baskın olduğu hakkında genel görüş bulunan kadınların % 19.3’ünün katıldığı görülmüştür. Bu sayı erkeklerde %11.2’dir (Tablo 58).

Tablo 58: Yoksulluk aile içi şiddete sebep olmaktadır ifadesi ile bireylerin cinsiyetleri arasındaki ilişki.

Cinsiyet		Yoksulluk aile içi şiddete sebep olmaktadır ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kadın	Kişi Sayısı	15	31	57	76	33	212
	%	%3,8	%7,9	%14,5	%19,3	%8,4	%53,8
Erkek	Kişi Sayısı	22	33	51	44	32	182
	%	%5,6	%8,4	%12,9	%11,2	%8,1	%46,2
Toplam	Kişi Sayısı	37	64	108	120	65	394
	%	%9,4	%16,2	%27,4	%30,5	%16,5	%100

(χ^2 : 8.031, sd:4, p: 0.090 > 0.05)

Hipotez 20 “Yoksul kişiler suç işlemeye daha yatkındır ifadesine verilen cevaplar bireylerin eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 59: Yoksul kişilerin suça yatkınlığı ile hanehalkı bireylerinin eğitim durumları arasındaki ilişki.

Eğitim durumu		Yoksul kişiler suç işlemeye daha yatkındır ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Okur-yazar değil	Kişi Sayısı	1	0	3	3	2	9
	%	%0,3	%0,0	%0,8	%0,8	%0,5	%2,3
İlköğretim mezunu	Kişi Sayısı	14	17	40	41	16	128
	%	%3,6	%4,3	%10,2	%10,4	%4,1	%32,5
Lise mezunu	Kişi Sayısı	8	21	31	27	15	102
	%	%2,0	%5,3	%7,9	%6,9	%3,8	%25,9
Yüksekokul, üniversite ve üzeri	Kişi Sayısı	18	36	53	37	11	155
	%	%4,6	%9,1	%13,5	%9,4	%2,8	%39,3
Toplam	Kişi Sayısı	41	74	127	108	44	394
	%	%10,4	%18,8	%32,2	%27,4	%11,2	%100

(χ^2 : 13.278, sd:12, p: 0.349 > 0.05)

Hanehalkı bireylerinin eğitim durumları ile yoksul kişilerin suça eğilimi arasında farklılığın olup olmadığını incelemek için Ki-Kare testi yapılmıştır. 0.05 anlamlılık düzeyinde test sonucu p değeri 0.349 çıktığından, ifadelerin arasında önemli bir farklılığın olmadığı kabul edilmiştir (p>0.05). Böylece hanehalkı bireylerinin eğitim durumları ne olursa olsun yoksul

kişilerin suç işlemeye daha eğilimli insanlar oldukları hakkındaki görüşleri birbirine benzerdir. Ayrıca bu testin sonucu, yoksulluk ve suç arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok akademik çalışmayı da desteklemektedir.

Hipotez 21 “Yaşadığım yöre güvenlidir ifadesine verilen cevaplar ikamet edilen ilçeye göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 60: Yaşanılan yerin güvenli olması ile ikamet edilen ilçe arasındaki ilişki.

İlçeler		Yaşadığım yöre güvenlidir ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Merkez	Kişi Sayısı	28	43	115	135	51	372
	%	%7,1	%10,9	%29,2	%34,3	%12,9	%94,4
Amasra	Kişi Sayısı	0	0	3	3	0	6
	%	%0,0	%0,0	%0,8	%0,8	%0,0	%1,5
Ulus	Kişi Sayısı	2	4	3	5	2	16
	%	%0,5	%1,0	%0,8	%1,3	%0,5	%4,1
Toplam	Kişi Sayısı	30	47	121	143	53	394
	%	%7,6	%11,9	%30,7	%36,3	%13,5	%100

(χ^2 : 6.748, sd:8, p: 0.564 > 0.05)

Korku ve güvenlikte yoksulluğun etkenlerinden biri olarak görülmektedir. Bartın ilinin güvenli bir il olup olmadığını saptamak üzere sorulan soruya farklı ilçelerde yaşayan hanehalkı bireylerinin cevapları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için Ki-Kare testi yapılmıştır. Test sonucunda; 0.05 anlamlılık düzeyinde p değeri 0.564 olarak bulunduğu ifadenin ilçeler arasında farklılık göstermediği gözlemlenmiştir ($p > 0.05$). Tablo 60’a işlenen cevaplar incelendiğinde görüleceği gibi, hanehalkı bireyleri Bartın’ı güvenli bir yer olarak algılamaktadır.

Hipotez 22 “Yoksulluk ile ekonomik ve sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebilir ifadesine verilen cevaplar bireylerin eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Yoksulluk ile ekonomik ve sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebileceği konusunda verilen cevaplar ile katılımcıların eğitim durumları arasında farklılık bulunup bulunmadığını incelemek üzere Ki-Kare testi yapılmıştır (Tablo 61). 0.05 anlamlılık

düzeyinde testin p değeri 0.475 bulunduğundan, aralarında önemli derecede bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p>0.05$). Toplumun her eğitim seviyesindeki bireylerin bu konudaki görüşleri benzerdir.

Tablo 61: Yoksulluk ile ekonomik ve sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebilir ifadesi ile bireylerin eğitim durumu arasındaki ilişki.

Eğitim durumu		Yoksulluk ile ekonomik ve sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebilir ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Okur-yazar değil	Kişi Sayısı	0	2	3	3	1	9
	%	%0,0	%0,5	%0,8	%0,8	%0,3	%2,3
İlköğretim mezunu	Kişi Sayısı	6	9	30	58	25	128
	%	%1,5	%2,3	%7,6	%14,7	%6,3	%32,5
Lise mezunu	Kişi Sayısı	9	7	24	38	24	102
	%	%2,3	%1,8	%6,1	%9,6	%6,1	%25,9
Yüksekokul, üniversite ve üzeri	Kişi Sayısı	5	15	29	66	40	155
	%	%1,3	%3,8	%7,4	%16,8	%10,2	%39,3
Toplam	Kişi Sayısı	20	33	86	165	90	394
	%	%5,1	%8,4	%21,8	%41,9	%22,8	%100

(χ^2 : 11.645, sd:12, p: 0.475 > 0.05)

Hipotez 23 “Yoksulluk önlenemez bir olgudur ifadesine verilen cevaplar yaş aralığına göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Yoksulluğun önlenemez bir olgu olması ile bireylerin yaş aralığı arasında fark olup olmadığını saptamak için Ki-Kare testi yapılmıştır. Buna göre katılımcıların ifadeye verdikleri cevapları ile yaş aralığı arasında önemli bir farklılık olduğu kabul edilmiştir ($p<0.05$). Hanehalkı bireylerinin bu ifadeye en fazla verdikleri cevaplar dikkate alındığında kesinlikle katılmadıkları (%23.4) ve katılmadıkları (%32) görülmektedir. Yani hanehalkı bireyleri, yoksulluğun önüne geçilebileceği görüşündedir (Tablo 62).

Tablo 62: Yoksulluk önlenemez bir olgu olduğu görüşü ile bireylerin yaş aralığı arasındaki ilişki.

Yaş Aralığı		Yoksulluk önlenemez bir olgudur ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
15-25	Kişi Sayısı	36	55	10	9	8	118
	%	%9,1	%14,0	%2,5	%2,3	%2,0	%29,9
26-36	Kişi Sayısı	22	26	29	13	12	102
	%	%5,6	%6,6	%7,4	%3,3	%3,0	%25,9
37-47	Kişi Sayısı	20	34	29	19	12	114
	%	%5,1	%8,6	%7,4	%4,8	%3,0	%28,9
48-58	Kişi Sayısı	9	10	6	6	9	40
	%	%2,3	%2,5	%1,5	%1,5	%2,3	%10,2
59-69	Kişi Sayısı	4	0	4	3	3	14
	%	%1,0	%0,0	%1,0	%0,8	%0,8	%3,6
69+	Kişi Sayısı	1	1	2	1	1	6
	%	%0,3	%0,3	%0,5	%0,3	%0,3	%1,5
Toplam	Kişi Sayısı	92	126	80	51	45	394
	%	%23,4	%32,0	%20,3	%12,9	%11,4	%100

(χ^2 : 46.817, sd:20, p: 0.001 < 0.05)

Hipotez 24 “Yoksulluk, toplumun eğitim seviyesi yükselirse azalır ifadesine verilen cevaplar hanenin aylık toplam gelirine göre farklılık göstermektedir” olarak tanımlanmıştır.

Tablo 63: Eğitim seviyesinin yoksulluğu etkilemesi ile hanenin toplam geliri arasındaki ilişki.

Hanenin Aylık Toplam Geliri		Yoksulluk, toplumun eğitim seviyesi yükselirse azalır ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-1000	Kişi Sayısı	2	8	16	15	4	45
	%	%0,5	%2,0	%4,1	%3,8	%1,0	%11,4
1001-2000	Kişi Sayısı	11	16	29	39	27	122
	%	%2,8	%4,1	%7,4	%9,9	%6,9	%31,0
2001-3000	Kişi Sayısı	8	17	32	36	32	125
	%	%2,0	%4,3	%8,1	%9,1	%8,1	%31,7
3001-4000	Kişi Sayısı	5	5	17	23	11	61
	%	%1,3	%1,3	%4,3	%5,8	%2,8	%15,5
4000+	Kişi Sayısı	3	5	11	11	11	41
	%	%0,8	%1,3	%2,8	%2,8	%2,8	%10,4
Toplam	Kişi Sayısı	29	51	105	124	85	394
	%	%7,4	%12,9	%26,6	%31,5	%21,6	%100

(χ^2 : 11.499, sd:16, p: 0.778 > 0.05).

Toplumun eğitim seviyesinin yükselmesinin yoksulluğu olumlu yönde etkilediği hususunu ele alan ifade ile hanelerin gelir grupları arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek adına uygulanan Ki-Kare testine göre; 0.05 anlamlılık düzeyinde p değeri 0.778 olduğundan gruplar arasında farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Bu durumda hanelerin geliri hangi sınıfta olursa olsun eğitim seviyesinin yükselmesi yoksulluğu azaltan bir etken olarak algılandığı görülmektedir (Tablo 63).

Hipotez 25 ‘‘Yoksulluk bazı kişilerin kaderidir ifadesine verilen cevaplar yaş aralığına göre farklılık göstermektedir’’ olarak tanımlanmıştır.

Tablo 64:Yoksulluk kişinin kaderidir ile bireylerin yaş aralığı ilişkisi.

Yaş Aralığı		Yoksulluk bazı kişilerin kaderidir ifadesine verilen cevapların dağılımı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
15-25	Kişi Sayısı	33	31	23	23	8	118
	%	%8,4	%7,9	%5,8	%5,8	%2,0	%29,9
26-36	Kişi Sayısı	18	19	33	17	15	102
	%	%4,6	%4,8	%8,4	%4,3	%3,8	%25,9
37-47	Kişi Sayısı	25	21	32	17	19	114
	%	%6,3	%5,3	%8,1	%4,3	%4,8	%28,9
48-58	Kişi Sayısı	7	5	8	8	12	40
	%	%1,8	%1,3	%2,0	%2,0	%3,0	%10,2
59-69	Kişi Sayısı	4	1	4	3	2	14
	%	%1,0	%,3	%1,0	%0,8	%0,5	%3,6
69+	Kişi Sayısı	1	0	1	1	3	6
	%	%0,3	%0,0	%,3	%0,3	%0,8	%1,5
Toplam	Kişi Sayısı	88	77	101	69	59	394
	%	%22,3	%19,5	%25,6	%17,5	%15,0	%100

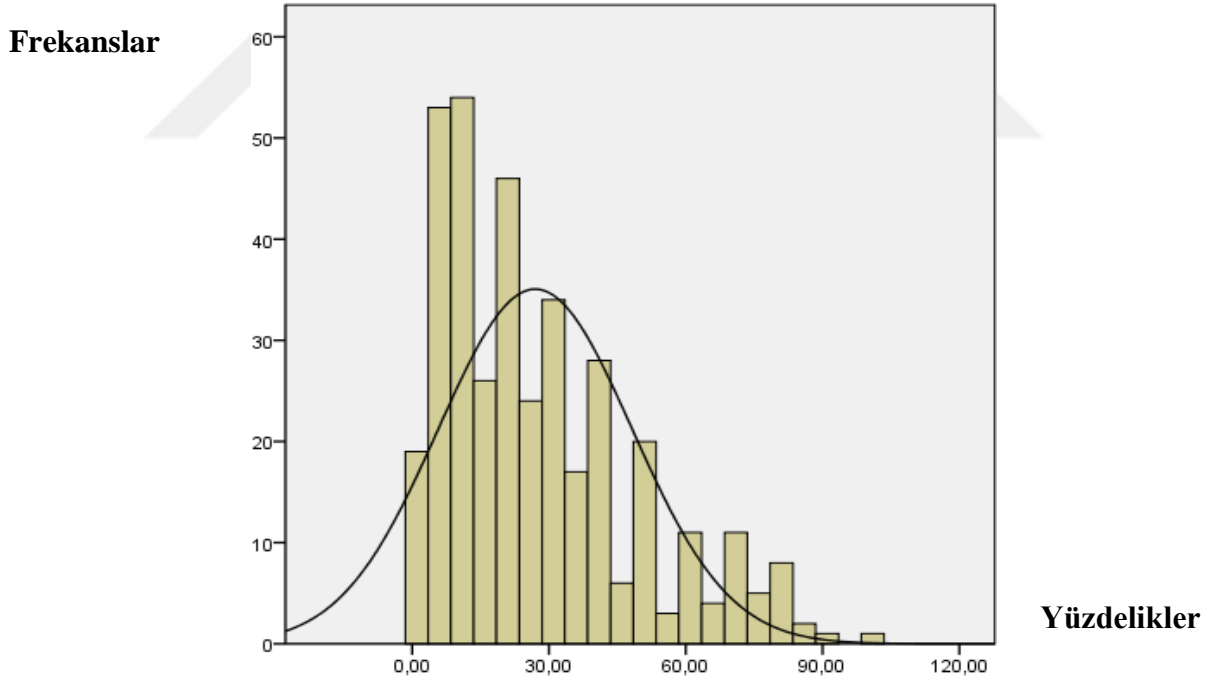
(χ^2 : 31.581, sd:20, p: 0.048 < 0.05)

Yoksulluğun kişinin kaderi olduğu ifadesine verilen cevaplar ile katılımcıların yaş aralığı arasında farklılık olup olmadığını anlamak için Ki-Kare testi yapılmıştır. Bunun sonucunda yoksulluğun kaderden kaynaklanması hakkındaki görüşler ile bireylerin yaş aralığı arasında önemli farklılık olduğu gözlemlenmiştir ($p<0.05$). Tablo 64’teki verilerden de görülebileceği gibi hanehalkı bireylerinin yoksullukla kader arasındaki ilişkiye; %22,3’ü kesinlikle katılmıyorken, %19,5’i de katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Kader kavramını din ile ilişkilendirmek mümkün olduğundan, hanehalkı bireylerinin bu konuya dinsel bir bakış

açısıyla bakmadıkları ancak katılımcıların yaş aralığına göre kadereci yoksulluk algılarının benzer olmadığı söylenebilir.

Anket formunda bulunan ‘‘Sizce Bartın’da yoksulların oranı kaçtır? (yüzde olarak ifade ediniz)’’ sorusuna verilen cevapların dağılımına ilişkin bilgiler şekil 3’te gösterilmiştir. Buna göre;

Hanehalkı bireylerinin, Bartın’daki yoksulların oranı konusundaki fikirleri incelenmiştir. Bu soruyu katılımcıların 373’ü (%94) cevaplarırken, 21’i (%6) cevaplamamıştır. Analiz sonucunda toplumda algılanan yoksulluk oranının ortalaması yaklaşık olarak %27 olduğu görülmüştür. Bireylerin yoksulluk cevaplarının minimum değerinin %1, maksimum değerinin ise %100 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların en fazla verdikleri cevabın ise %10 olduğu görülmüştür. Bu değişkenin medyan değeri ise %20’dir. Bu analiz sonucunda hanehalkı bireylerinin toplumdaki yoksulluğu makul bir seviyede algıladıkları söylenebilir.

Şekil 3: Toplumda Algılanan Yoksulluk Oranına İlişkin Şekilsel Gösterim.

SONUÇ

Yoksulluk; uluslararası ve ulusal boyutta, her ülkede görülebilen çok yönlü bir sorun olarak kabul edilmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, bu sorunun üstesinden gelebilmek için yalnızca gelir ve tüketime odaklanmanın yetersiz olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla yoksullukla mücadelede giderek yeni çözüm arayışları geliştirilmektedir. Yeni çözüm arayışları; yetersiz konut koşulları, eğitim alamama, sağlık hizmetlerinden faydalanamama, işsizlik, toplumdan dışlanma gibi sorunların çözümü üzerine odaklandığı görülmektedir.

Dünya’da yoksullukla mücadelede çeşitli politikalar zaman içinde geliştirilmiştir. Bu politikaların en önemlilerinden biri 2000 yılında Birleşmiş Milletler tarafından ortaya konan ve 2015 yılına kadar süren “Milenyum Kalkınma Hedefleri (MDGs)” olduğu söylenebilir. İlk hedefi açlık ve yoksulluğu ortadan kaldırmak olan MGDs’nin yaptığı araştırma sonucuna göre 1990 yılında dünya üzerinde aşırı yoksulların sayısı 1.9 milyarken, 2015 yılında 836 milyona düştüğü görülmüştür.

Türkiye’de yoksullukla ilgili ilk çalışmanın, TÜİK tarafından 2004 yılında yayımlanan “2002 Yoksulluk Araştırması” olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, Türkiye’de 10.080.000 bireyin göreceli yoksul olduğu hesaplanmıştır. Yine TÜİK’in gelir ve harcamaya dayalı yoksulluk araştırmalarına göre Türkiye’de 2015 yılında fert medyan gelirinin %50’si esas alınarak yoksulluk sınırının 624,6 TL, yoksul sayısının ise 11,219 olduğu görülmüştür.

Öte yandan yoksulluk algısı yer, zaman ve kişiye göre farklılık gösteren çok yönlü bir kavram olup öznel ve nesnel oluşumları ile açıklanabilmektedir. Öznel kişinin bireysel hali ile ilgiliyken, Nesnel sosyal ve ekonomik enstrümanların yoksulluğu beslemesi ve yoksulluğun yapısal süreçte devamlılığı olarak ifade edilebilir. hanehalkı yoksulluk durumu katılımcı yoksulluk değerlendirmeleri kapsamında ele alınmaktadır.

Bu çalışmanın amacı hanehalkı bireylerinin yoksulluğu nasıl algıladıklarını Bartın İli ölçeğinde ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda hanehalkı bireyleriyle doğrudan yüz yüze anket uygulaması yapılmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- WHO, UNDP ve Dünya Bankası gibi kuruluşların tanımları gereğince temiz suya erişememek yoksulluk göstergesidir. Kabul edilen bu durumu Bartın Halkının da kısmen kabul ettiği görülmüştür.

- Bartın'daki hanehalkı bireylerinin yaklaşık %50'sinin yoksulluğun parasal bir olgu olduğu konusundaki geleneksel görüşü desteklerken, %23.4'ünün çekimsiz kalması yadsınamayacak kadar fazladır. Ortaya çıkan bu durum ise Bartın'daki hanehalkı bireylerinin çok boyutlu yoksulluk kavramının farkında olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Ayrıca parasal yetersizliklerinin eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanmalarına bir mani oluşturmadığı, aylık gelirinin gider ve harcamalarını karşılamakta yeterli olduğu görülmüştür.

- Ankette “hem barınağı olmayan, yiyecek bulamayan kişiler hem de toplumdan dışlanan kişiler” olarak tanımlanan yoksul algısı, Bartın hanehalkı bireylerinin yaklaşık üçte ikisi tarafından kabul edilen ve benimsenen bir tanımlama olarak ortaya çıkmıştır.

- Genel olarak bir çok çalışmaya konu olan yoksulluk ile suç işleme düzeyi arasındaki bir ilişkinin varlığı, %70.8 oranında Bartın ilinin algısında da hakim olmuştur.

- Yoksulluğun bir diğer boyutu olan güvensiz bir ortamda yaşama algısı Bartın'da %80.5 gibi oldukça yüksek sayılabilecek bir oranda ilin güvenli olduğu düşüncesinin var olması bu bölgede güven yoksulluğunun olmadığını göstermiştir.

- Ekonomik ve sosyal boyuta geldiğimizde, hanehalkı bireylerinin %13'ünün bu konuda sağlanacak eşitlik ve adaletin yoksulluğu azaltmayacağını düşünürken, %87'si yoksulluğu azaltıcı bir unsur olarak değerlendirmiştir. Aynı durum toplumun eğitim seviyesi arttıkça yoksulluğun azalacağı düşüncesinde de ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak yapılan bu tez çalışmasıyla, Bartın hanehalkı bireylerinin maddi sıkıntıları eğitim, sağlık ve sosyal aktivitelerini engelleyecek boyutta değildir. Ayrıca haneler aylık gelirleri ile giderlerini ve faturalarını karşılayabilmektedir. Böylece Bartın'da parasal yoksulluğun yaygın olmadığı söylenebilmektedir. Hanehalkı reisleri genellikle yoksulu, hem açlık çeken hem de savunmasız ve toplumdan dışlanan bireyler olarak tanımlamıştır. Böylece reislerin, yoksulluğu ve yoksulu çok boyutlu bir olgu olarak algıladıklarını söylemek mümkündür. Ayrıca Bartın'ın güvenli bir yöre olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak hanehalkı bireylerinin Bartın'daki yoksulluk oranını %26.9 olarak algıladığı belirlenmiştir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, R. (2015). Yoksulluk ve Suç: Doğrusal Olmayan Bir İlişki. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 251-265.
- Adato, M., Carter, M. R., & May, J. (2006). Exploring poverty traps and social exclusion in South Africa using qualitative and quantitative data. *The Journal of Development Studies*, 42(2), 226-247.
- Akar, S. (2013). Doğal Afetlerin Kamu Maliyesine ve Makro Ekonomiye Etkileri: Türkiye Değerlendirmesi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*(21), 185-206.
- Akman, Y., & Korkut, F. (1993). Umut Ölçeği Üzerine Bir Çalışma. *H.ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 193-202.
- Aktan, C. C., & Vural, İ. Y. (2002). Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri. *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*.
- Alderman, H., & Garcia, M. (1993). Poverty, Household Food Security and Nutrition in Rural Pakistan. *IFPRI Report*(93).
- Aliber, M. (2003). Chronic Poverty in South Africa: Incidence, Causes and Policies. *World Development*, 31(3).
- Alıcı, S. (2002). Türkiye'de Yoksulluğun Sosyo Ekonomik Analizi. (C. C. Aktan, Dü.) *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayını.
- Altay, A. (2005). Yoksulluk Sadece Devletin Sorunu mu? Kamu Harcamaları Açısından Bir Değerlendirme. *Sosyo-Ekonomi*, 156-178.
- Arndt, C., Mahrt, K., & Tarp, F. (2016). Absolute Poverty Line. C. Arndt, & F. Tarb içinde, *Measuring Poverty and Wellbeing in Developing Countries* (s. 10-23). Oxford: United Nations University World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER).
- Başaran, A. A., & Çetinkaya, M. (2013). Türkiye'de Subjektif Yoksulluk Profili: 2003-2008. *Sosyoekonomi*, 245.
- Belhadj, B., & Limam, M. (2012). Unidimensional and multidimensional fuzzy poverty measures: New approach. *Economic Modelling*, 995-1002.
- Bilen, M., & Çalışır, M. (2013). Türkiye'de Yoksulluk Tuzağının Politik Belirleyicileri. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1), 321-345.
- Blank, R. M., & Blinder, A. S. (1985). Macroeconomics, Income, Distribution, And Poverty. *NBER Working Paper Series, Working Paper No. 1567*, 1-58.

- Böhnke, P. (2008). Are the poor socially integrated? The link between poverty and social support in different welfare regimes. *Journal of European Social Policy*, 18(2), 133-150.
- Buttler, F. (2013, Ocak). What determines subjective poverty? An evaluation of the link between relative income poverty measures and subjective economic stress within the EU. *DFG Research Unit Horizontal Europeanization*.
- Cafri, R. (2009). Adana İlinde Yoksulluğun Analizi:Sınırlı Bağımlı Değişkenli Modellerle Bir İnceleme (yayınlanmış yüksek lisans tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri Ana Bilim Dalı.
- Capasso, S., & Carillo, M. R. (2012). Introduction to the Special Issue on Poverty Traps. *The Manchester School*, 80(4), 344-380.
- Cardoso, E. (1992, Mart). Inflation And Poverty. *National Bureau of Economic Research (NBER) Working Papers Series*(Working Paper No. 4006).
- Carter, M. R., & May, J. (1999). Poverty, Livelihood and Class in Rural South Africa. *World Development*, 27(1).
- Chambers, R. (1994). The origins and practice of PRA. *World Development*, 22(7), 953-969.
- Chambers, R. (2006). What is Poverty? Who asks? Who answers? *Poverty In Focus*.
- Cozzarelli, C., Tagler, M. J., & Wilkinson, A. V. (2002). Do Middle-Class Students Perceive Poor Women And Poor Men Differently? *Sex Roles*, 47, 519-529.
- Cozzarelli, C., Wilkinson, A. V., & Tagler, M. J. (2001). Attitudes Toward The Poor And Attributions For Poverty. *Journal of Social Issues*, 57(2), 207-227.
- Cullis, J., & Koppen, B. v. (2007). Applying the Gini Coefficient to Measure Inequality of Water Use in the Olifants River Water Management Area, South Africa. *International Water Management Institute*, 1-20.
- Çeştepe, H., & Genç, Ö. (2011). Bretton Woods Kuruluşlarının Yoksullukla Mücadele Yaklaşımları ve Stratejileri. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14).
- Dağdemir, Ö. (2002). Türkiye Ekonomisinde Yoksulluk Sorunu ve Yoksulluğun Analizi: 1987-1994. *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayını.
- Dambula, I., & Chibwana, E. N. (2004). Characteristics Of Households And Household Members. *Malawi Demographic and Health Survey*, 9.
- Davis, E. P., & Sanchez-Martinez, M. (2014). A Review Of The Economic Theories Of Poverty. *National Institute Of Economic And Social Research, Discussion Paper*(435), 1-65.

- Dinler, Z. (2002). *Mikro Ekonomi*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Doğan, B. B., & Çelik, M. Y. (2012). Diyarbakır'daki Kentsel Yoksulluğun Ana Bileşen Analizi Dahilinde Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 129-162.
- Drewnowski, J. (1977). Poverty, It's Meaning and measurement. *Development and Change*, 8(2), 183-208.
- Du Toit, A. (2005). Chronical And Structural Poverty In South Africa: Challenges For Action And Research. *Centre For Social Science Research Working Paper No. 121*.
- Dumanlı, R. (2002). Türkiye'de Yoksulluk Sorunu ve Boyutları. *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayını.
- Duran, H. E. (2015). Türkiye'de Yoksulluğa Bölgesel Bir Bakış. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 87-103.
- Duran, H., Durukan, O., Öztürk, M. Z., & Çiçek, Y. (2016). *Bartın İli 2015 Yılı Çevre Durum Raporu*. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Bartın: T.C. Bartın Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.
- Easterly, W., & Fischer, S. (2001, Mayıs). Inflation and the Poor. (O. S. Press, Dü.) *Journal of Money, Credit and Banking*, 33(2), 160-178. <http://www.jstor.org/stable/2673879> adresinden alındı
- Ercan, İ., & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde Güvenirlilik ve Geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Es, M., & Şengül, R. (2007). Türkiye'de Kentsel Yoksulluk: Gebze Örneği. *İCANAS 38 Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 353-374.
- Fakuda-Parr, S. (2006). The Human Poverty Index A Multidimensional Measure. *Poverty In Focus*, 7-9.
- Feagin, J. (1972). Poverty: We Still Believe That God Helps Those Who Help Themselves. *Psychology Today*, 101-129.
- Ferran, C. (1990). Development Of A Quality Of Life Index For Patients With Cancer. *Oncol Nurs Forum*, 17, 15-21.
- Filippone, A., Cheli, B., & D'Agostino, A. (2001). Addressing The Interpretation and The Aggreation Problems In Totally Fuzzy and Relative Poverty Measures. *ISER Working Papers of the Institute for Social and Economic Research University*.
- Fiske, S. T., Cuddy, A. J., Glick, P., & Xu, J. (2002). A model of (often mixed) streotype content: Competence and warnt respectively follow from perceived status and competition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 878-902. doi: DOI: 10.1037//0022-3514.82.6.878

- Foster, J. E., Greer, J., & Thorbecke, E. (2010). The Foster-Greer-Thorbecke (FGT)Poverty Measures; Twenty-Five Years Later. *Institute For International Economic Policy Working Paper Series*.
- Fukuda-Parr, S. (1999). What Does Feminization Of Poverty Mean? It Isn't Just Lack Of Income. *Feminist Economics*, 5(2), 99–103.
- Gajdosikienė, I. (2004). Oscar Lewis' Culture of Poverty: Critique and Further Development. *Sociologija : mintis ir veiksmai*, 88-96.
- Goedhart, T., Halberstadt, V., Kapteyn, A., & Praag, B. v. (1977). The Poverty Line: Concept and Measurement. *The Journal of Human Resources*, 12(4), 503-520.
- Gordon, D. (2005, Aralık). Indicators of Poverty & Hunger. *University of Bristol*.
- Gorski, P. (2008). The Myth of the "Culture of Poverty". *Poverty and Learning* , 65(7), 32-36.
- Grayling, A. (2013). What is poverty? (J. Derbyshire, Dü.) *Prospect*, 6-8.
- Greve, B. (2008). What is Welfare? *Central European Journal of Public Policy*, 2(1), 50-73.
- Gündoğan, N. (2008). Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele. *Ankara Sanayi Odası*, 43-56.
- Gündüz, Y. (2006). Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 34-55.
- Güneş, F. (2016). Yoksulluk Söyleminin Toplumsal Cinsiyet Açısından Yoksunluğu. *SAV Katkı*(3), 6-17.
- Gürses, D. (2007). Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 59-74.
- Hagenaars, A., & Van Praag, B. (1985). A Synthesis of Poverty Line Definitions. *Review of Income and Wealth*, 31(2), 139-154.
- Iyengar, S. (1990). Framing Responsibility For Political Issues: The Case Of Poverty. *Political Behavior*, 12, 19-40.
- Kabaş, T. (2009). Gelişmekte Olan Ülkelerde Yoksulluğun Nedenleri ve Yoksullukla Mücadele Yolları (yayınlanmış doktora tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Kakwani, N. (2001). “On Specifying Poverty Lines”,delivered at Asia and Pacific. *Asia and Pacific Forum on Poverty*.
- Karagül, M. (2012). *Dünya Ekonomisi (Tehdit ve Fırsatlarıyla)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kaya, Z. (2011). Türkiye’de Yoksulluk Analizi: Bir Probit Model Uygulaması (yayınlanmış yüksek lisans tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı.
- Kızılgöl, Ö. A. (2012). Türkiye’de Eğitimde Cinsiyet Eşitsizliğinin Yoksulluk Üzerindeki Etkisi. *Yönetim ve Ekonomi*, 19(1).
- Kocatepe, H. (2011). Yoksulluk ve Kent Yoksulluğu: Yalova İli Örneği (yayınlanmış yüksek lisans tezi). Yalova: Yalove Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı.
- Kreidl, M. (1998). Changes in the Perception of Poverty and Wealth: The Czech Republic, 1991-1995. *Czech Sociological Review*, 6(1), 73-97.
- Krueger, A. B., & Maleckova, J. (2003). Education, Poverty and Terrorism: Is There a Causal Connection? *Journal of Economic Perspectives*, 17(4), 119–144.
- Laderchi, C. R., Saith, R., & Stewart, F. (2003, Mayıs). Does it matter that we don't agree on the definition of poverty? A comparison of four approaches. *QEH Working Paper Series*(107).
- Lee, M. R. (2000). Concentrated Poverty, Race, and Homicide. *The Sociological Quarterly*, 41(2), 189-206.
- Lewis, A. (2001). The issue of perception: some educational implications. *Educare*, 272-288.
- Lewis, O. (1970). *Anthropological Essays*. New York: Random House.
- Lipton, M. (1997). Defining and measuring poverty : conceptual issues. *UNDP Human Development Paper*, 125-174. doi: ISBN 9211260817
- Lok-Dessallien, R. (1995). Review of Poverty Concepts and Indicators. *Technical Support Document*, 1-21.
- MacPherson, S., & Silburn, R. (1998). The Meaning and Measurement of Poverty. *Poverty: A Persistent Global Reality*, 1-19.
- Maxwell, S. (1999, February 3). The Meaning and Measurement of Poverty. *Odi Poverty Briefing*.
- Mead, L. M. (1996). Poverty And Political Theory. *The American Political Science Association*.
- Memiş, H. (2014). Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 144-161.
- Mishan, E. J. (1969). *Welfare Economics:An Assessment*. Amsterdam.

- Narayan, D., Patel, R., Schafft, K., Rademacher, A., & Koch-Schulte, S. (1999). Can Anyone Hear Us? Voices From 47 Countries. *Poverty Group, PREM World Bank*.
- Noss, A. (2014). Household Income: 2013. *American Community Survey Briefs*, 1-6.
- Osberg, L., & Xu, K. (2008). How Should We Measure Poverty in a Changing World? Methodological Issues and Chinese Case Study. *Review of Development Economics*, 12(2), 419-441.
- Öztürk, M., & Çetin, B. I. (2009). Dünya'da ve Türkiye'de Yoksulluk ve Kadınlar. *Journal of Yasar University*, 2661-2698.
- Praag, B. V., & Ferrer-i-Carbonell, A. (2005). A Multi-dimensional Approach to Subjective Poverty. Working Paper for the conference: The Measurement of Multidimensional Poverty. *Theory and Evidence of the International Poverty Centre*, 1-36.
- Qizilbash, M. (2003). Vague language and precise measurement: The case of poverty. *Journal of Economic Methodology*, 10(1), 41-58.
- Ravallion, M. (1998). Poverty Lines in Theory and Practice . *Living Standards Measurement Study Working Paper* (133).
- Ravallion, M., & Chen, S. (2007). China's (Uneven) Progress Against Poverty. *Journal of Development Economics*, 1-42.
- Ravallion, M., & Datt, G. (1994). How Important to India's Poor is the Urban-Rural Composition of Growth? *Policy Research Working Paper 1399*, 1-25.
- Roberts, B. (2000). Chronic and Transitory Poverty in Post-Apartheid South Africa:Evidence from KwaZulu-Natal. *CSDS Working Paper*(28).
- Roemer, M., & Gugerty, M. K. (1997). Does Economic Growth Reduce Poverty? *CAER II Discussion Paper*, 1-30.
- Roser, M., & Ortiz-Ospina, E. (2017, Mart). *Global Extreme Poverty*. Our World In Data. adresinden alındı
- Rowntree, B. S. (1908). *Poverty: A Study Of Town Life*. London: MacMillan.
- Sam, N. (2008). Yoksulluğa Bir Yaklaşım Biçimi: Kapasite Yaklaşımı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(1), 59-70.
- Santos, R., & Salvucci, V. (2017). Multidimensional poverty and wellbeing in Mozambique. *United Nations University Policy Brief*.
- Sen, A. (1976). Poverty: An Ordinal Approach to Measurement. *Econometrica*, 44(2), 219-231.
- Sen, A. (1976, Mart). Poverty: An Ordinal Approach To Measurement. *Econometrica*, 44(2).

- Shea, M. (1997). The Measurement of Poverty, Welfare and Distribution: Basic Issues. *ESDS Technical Report*.
- Shorrocks, A. F. (1995). Revisiting the Sen Poverty Index. *Econometrica*, 63(5), 1225-1230. doi:10.2307/2171728
- Smith, A. (1776). *An enquiry into the nature and causes of the wealth of nations*. London: Methuen & Co., Ltd.
- Solmaz, E. (2015). Türkiye’de Yoksulluğun Büyüme Elastikiyeti. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 7(1), 165-180.
- Stapleford, F. N. (1919). Causes of Poverty. *The Public Health Journal*, 10(4), 157-161. <http://www.jstor.org/stable/41975717> adresinden alındı
- Stiglitz, J. E. (1994). *Kamu Kesimi Ekonomisi*. (Ö. F. Batırel, Çev.) İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayın No:549.
- Suğur, N., Suğur, S., Çetin, O. B., Şavran, T. G., & Akarçay, E. (2008). Hizmet Sektöründe Çalışan Yoksulların Yoksulluk Algıları Üzerine Bir Araştırma. *"İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 10(4), 1-29.
- Şenses, F. (2002). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şireli, N. (2012). Refah Ekonomisine Edgeworth, Pareto, Marshall ve Pigou'nun Katkıları. *Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, 22-46.
- T.C. Bartın Valiliği. (2016). Bartın İstatistikleri 2015. (10).
- T.C.Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008, Eylül). Kadın ve Yoksulluk. *Politika Dokümanı*.
- Taş, H. Y., & Özcan, S. (2012). Türkiye'de ve Dünya'da Yoksulluk Üzerine Bir Araştırma. *International Conference on Eurasian Economies*.
- The World Bank Group. (2016b). *World Development Indicators*.
- Topgül, S. (2013). Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksulluğun Kadınlaşması. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 277-296.
- TÜİK. (2008). *Faaliyet Raporu 2007 Mali Yılı*. Ankara: TÜİK.
- TÜİK. (2011). *2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları*. TÜİK. <http://www.tuik.gov.tr/OncekiHBARama.do> adresinden alındı
- TÜİK. (2015, Mayıs 5). *İstatistiklerle Aile, 2014*. TÜİK. Eylül 29, 2016 tarihinde TÜİK. adresinden alındı
- TÜİK. (2016, Ocak 28). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları*. TÜİK. Eylül 28, 2016 tarihinde TÜİK. adresinden alındı

- TÜİK. (2016). *İstatistiklerle Aile, 2015*. TÜİK. Eylül 30, 2016 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21523> adresinden alındı
- TÜİK. (2016, Ekim 18). Yoksulluk Çalışması, 2015. *Haber Bülteni*(21867). Şubat 16, 2017 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21867> adresinden alındı
- TÜİK. (2017). *İstatistiklerle Aile, 2016*. Haber Bülteni Sayı: 24646.
- TÜİK. (tarih yok). *TÜİK, İşgücü İstatistikleri*. TÜİK: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 adresinden alındı
- UNDP. (1990). *Human Development Report 1990*. UNDP.
- UNDP. (1998). *Human Development Report,1998*. UNDP.
- UNDP. (2002). *Human Development Report,2002*. UNDP.
- UNDP. (2007). *Human Development Report 2007/2008 Fighting Climate Change: Human Solidarity in a Divided World*. UNDP.
- UNDP. (2010). The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development. *Human Development Report*.
- UNDP. (2011). *Human Development Report, 2011 Sustainability and Equity: A Better Future for All*. UNDP.
- UNDP. (2013). Human Development Report 2013. *The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World*.
- UNDP. (2014). *Human Development Report 2014. Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience*. New York: UNDP.
- UNDP. (2015). İnsani Gelişme İçin Çalışma. *İnsani Gelişme Raporu Özeti*.
- UNDP. (2015a). *Human Development Report 2015, Work for Human Development*. UNDP.
- UNDP. (2016). *Human Development Report*. UNDP.
- United Nations. (2015). The Millennium Development Goals Report. *United Nations*, 1-75.
- URL-1. (2017). *Yoksulluk İstatistikleri*. Şubat 10, 2017 tarihinde TÜİK: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1013 adresinden alındı
- URL-2. (2011). *Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması*. Mayıs 30, 2017 tarihinde TÜİK: <http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri> adresinden alındı
- URL-3. (2016, Eylül 21). *Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması,2015*. Eylül 23, 2016 tarihinde TÜİK: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1011 adresinden alındı

- URL-4. (2015, Temmuz 2015). *Binyıl Kalkınma Hedefleri yoksullukla mücadele alanında tarihin en başarılı küresel kampanyası*. Mart 10, 2017 tarihinde UNİC Ankara: <http://www.unicankara.org.tr/tr/binyil-kalkinma-hedefleri-yoksullukla-mucadele-alaninda-tarihin-en-basarili-kuresel-kampanyasi/> adresinden alındı.
- URL-5. (2016). *The Sustainable Development Agenda*. United Nations: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda> adresinden alındı.
- URL-6. (2016). *2016 World Hunger and Poverty Facts and Statistic*. World Hunger Notes: <http://www.worldhunger.org/2015-world-hunger-and-poverty-facts-and-statistics/> adresinden alındı.
- URL-7. (2016). *Know Your World: Facts About Hunger and Poverty*. Mart 10, 2017 tarihinde The Hunger Project: <http://www.thp.org/knowledge-center/know-your-world-facts-about-hunger-poverty/> adresinden alındı.
- URL-8. (2016a, Ekim 5). *Turkey Overview*. The World Bank: <http://www.worldbank.org/en/country/turkey/overview#1> adresinden alındı.
- URL-9. (tarih yok). *Tüketim Harcamaları İstatistikleri*. TÜİK: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1012 adresinden alındı.
- URL-10. (tarih yok). *TÜİK*. Eylül 30, 2016 tarihinde Hanehalkı İle İlgili Tanımlar: http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_2011/turkce/metaveri/tanim/hanehalkii-ile-ilgili-tanimlar/index.html adresinden alındı.
- URL-11. (tarih yok). *SPSS Yazılımı*. IBM: <https://www-01.ibm.com/software/tr/analytics/spss/> adresinden alındı.
- Uzun, A. M. (2003). Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2).
- Veit-Wilson, J. (1986). Paradigms of Poverty: A Rehabilitation of B.S. Rowntree. *Journal of Social Policy*, 15(1), 69-99.
- Wagle, U. (2008). *Multidimensional Poverty Measurement: Concepts and Applications*. New York: Springer. doi:10.1007/978-0-387-75875-6
- Watts, H. W. (1964). An Economic Definition Of Poverty. *İnstitute For Research On Poverty*, 5-68.
- Weziak-Bialowolska, D., & Dijkstra, L. (2014). Regional Human Poverty Index and Poverty in the regions of the European. *JRC Science And Policy Report*. doi:10.2788/10063
- Wiman, R. (2012, Ağustos 15). *What Poverty İs*. 27 04, 2016 tarihinde National İnstitute For Health and Welfare. adresinden alındı
- World Bank. (1991). *Poverty Reduction Handbook*.

- World Bank. (2015). Development Goals in an Era of Demographic Change Overview. *Global Monitoring Report 2015/2016*.
- World Bank Institute. (2005). Introduction to Poverty Analysis. *Poverty Manual*, 1-218.
- Yardımlı, M. S. (2009). Yoksulluk Sınırı Nasıl Hesaplanır? *Toplum Hekimliği Bülteni*, 28(2), 28-29.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Doğan, C., & Topçuoğlu, A. (2011). Türkiye'de 1980-2010 Yılları Arasında Uygulanan Yoksullukla Mücadele Politikalarının Etkinliği Üzerine Bir Analiz. *Ekonomik Yaklaşım Kongreler Dizisi VII*.
- Yurdakul, F. (2010). Amartya Sen'in Yoksulluk Üzerine Düşünceleri ve Sen Yoksulluk İndeksi: Türkiye Uygulaması. *New World Sciences Academy*, 3(5).

EKLER

Ek A: Hanehalkının Yoksulluk Algısı Üzerine Bir Araştırma: Bartın İli Örneği

Bu anket Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Bitirme Tezi için yapılmaktadır. Anketin amacı; Bartın ilinde yaşayan hanehalkı bireylerinin, yoksulluğunun ve yoksulluk algılarının ölçülmesidir.

-Soruların doğru ya da yanlış yanıtları yoktur, önemli olan sizin bu konudaki kişisel görüşlerinizdir.

-Kimliğinizden herhangi bir bilgiye gerek olmayıp, toplanan veriler yüksek lisans tezinde, bilimsel amaçla kullanılacaktır.

-Yardımcı olduğunuz için teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Ramazan ARSLAN

Emine Elif AYHAN

A. Demografik Özellikler

1. Cinsiyetiniz:

Erkek Kadın

2. Yaşınız:

15-25 26-36 37-47 48-58 59-69 69+

3. Oturduğunuz ilçe:

4. Medeni durumunuz:

Evli Bekâr Diğer

5. Eğitim Durumunuz:

Okur-Yazar Değil İlköğretim mezunu Lise mezunu Yüksekokul, üniversite ve üzeri

6. Mesleğiniz:

Çiftçi İşçi Sözleşmeli Personel Esnaf zanaatkâr

Memur Şoför Ev Hanımı İşsiz Diğer

7. Sosyal Güvence Türünüz:

SSK Bağ-Kur Emekli Sandığı Özel Sigorta Yok

B.Hanehalkının Özellikleri**1.Hanehalkı türünüz:**

Çocuklu Çekirdek Aile Çocuksuz Çekirdek Aile Geniş Aile Tek Yetişkinli Aile

2.Hanede yaşayan kişi sayısı:

1-4 5-8 9-12

3. Hanenizin Aylık Toplam Geliri:

0-1000TL 1001-2000TL 2001-3000TL 3001-4000TL 4001+

4.Yaşadığınız evin mülkiyeti:

Kendi Evimiz Kira Yakınlarımızın/Kira ödemiyoruz

Apartman bakımı karşılığında ücretsiz oturuyoruz

C. Hanehalkının Mevcut Yoksulluk Durumu ve Yoksulluk Algısının Değerlendirilmesi

Hanehalkının Yoksulluğuna ilişkin Önermeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Hanemiz düşük gelir grubundadır.					
2. Parasal yetersizlikten dolayı eğitim alamadım/alamıyorum.					
3. Maddi ve sosyal sorunlar nedeniyle sağlığıma özen gösteremiyorum.					
4. Hanemizin aylık geliri, giderlerimizi karşılamaktadır.					
5. Fiyatlar daha uygun olduğundan alışveriş için pazara gidiyorum.					
6. Hayat standartlarımdan memnunum.					
7. Evimizin genişliği ailemiz için yeterlidir.					
8. Faturalarımızı ödemekte zorlanıyoruz.					
9. Maddi sıkıntılar yüzünden sosyal aktivitelere katılamıyorum. (sinema, tiyatro, konser vb.)					
10. Temiz suya erişirken sorun yaşamıyorum.					

Hanehalkının Yoksulluk Algısına İlişkin Önermeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Yoksulluk, parasal bir olgudur.					
2.Yoksul, evi barkı olmayan, yiyecek bulamayan kişidir.					
3.Toplumdan dışlanan, psikolojik olarak ezilen kişi yoksuldur.					
4.Yoksulluk, kişinin tembel olmasıyla alakalıdır.					
5.Kişinin yoksulluğu ailesinden kaynaklanır.					
6.Katları, yatları ve yüklü miktarda parası olan kişi zengindir.					
7.Yoksulluğun sorumlusu zenginlerdir.					
8.Zengin olmak için çalışmak gerekir.					
9.Yoksulluk, aile içi şiddete sebep olmaktadır.					
10.Yoksul kişiler, suç işlemeye daha yatkındırlar.					
11.Yaşadığım yöre güvenlidir.					
12.Yoksulluk ile ekonomik ve sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebilir.					
13.Yoksulluk önlenemez bir olgudur.					
14.Yoksulluk, toplumun eğitim seviyesi yükselirse azalır.					
15.Yoksulluk bazı kişilerin kaderidir.					

Soru: Size Bartın’da yoksulların oranı kaçtır? (yüzde olarak ifade ediniz.)

.....

Ek B: Gelire göre sıralı % 20'lik grupların harcama türleri içindeki payları, 2007-2015.

Anket yılı	Tüketim harcaması ana grupları	Toplam	Gelir grubu				
			1. % 20	2. %20	3. % 20	4. % 20	5. % 20
2007	Toplam tüketim harcaması	100,0	9,1	13,5	17,9	23,3	36,3
	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	13,4	16,6	19,7	22,3	28,1
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	12,0	15,6	20,5	22,7	29,2
	Giyim ve ayakkabı	100,0	7,6	10,8	16,9	22,5	42,2
	Konut ve kira	100,0	9,0	15,0	19,2	24,7	32,1
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	8,6	13,1	16,1	24,0	38,2
	Sağlık	100,0	11,4	12,7	17,2	21,9	36,9
	Ulaştırma	100,0	4,8	9,5	15,2	23,5	46,9
	Haberleşme	100,0	7,3	12,2	17,6	24,5	38,4
	Eğlence ve kültür	100,0	5,4	8,8	14,6	22,0	49,2
	Eğitim hizmetleri	100,0	2,0	5,3	12,4	17,0	63,4
	Lokanta ve oteller	100,0	5,6	10,5	16,3	22,0	45,5
Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	7,0	10,0	14,7	23,8	44,4	
2008	Toplam tüketim harcaması	100,0	9,1	13,8	17,7	22,8	36,7
	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	13,5	16,6	19,7	22,4	27,8
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	12,3	16,9	20,2	21,6	29,1
	Giyim ve ayakkabı	100,0	7,5	11,0	16,3	22,2	43,0
	Konut ve kira	100,0	9,6	15,2	18,9	23,2	33,1
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	8,1	13,3	17,9	23,4	37,3
	Sağlık	100,0	8,6	12,5	17,0	21,1	40,7
	Ulaştırma	100,0	4,9	10,5	13,8	23,2	47,6
	Haberleşme	100,0	7,6	13,1	17,9	24,0	37,5
	Eğlence ve kültür	100,0	4,5	10,3	14,1	24,0	47,1

Ek B: Devam ediyor.

	Eğitim hizmetleri	100,0	3,3	6,5	14,0	19,6	56,6
	Lokanta ve oteller	100,0	5,7	11,7	16,7	23,3	42,7
	Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	6,5	10,1	15,7	21,4	46,3
2009	Toplam tüketim harcaması	100,0	9,1	13,4	18,0	22,9	36,6
	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	13,5	16,5	19,9	22,4	27,7
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	12,2	15,4	20,5	22,8	29,1
	Giyim ve ayakkabı	100,0	7,9	11,8	16,7	21,6	41,9
	Konut ve kira	100,0	9,6	15,0	19,4	23,2	32,7
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	7,6	13,0	18,1	22,6	38,8
	Sağlık	100,0	10,5	14,9	15,3	22,4	37,0
	Ulaştırma	100,0	5,0	9,1	14,9	23,5	47,5
	Haberleşme	100,0	7,6	11,7	16,9	24,3	39,5
	Eğence ve kültür	100,0	5,5	8,4	15,3	24,2	46,6
	Eğitim hizmetleri	100,0	3,2	4,9	11,9	19,7	60,4
	Lokanta ve oteller	100,0	5,4	10,7	16,5	23,3	44,1
	Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	6,5	11,0	15,6	23,3	43,7
2010	Toplam tüketim harcaması	100,0	9,1	14,0	17,6	23,2	36,1
	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	13,3	17,1	19,4	22,5	27,7
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	11,3	16,7	20,1	22,9	29,0
	Giyim ve ayakkabı	100,0	7,3	12,2	17,5	23,2	39,8
	Konut ve kira	100,0	10,7	15,8	19,1	22,7	31,8
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	7,6	12,5	17,4	23,0	39,6
	Sağlık	100,0	10,0	14,0	17,2	22,8	36,0
	Ulaştırma	100,0	4,7	9,5	14,3	24,8	46,6
	Haberleşme	100,0	7,5	12,9	17,8	24,3	37,5

Ek B: Devam ediyor.

	Eğlence ve kültür	100,0	4,6	11,7	14,2	21,6	48,0
	Eğitim hizmetleri	100,0	3,3	6,3	10,7	19,4	60,2
	Lokanta ve oteller	100,0	6,0	12,0	17,5	23,0	41,6
	Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	6,2	12,2	14,2	27,2	40,1
	Toplam tüketim harcaması	100,0	9,1	13,8	17,6	22,8	36,7
	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	13,6	16,5	19,3	22,2	28,4
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	12,0	16,1	20,3	23,5	28,2
	Giyim ve ayakkabı	100,0	7,7	12,4	16,3	23,5	40,2
	Konut ve kira	100,0	11,0	16,1	19,1	22,3	31,6
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	7,7	12,4	17,4	22,5	40,1
2011	Sağlık	100,0	10,0	13,0	17,3	19,9	39,7
	Ulaştırma	100,0	4,5	10,0	15,2	24,7	45,6
	Haberleşme	100,0	7,2	12,6	18,0	24,7	37,6
	Eğlence ve kültür	100,0	4,5	9,9	15,2	22,8	47,6
	Eğitim hizmetleri	100,0	3,3	5,2	11,0	18,2	62,3
	Lokanta ve oteller	100,0	6,9	11,9	16,5	23,8	40,9
	Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	5,8	13,4	15,3	20,6	44,9
	Toplam tüketim harcaması	100,0	8,7	13,5	17,8	22,2	37,8
2012	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	12,9	16,9	19,9	22,6	27,7
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	10,3	16,6	21,3	23,3	28,5

Ek B: Devam ediyor.

	Giyim ve ayakkabı	100,0	7,0	11,1	17,6	23,1	41,3
	Konut ve kira	100,0	11,3	16,0	19,2	21,7	31,8
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	7,5	11,6	17,4	22,3	41,2
	Sağlık	100,0	9,0	12,8	16,3	20,9	41,0
	Ulaştırma	100,0	4,6	10,1	15,0	22,3	48,0
	Haberleşme	100,0	6,7	12,6	18,0	24,7	38,1
	Eğlence ve kültür	100,0	4,2	8,7	15,0	21,8	50,4
	Eğitim hizmetleri	100,0	2,3	5,6	9,0	16,3	66,8
	Lokanta ve oteller	100,0	5,3	10,9	16,1	22,5	45,2
	Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	6,6	12,5	17,0	21,9	42,1
2013	Toplam tüketim harcaması	100,0	8,8	13,5	17,9	22,7	37,2
	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	12,7	17,4	19,9	22,8	27,3
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	11,0	15,3	20,6	25,3	27,8
	Giyim ve ayakkabı	100,0	6,4	11,5	16,5	23,0	42,5
	Konut ve kira	100,0	11,7	16,0	18,8	21,9	31,6
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	7,5	12,1	17,5	24,3	38,5
	Sağlık	100,0	9,0	14,1	17,7	22,9	36,5
	Ulaştırma	100,0	4,1	9,4	16,7	22,6	47,2
	Haberleşme	100,0	6,7	12,1	17,8	24,3	39,1
	Eğlence ve kültür	100,0	4,6	9,6	15,1	21,2	49,4

Ek B: Devam ediyor.

	Eğitim hizmetleri	100,0	2,5	6,2	10,8	17,1	63,5
	Lokanta ve oteller	100,0	6,0	11,1	16,3	23,3	43,3
	Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	7,0	11,6	15,2	22,7	43,4
2014	Toplam tüketim harcaması	100,0	8,5	13,7	17,8	22,8	37,2
	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	12,4	16,9	20,0	22,3	28,4
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	9,6	15,5	20,6	25,1	29,2
	Giyim ve ayakkabı	100,0	6,6	12,0	16,9	23,6	40,9
	Konut ve kira	100,0	11,2	15,7	18,6	22,1	32,5
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	7,5	13,4	17,9	23,4	37,7
	Sağlık	100,0	8,8	12,9	17,1	21,1	40,2
	Ulaştırma	100,0	4,2	9,8	16,4	24,0	45,7
	Haberleşme	100,0	6,5	12,5	18,1	25,1	37,8
	Eğence ve kültür	100,0	5,2	12,5	14,3	22,9	45,1
	Eğitim hizmetleri	100,0	2,2	5,6	10,6	16,9	64,7
	Lokanta ve oteller	100,0	6,3	11,0	16,6	22,8	43,4
	Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	5,7	14,6	15,9	22,4	41,5
2015	Toplam tüketim harcaması	100,0	8,7	13,2	17,4	22,3	38,5
	Gıda ve alkolsüz içecekler	100,0	13,0	17,2	19,4	22,7	27,8
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	100,0	10,3	15,3	20,7	24,3	29,4
	Giyim ve ayakkabı	100,0	7,1	11,8	16,7	22,8	41,6
	Konut ve kira	100,0	10,7	15,0	18,2	21,8	34,4

Ek B: Devam ediyor.

Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	100,0	8,1	13,4	16,7	22,8	38,9
Sağlık	100,0	8,5	13,6	14,2	23,9	39,8
Ulaştırma	100,0	4,2	9,3	16,3	22,7	47,5
Haberleşme	100,0	7,1	12,1	18,2	25,0	37,6
Eğlence ve kültür	100,0	5,3	9,8	14,7	19,6	50,7
Eğitim hizmetleri	100,0	1,6	4,3	8,6	16,6	68,9
Lokanta ve oteller	100,0	5,7	10,7	16,5	21,9	45,3
Çeşitli mal ve hizmetler	100,0	6,9	10,1	14,3	20,6	48,2

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bütçe Araştırması 2015.

Ek C: Hanehalkının temel gelir kaynağına göre tüketim harcamalarının dağılımı, 2007-2015.

			Hanehalkının Temel Gelir Kaynağı				
Anket yılı	Tüketim harcaması ana grupları	Toplam	Maaş, ücret geliri	Müteşebbis geliri	Gayrimenkul ve menkul kıymet geliri	Emeklilik geliri	Diğer karşılıksız gelirler
2007	Hanehalkı sayısı	17 337 894	9 110 932	3 542 458	245 000	3 038 623	1 400 881
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	23,6	21,9	25,7	22,3	26,0	27,0
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,3	4,4	4,9	3,5	3,7	3,7
	Giyim ve ayakkabı	5,9	6,1	6,6	5,0	4,8	5,2
	Konut ve kira	28,9	28,4	23,9	35,5	34,4	35,8
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	5,9	5,7	6,2	7,1	5,8	6,2
	Sağlık	2,4	2,2	2,5	4,6	2,3	2,7
	Ulaştırma	11,1	11,3	13,0	9,1	9,9	5,3
	Haberleşme	4,5	4,6	4,7	4,1	4,2	4,0
	Eğlence ve kültür	2,1	2,2	2,2	1,6	1,8	1,5
	Eğitim hizmetleri	2,5	2,9	2,5	0,6	1,3	3,3
	Lokanta ve oteller	4,5	5,8	3,4	2,8	2,6	1,8
Çeşitli mal ve hizmetler	4,2	4,5	4,4	3,8	3,3	3,7	
2008	Hanehalkı sayısı	17 794 238	9 222 520	3 402 022	292 603	3 346 647	1 530 447
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	22,6	21,2	22,8	19,5	26,1	27,9

Ek C: Devam ediyor.

	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	3,8	3,9	4,1	2,0	3,7	3,4
	Giyim ve ayakkabı	5,4	5,8	5,7	4,9	4,1	4,7
	Konut ve kira	29,1	28,5	24,8	33,5	34,1	34,8
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	5,8	5,8	5,6	5,5	5,8	6,0
	Sağlık	1,9	1,8	2,3	2,1	1,8	1,9
	Ulaştırma	14,1	14,3	17,5	15,1	10,8	7,5
	Haberleşme	4,4	4,4	4,6	3,7	4,2	4,1
	Eğlence ve kültür	2,5	2,7	2,4	2,7	2,2	1,7
	Eğitim hizmetleri	2,0	1,7	2,9	2,8	1,4	1,9
	Lokanta ve oteller	4,4	5,6	3,1	3,2	2,7	2,0
	Çeşitli mal ve hizmetler	4,1	4,4	4,2	4,8	3,1	4,0
2009	Hanehalkı sayısı	18 427 322	9 382 305	3 929 190	332 043	2 878 750	1 905 035
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	23,0	20,7	25,9	15,8	27,1	27,3
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,1	4,1	4,8	2,1	3,6	3,7
	Giyim ve ayakkabı	5,1	5,2	5,6	3,8	4,0	4,6
	Konut ve kira	28,2	27,9	24,1	31,9	32,9	33,5
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	6,2	6,3	5,5	6,2	6,5	6,3
	Sağlık	1,9	1,7	2,0	1,9	2,2	2,6
	Ulaştırma	13,6	14,4	14,8	18,6	9,9	8,4
	Haberleşme	4,2	4,3	4,3	3,8	4,2	3,6
	Eğlence ve kültür	2,6	2,7	2,4	3,9	2,3	2,5

Ek C: Devam ediyor.

	Eğitim hizmetleri	1,9	1,8	2,2	4,0	1,2	1,7
	Lokanta ve oteller	5,2	6,6	4,0	3,8	2,7	2,8
	Çeşitli mal ve hizmetler	4,0	4,2	4,3	4,1	3,5	3,1
2010	Hanehalkı sayısı	18 808 172	9 788 633	3 607 740	289 011	3 084 556	2 038 232
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	21,9	19,9	23,9	18,7	24,8	26,6
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,5	4,4	5,3	2,3	4,2	4,3
	Giyim ve ayakkabı	5,1	5,2	5,5	4,2	4,3	4,6
	Konut ve kira	27,1	26,2	23,6	33,1	30,8	35,7
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	6,3	6,4	6,0	6,4	6,2	5,7
	Sağlık	2,1	1,9	2,2	2,4	2,5	2,5
	Ulaştırma	15,1	16,1	17,0	16,5	11,6	7,3
	Haberleşme	4,1	4,1	4,2	3,3	4,0	3,7
	Eğlence ve kültür	2,8	2,8	2,6	2,7	2,8	2,4
	Eğitim hizmetleri	2,0	2,0	2,3	3,7	1,5	1,8
	Lokanta ve oteller	5,4	6,8	4,3	3,1	3,3	2,7
	Çeşitli mal ve hizmetler	3,7	4,0	3,1	3,6	4,0	2,8
2011	Hanehalkı sayısı	19 311 637	10 349 355	3 655 454	277 429	3 192 890	1 836 509
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	20,7	18,7	23,1	16,1	25,2	23,9
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,1	4,2	4,6	2,5	3,7	3,7

Ek C: Devam ediyor.

	Giyim ve ayakkabı	5,2	5,5	5,4	3,6	4,0	4,4
	Konut ve kira	25,8	24,8	22,4	29,4	30,5	34,4
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	6,4	6,4	6,0	6,9	6,7	5,8
	Sağlık	1,9	1,7	2,0	3,2	2,0	2,2
	Ulaştırma	17,2	18,1	19,5	21,5	12,8	9,9
	Haberleşme	4,0	4,2	3,9	3,3	3,8	3,6
	Eğlence ve kültür	2,7	2,8	2,3	3,1	2,7	2,6
	Eğitim hizmetleri	2,0	2,1	2,2	2,6	1,4	1,7
	Lokanta ve oteller	5,7	7,0	4,6	3,4	3,3	3,1
	Çeşitli mal ve hizmetler	4,3	4,4	3,9	4,5	3,9	4,7
2012	Hanehalkı sayısı	20 051 454	10 827 961	3 596 398	257 181	3 344 522	2 025 392
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	19,6	17,9	20,1	16,3	24,4	24,9
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,2	4,2	4,4	2,2	4,0	4,1
	Giyim ve ayakkabı	5,4	5,7	5,5	5,8	4,1	4,9
	Konut ve kira	25,8	24,5	23,3	28,3	30,9	35,0
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	6,7	6,5	6,8	7,7	7,2	6,2
	Sağlık	1,8	1,6	2,0	1,9	2,1	2,3
	Ulaştırma	17,2	18,3	19,5	15,9	12,9	7,9
	Haberleşme	3,9	4,1	3,6	3,3	3,7	3,7
Eğlence ve kültür	3,2	3,4	3,5	4,3	2,6	2,3	

Ek C: Devam ediyor.

	Eğitim hizmetleri	2,3	2,2	3,0	6,4	1,0	2,1
	Lokanta ve oteller	5,8	7,2	4,3	3,9	3,6	2,8
	Çeşitli mal ve hizmetler	4,2	4,3	4,2	4,0	3,6	3,9
2013	Hanehalkı sayısı	20 476 409	10 866 289	3 921 729	307 513	3 395 784	1 985 095
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	19,9	17,9	21,3	16,8	24,8	24,7
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,2	4,3	4,7	2,6	3,8	3,3
	Giyim ve ayakkabı	5,3	5,4	5,9	3,9	4,3	4,5
	Konut ve kira	25,0	23,7	21,7	30,1	30,4	34,5
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	6,6	6,7	6,1	6,7	6,7	6,3
	Sağlık	2,1	2,0	2,0	3,0	2,2	2,7
	Ulaştırma	17,4	18,6	19,7	17,2	12,9	7,9
	Haberleşme	4,0	4,2	4,0	3,0	3,7	3,3
	Eğlence ve kültür	3,1	3,2	2,8	3,8	2,9	2,3
	Eğitim hizmetleri	2,4	2,3	3,0	4,9	1,3	1,7
	Lokanta ve oteller	5,9	7,2	4,7	4,8	3,6	3,2
	Çeşitli mal ve hizmetler	4,3	4,5	4,2	3,4	3,5	5,6
2014	Hanehalkı sayısı	21 372 124	11 481 753	3 554 453	295 819	3 604 054	2 436 044
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	19,7	18,3	20,1	19,4	24,2	21,9
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,2	4,4	4,9	1,9	3,7	3,0

Ek C: Devam ediyor.

	Giyim ve ayakkabı	5,1	5,4	5,3	4,2	4,1	4,6
	Konut ve kira	24,8	23,4	21,8	33,5	29,1	34,2
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	6,8	6,5	6,9	7,6	7,2	7,4
	Sağlık	2,1	2,1	2,2	2,8	2,1	2,3
	Ulaştırma	17,8	19,3	20,1	10,2	13,6	9,5
	Haberleşme	3,7	4,0	3,5	3,4	3,6	3,3
	Eğlence ve kültür	3,0	3,2	2,7	3,5	3,0	2,6
	Eğitim hizmetleri	2,4	2,3	3,5	5,0	1,1	2,5
	Lokanta ve oteller	6,0	7,3	4,9	4,5	3,8	3,8
	Çeşitli mal ve hizmetler	4,3	4,2	4,3	4,1	4,6	4,9
2015	Hanehalkı sayısı	21 824 713	11 945 871	3 473 520	286 283	3 636 956	2 482 083
	Toplam tüketim harcaması	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Gıda ve alkolsüz içecekler	20,2	18,5	21,3	13,5	24,5	25,0
	Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,2	4,3	4,5	2,9	3,5	3,7
	Giyim ve ayakkabı	5,2	5,6	5,2	3,2	4,2	4,4
	Konut ve kira	26,0	24,6	22,3	36,6	30,4	38,3
	Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	6,1	6,0	6,0	6,7	6,9	6,0
	Sağlık	2,0	1,9	1,8	2,3	2,5	2,7
	Ulaştırma	17,0	18,2	19,3	18,4	13,0	6,3

Ek C: Devam ediyor.

Haberleşme	3,7	4,0	3,5	2,6	3,0	3,0
Eğlence ve kültür	2,9	2,9	2,7	3,5	2,8	3,0
Eğitim hizmetleri	2,2	2,1	3,7	1,5	1,0	1,3
Lokanta ve oteller	6,4	7,8	4,8	5,6	4,0	3,3
Çeşitli mal ve hizmetler	4,3	4,2	4,9	3,2	4,3	3,1

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bütçe Araştırması 2015.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Emine Elif AYHAN

Doğum Yeri ve Tarihi : Bursa, 27.04.1993

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İktisat Bölümü

: Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası
İlişkiler Bölümü

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetler ve Yayınlar

:Arslan R. ve Ayhan E. E. (2017), Yönetim ve Ekonomi Bilimleri Konferansı (YEBKO-2017), Adana Çukurova Üniversitesi, 5 Mayıs 2017.

:Arslan R. ve Ayhan E. E. (2017), International Congress On Management Economics And Business (ICMEB'2017), Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, 7-8-9 Eylül 2017.

İletişim

E-posta Adresi : elifayhan93@gmail.com

Tarih : 03.08.2017

